

การให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่างกรุงเทพมหานคร-อุดรธานี

THE SERVICE OF BUS AIR CONDITIONING BETWEEN

BANGKOK TO UDON THANI PROVINCE

ปรเมศ บุญเปี่ยม

สาขา วิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail : poramate.boonpiam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลตลอดจนปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ Scheffe's method

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี สถานภาพเป็นโสด และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทหรือลูกจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี บริษัทนครชัยแอร์ มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการบริการ เพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา และมีวิธีการซื้อตั๋วหรือจองตั๋ว โดยซื้อที่เคาน์เตอร์บริการลูกค้าประจำสถานี ส่วนใหญ่ใช้บริการในช่วงค่ำถึงดึก (19.00 – 23.59 น.) ใช้บริการ 3-4 เที่ยว/ปี และรอใช้บริการประมาณ 6-10 นาที 2. ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการในด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ตามลำดับ 3. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4. ปัจจัยเกี่ยวกับการ

เดินทาง ได้แก่ บริษัทที่เลือกใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การให้บริการรถโดยสารปรับอากาศ, ประสิทธิภาพ, การขนส่ง

Abstract

The purposes of this research were as follow; 1) Study the satisfactions of passengers to the services of bus air conditioning between Bangkok to Udon Thaini province and 2) Study personnel factors and travel factors which affecting the services of bus air conditioning between Bangkok to Udon Thaini province Samples were selected from 400 passengers of air-conditioned bus Bangkok - Udon Thani province. The questionnaires were as tools for collecting data. The data statistics analyzed were frequency, percentage, mean standard deviation-test F-test and Scheffe's method The research found that 1. The majority of samples were female more than male, age between 26 – 35 years old, single and bachelor degree in education level. Most of the samples were employee which average salary between 10,000-20,000 Bath and monthly expenses 5,001– 10,000 Bath. The majority hometown of the samples was located in northeast district. The purpose of using service were returning home town and bought or booked the ticket at customer service counter in bus station. The most if samples used air – condition bus in the evening (7 pm – 11.59 pm) with 3-4 time per year and were waiting for the bus around 6-10 minutes. 2. Overview of the answers, the samples satisfactions for the air-conditioned bus Bangkok - Udon Thani services were in medium level. When considerate each part found that the passengers' satisfactions were in medium level for every part. The passengers were most satisfaction was services of service of bus staff, followed respectively by; service fees, travel time durations, safety in the services and the convenience to using the service. 3. Personal factors, the differences of education and occupation effected the overall satisfactions for services statistics significance level was 0.05 4. The differences of travel itinerary factors such as serviced company, time durations, time of services and how long that the passengers were waiting for the bus also effected the passengers' satisfactions of the

services in air-conditioned bus Bangkok - Udon Thani province which statistics significance level was 0.05

Key words : The Service of Bus Air Conditioning

บทนำ

รูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชน มักเกี่ยวข้องกับการเดินทางอยู่เสมอ โดยเฉพาะมีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบอาชีพ การท่องเที่ยว การอุปโภคบริโภค การพบปะสังสรรค์ เป็นต้น ซึ่งในอดีตเมื่อผู้คนที่ต้องการเดินทางไปยังสถานที่ใดนั้นจำเป็นต้องเดินทางด้วยเท้า ในเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาโดยการนำยานพาหนะมาช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และเมื่อการคมนาคมขนส่งต่างๆ ได้เข้ามาบทบาทไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ส่งผลให้การคมนาคมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น เนื่องจากการคมนาคมขนส่งโดยสารหรือสินค้า นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพช่วยให้เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง เมื่อประชาชนต้องการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ทำงาน สถานศึกษา การติดต่อธุรกิจการค้าต่างๆ หรือเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศล้วนขึ้นอยู่กับความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นหลัก ตามแนวคิดการพัฒนาประเทศในระยะยาวภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่ยังคงยึดหลักการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง โดยพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง เพื่อเร่งปรับปรุงคุณภาพการให้บริการการเดินทางโดยสารสาธารณะ และสนับสนุนให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงข่ายทางถนน โดยบำรุงรักษาและยกระดับคุณภาพ เพื่อความปลอดภัยของโครงข่ายถนนที่มีอยู่ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, 146-150)

คณะกรรมการพัฒนาระบบการบริหารการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ (กบส.) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ จึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ได้มีการพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และความเชื่อมโยงกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 โดยสนับสนุนและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในแต่ละจังหวัดและเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ระบบบริการรถโดยสารระหว่างจังหวัดที่จำเป็นต้องมีมาตรฐานด้านคุณภาพในเรื่องความสะอาด การบริการ และความปลอดภัยของระบบขนส่งสาธารณะที่จะอำนวยความสะดวกการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในเขตเมือง

และระหว่างเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556, 35) อาจกล่าวได้ว่า การขนส่งเป็นปัจจัยส่งเสริมที่ช่วยให้ประชาชนอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์ และสามารถรวมตัวกันมาเป็นชุมชน ประชาชนมีโอกาสท่องเที่ยวหรือเดินทางไปมาติดต่อกันได้อย่างกว้างขวาง ช่วยขจัดปัญหาขัดแย้งและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ขจัดสภาพที่โดดเดี่ยวให้หมดสิ้นไป ก่อให้เกิดลักษณะประจำชาติ วัฒนธรรมต่างๆ ก็สามารถกระจายไปได้ทั่วถึง (ธนสรณ์ แสงโสภา, 2553, หน้า 124)

จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งทางบกถือเป็นการคมนาคมขนส่งที่สำคัญมาก เป็นช่องทางที่ใช้กันมาก เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายต่ำ ในปี พ.ศ. 2559 จำนวนทะเบียนรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 2.45 โดยสัดส่วนรถโดยสารแยกตามประเภท และประเภทการจดทะเบียนในประเทศไทย พบว่า รถโดยสารประจำทางมีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 53.37 รองลงมา คือ รถโดยสารไม่ประจำทาง ร้อยละ 38.85 และรถโดยสารส่วนบุคคลร้อยละ 7.78 ตามลำดับ ดังตาราง 1 (กรมการขนส่งทางบก, 2559, 5)

ตาราง 1 เปรียบเทียบจำนวนรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก

ประเภท	จำนวนรถ (คัน)		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
	31 ธันวาคม 2558	31 ธันวาคม 2559	
รวมรถโดยสาร	152,857	157,015	+2.72
-ประจำทาง	85,758	83,803	-2.28
-ไม่ประจำทาง	55,130	60,992	+10.63
-ส่วนบุคคล	11,969	12,220	+2.10
รวมรถบรรทุก	1,030,746	1,055,717	+2.42
-ไม่ประจำทาง	259,084	274,151	+5.82
-ส่วนบุคคล	771,662	781,566	+1.28
รถขนาดเล็ก	900	784	-12.89
รวมรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก	1,184,503	1,213,516	+2.45

ที่มา: (กรมการขนส่งทางบก, 2559, 1)

เนื่องจากสภาพปัญหาทางการเงินและรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีราคาสูง ทำให้ประชาชนต้องเข้ามาใช้บริการของรถโดยสารประจำทางมากขึ้น แต่สภาพโดยรวมของรถโดยสารประจำทางยังคงมีข้อบกพร่องซึ่งต้องปรับปรุงหลายด้าน ประกอบกับคู่แข่งที่มีศักยภาพในการให้บริการแตกต่างกับ

รถโดยสารประจำทาง ได้แก่ เครื่องบินโดยสารภายในประเทศราคาต่ำ และรถไฟรุ่นใหม่ ที่เข้ามาในตลาดอยู่ ณ ขณะนี้ ทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคมักมีทางเลือกประเภทในการเดินทางมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้บริษัทขนส่งจัดสิ่งจูงใจต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใช้บริการของตนเองมากที่สุด โดยคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค และความต้องการที่แตกต่างกันของผู้บริโภค เช่น การจัดรถบริการให้กับผู้บริโภคหลากหลายระดับ ได้แก่ รถปรับอากาศชั้น 1 (ป.1), รถปรับอากาศชั้น 2 (ป.2) หรือรถปรับอากาศพิเศษ (VIP) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม ซึ่งในการเดินทางจะมีบริการแจกเครื่องดื่ม ขนม และอื่นๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละบริษัทเพื่อจูงใจผู้บริโภคให้เข้าใช้บริการบริษัทของตนเอง อย่างไรก็ตามการขนส่งผู้โดยสารก็ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการถึงแม้จะมีการให้บริการที่ทันสมัยและรวดเร็วก็ตาม เนื่องจากในปัจจุบันมีการให้บริการรถโดยสารเป็นจำนวนมากทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน แต่ไม่ได้ดำเนินการตามนโยบายที่รัฐบาลวางไว้ สำหรับการให้บริการและการขนส่ง จึงทำให้เกิดปัญหาซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เข้ารับบริการ เช่น การเก็บค่าโดยสารที่ไม่เป็นธรรม พนักงานที่ให้บริการไม่สุภาพ และการเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งจากสภาพรถที่ไม่พร้อมใช้งานหรือขาดการตรวจสอบประสิทธิภาพ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2559 อุบัติเหตุรถทัวร์โดยสารสาธารณะทุกประเภท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ร้อยละ 129.81 โดยอุบัติเหตุเกิดขึ้น 239 ครั้งหรือเฉลี่ยเดือนละ 19 ครั้ง (ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน, 2560, 3)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยต้องการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ซึ่งจังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดที่มีเส้นทางในการคมนาคมขนส่งทั้งสินค้าและมวลขนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการให้บริการรถโดยสารทั้งของภาครัฐและภาค มีความแตกต่างในเรื่องของราคาและบริการ สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีจากการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี การวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อตรวจสอบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพบริการ สามารถตอบสนองความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสนับสนุนให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี แตกต่างกัน
3. ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่างกรุงเทพมหานคร-อุดรธานี เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งหมด 400 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็น ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภูมิลำเนา

3.1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง ได้แก่ บริษัทที่เลือกใช้บริการ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการบริการ วิธีการซื้อตั๋วหรือจองตั๋ว ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ ความถี่ในการใช้บริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ

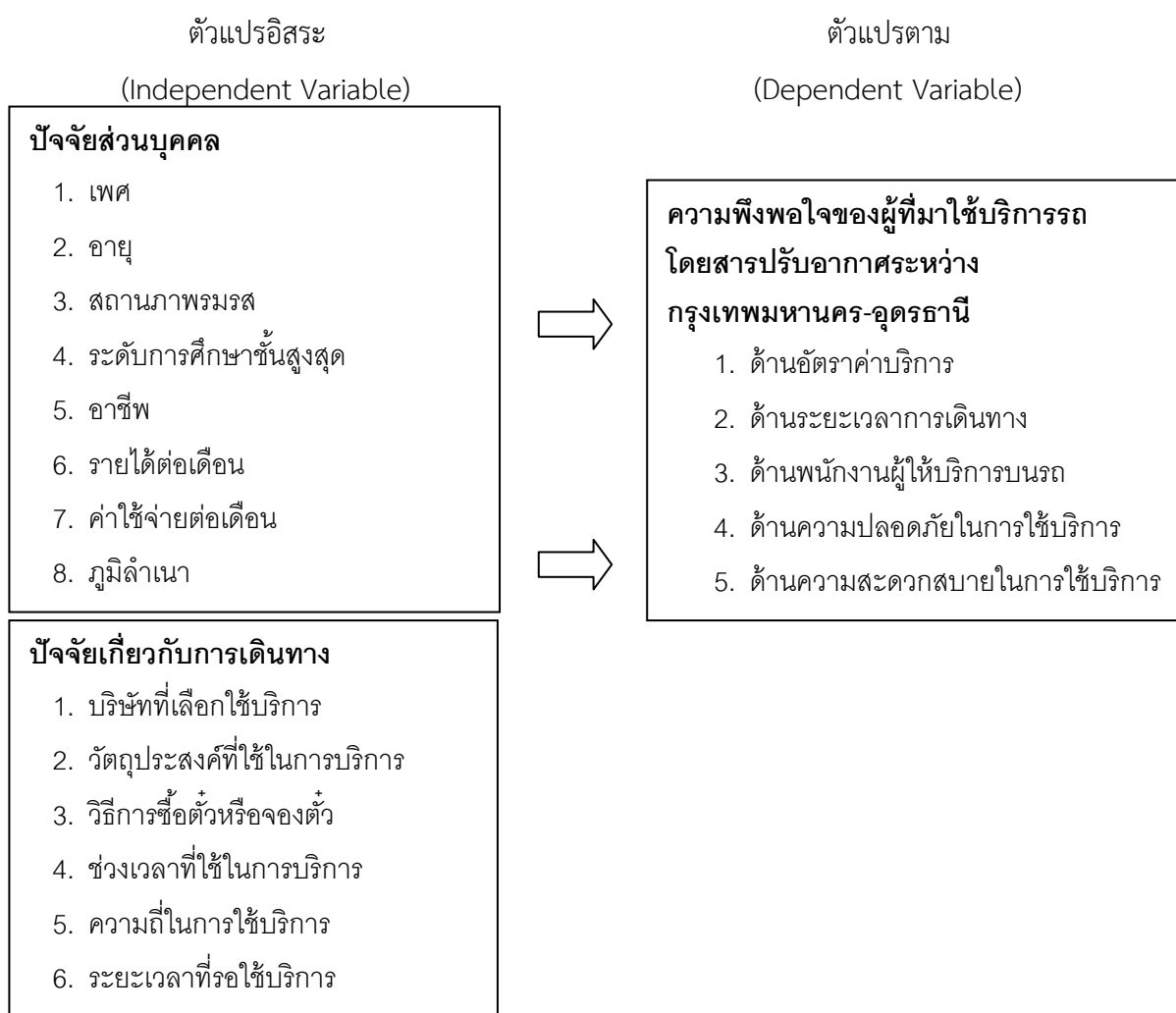
3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ซึ่งสามารถแบ่งความพึงพอใจในด้านต่างๆ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถ ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงเวลาทำการวิจัย เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง มกราคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงคำนวณโดยใช้สูตรกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, 185-186)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมี 8 ข้อ เป็นคำถามให้เลือกตอบคำถามเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการมี 6 ข้อ เป็นคำถามให้เลือกตอบคำถามเดียว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี มี 15 ข้อ เป็นคำถามประมาณค่า (Rating scales) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์จาก 2 แหล่ง ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าดังนี้

- 1.1. ศึกษาจาก หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2. หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1. งานวิจัยครั้งนี้การเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 425 ราย และเก็บรวบรวมได้ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการสำรวจ โดยเริ่มจากการแจกแบบสอบถามไปสอบถามให้แก่ลูกค้าที่มาใช้

บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้ง
รอรับขึ้น

2.2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมา

2.3. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400
ตัวอย่าง จะดำเนินการโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 การสำรวจปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง
กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การ
แจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

1.2 การสำรวจปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง
กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

1.3 การสำรวจความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง
กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในการใช้บริการรถ
โดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม Independent
t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการกับความ
พึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ในเขต
กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย Independent t-test และการ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี สถานภาพเป็นโสด และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทหรือลูกจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง

จากผลการวิจัย ผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี บริษัทนครชัยแอร์ มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการบริการ เพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา และมีวิธีการซื้อตั๋วหรือจองตั๋ว โดยซื้อที่เคาน์เตอร์บริการลูกค้าประจำสถานี ส่วนใหญ่ใช้บริการในช่วงค่ำถึงดึก (19.00 – 23.59 น.) ใช้บริการ 3-4 เที่ยว/ปี และรอใช้บริการประมาณ 6-10 นาที

3. ความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการมีความพึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีในด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านอัตราค่าบริการ ข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ การแจกแจงรายละเอียดราคาค่าโดยสารมีความชัดเจน มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ราคาค่าโดยสารมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับระยะทาง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และราคาค่าโดยสารมีความคุ้มค่ากับการบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ตามลำดับ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ การให้บริการแต่ละเที่ยว มีความเหมาะสม มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาคือ สถานที่จำหน่ายตั๋วใกล้กับแหล่งชุมชน เพียงพอต่อความต้องการ และสะดวกในการเดินทาง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และการออกรถเป็นไปตามเวลาที่กำหนด และถึงจุดหมายปลายทางตรงตามเวลา มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ตามลำดับ ด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถ ข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ การเข้าใจและตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ พนักงานมีความใส่ใจดูแล ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาด้วยถ้อยคำและน้ำเสียงสุภาพ ต่อผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และพนักงานมีการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ตามลำดับ ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ ข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ อุปกรณ์ด้านความปลอดภัย เช่น เข็มขัดนิรภัย ทางออกฉุกเฉิน ค้อนทุบกระจก ถังดับเพลิง มีความพร้อมใช้งานและมีมาตรฐานสากล มี

ความพึงพอใจในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การใช้รถโดยสารมีความปลอดภัยด้านทรัพย์สิน มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และพนักงานมีมารยาทในการขับขี และคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสาร มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ระบบการจอง/ชำระค่าตัวโดยสารมีความเหมาะสมครอบคลุมทุกช่องทาง เช่น จองตั๋วทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ชำระผ่าน 7-11 และอินเทอร์เน็ต ฯลฯ มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกบนรถ เช่น เครื่องปรับอากาศ เบาะนั่ง ผ้าม่าน ห้องน้ำ ฯลฯ สะอาด ปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และการบริการรับสิทธิพิเศษ และส่วนลดค่าตัวโดยสาร มีความพึงพอใจในระดับน้อย ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.1 สมมติฐานที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง จึงปฏิเสธสมมติฐาน

4.2 สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภูมิลำเนา ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผลการวิจัยไว้ตามลำดับดังนี้

1. จากการสำรวจปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางของผู้โดยสารส่วนใหญ่ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี พบว่า ส่วนใหญ่ผู้โดยสารใช้บริการในช่วงค่ำถึงดึก (19.00 – 23.59 น.) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร มาลา และฐิติวรรณ ศรีเจริญ (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้โดยสาร และการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่างบริษัทโดยสาร A และบริษัทโดยสาร B เส้นทางขอนแก่น – กรุงเทพฯ พบว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่เดินทางในช่วงเวลา 18.01 – 22.00 น. และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา วิภาสวัช (2558) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการของรถโดยสารสายกรุงเทพฯ -พัทยา เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของรถโดยสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการรถโดยสารช่วงเย็น (15.01-20.00

น.) ดังนั้น การศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง เป็นการรับรู้และเข้าถึงพฤติกรรมผู้ใช้บริการ รับรู้ถึงความจำเป็นของบุคคล หรือความคิดริเริ่มในการใช้บริการและมีความแสดงออกถึงความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตการบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บริการในด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานุตรา จันทระเกตุ (2554) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพของการให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางของบริษัท ขนส่ง จำกัด ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัด สระบุรี พบว่า ความพึงพอใจในการให้บริการด้านกระบวนการให้บริการ บุคลากร และการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มริษา ไกรฐ (2552) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทางกรณีศึกษา: สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73) พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการของรถตู้โดยสารประจำทางอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวดพบว่าหมวดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระยะเวลาในการเดินทาง ทั้งนี้เนื่องจากการให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีขาดการกระตุ้นการให้บริการด้วยการให้สิทธิพิเศษและส่วนลดค่าตัวโดยสาร และผู้ใช้บริการยังเห็นว่าราคาค่าโดยสารยังไม่คุ้มค่าต่อการบริการ ประกอบกับขาดความใส่ใจอย่างจริงจังในมารยาทการขับขีและคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสาร ส่งผลความพึงพอใจในภาพรวมในการใช้บริการอยู่ในระดับปานกลาง

3. ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานุตรา จันทระเกตุ (2554) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพของการให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางของบริษัท ขนส่ง จำกัด ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัด สระบุรี พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้าน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และงานวิจัยของศรัญญา แก้วศรี (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศเส้นทางสุราษฎร์-กรุงเทพฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศเส้นทางสุราษฎร์-กรุงเทพฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. และเป็นนักเรียนหรือไม่ได้ประกอบอาชีพและกลุ่มพนักงานบริษัทหรือลูกจ้างเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง จึงใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี เพราะมีอัตราค่าบริการต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยเครื่องบินที่มีความรวดเร็ว และมีความสะดวกสบายด้านสถานีเดินทางต่างๆ ที่อยู่ภายในตัวเมือง แตกต่างจากสนามบินที่อยู่ห่างออกไปจากตัวเมืองอุดรธานี โดยกลุ่มรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจหรือกลุ่มธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าจึงอาจไม่พึงพอใจต่อการใช้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยเครื่องบินที่มีความสะดวกรวดเร็ว และมีส่วนลดราคาตัวเครื่องบิน หรือ Low Cost Airline อย่างไรก็ตามผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มริชา ไกรฐ (2552) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทาง กรณีศึกษา: สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73) พบว่ามีเพียงตัวแปรด้านเพศและรายได้ส่วนตัวเท่านั้นที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้ประจำทาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. บริษัทที่เลือกใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของมริชา ไกรฐ (2552) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทาง กรณีศึกษา: สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73) พบว่าช่วงเวลาที่ยกใช้บริการและระยะเวลาที่รอใช้บริการมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถตู้โดยสารประจำทาง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในบริษัทที่เลือกใช้บริการโดยเฉพาะบริษัทนครชัยแอร์ เพราะเป็นผู้เน้นการลงทุนเส้นทางมุ่งเน้นภาคอีสาน ด้วยจำนวนประชากรที่มีมากกว่าภาคอื่นๆ และมีการเดินทางมาทำงานในเมืองหลวงเป็นจำนวนมาก จึงมีจำนวนรถที่ออกให้บริการมากกว่าบริษัทอื่นๆ ประกอบกับการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งโดยเน้นการบริการใหม่ๆ เช่น จอทีวีส่วนตัว รวมถึงการบริการ ที่เน้นมารยาทของพนักงานในการบริการ มีการแยกที่นั่งผู้โดยสารผู้หญิงที่เดินทางมาคนเดียวออกมาเป็น เลดี้โซน อย่างชัดเจน และการนำระบบไอที พัฒนาระบบหลังบ้านมาใช้เพิ่มช่องทางในการขายตั๋วและชำระเงินในรูปแบบใหม่ๆ มาให้บริการ เช่นการโทรจองและจ่ายเงินค่าตั๋วผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิส จองตั๋วผ่านแอปพลิเคชันนครชัยแอร์ ส่งผลให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจเมื่อเทียบกับบริษัทอื่นๆ

นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการยังให้ความสำคัญต่อช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ โดยผู้โดยสารที่เดินทางช่วงค่ำถึงดึกมีความพึงพอใจในการให้บริการมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นช่วงที่มีจำนวนรถที่ออกให้บริการมากที่สุด มีให้เลือกหลากหลายบริษัท และการเดินทางช่วงค่ำถึงดึกทำให้

หลับสบาย เพราะอากาศเย็นสบาย และการเดินทางในช่วงกลางวันจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ สำหรับด้านระยะเวลาที่รอใช้บริการนั้น ผู้โดยสารที่รอใช้บริการประมาณ 1-5 นาที มีความพึงพอใจโดยรวมในการใช้บริการมากกว่าผู้รอใช้บริการประมาณ 6-10 นาที ทั้งนี้เนื่องจาก เวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมาก ในมุมมองของการดำเนินธุรกิจบริการในปัจจุบันเพราะว่า ไม่มีผู้ให้บริการขอการรอคอย ผู้ใช้บริการจึงคาดหวังให้ได้รับบริการที่ตรงต่อเวลาและรวดเร็ว อย่างไรก็ตามผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัญญา แก้วศรี (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศเส้นทางสุราษฎร์-กรุงเทพฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษา ผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี มีความพึงพอใจต่อด้านพนักงานผู้ให้บริการบนรถมากที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการรถโดยสารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการให้บริการของพนักงานบนรถ เพื่อช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการใช้บริการและทำให้ผู้ใช้บริการพึงพอใจในที่สุด นอกจากนี้ผู้ให้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี มีความพึงพอใจต่อด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการรถโดยสารจำเป็นต้องหาแนวทางหรือกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ โดยเฉพาะ การรับสิทธิพิเศษ หรือส่วนลดค่าโดยสาร

2. ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ที่ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศระหว่าง กรุงเทพมหานคร-อุดรธานี ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ บริษัทที่เลือกใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน หรือวางกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจรถโดยสารปรับอากาศให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้โดยสาร ทำให้ผู้โดยสารเกิดความประทับใจและต้องใช้บริการเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อความพึงพอใจ เช่น ความต้องการหรือความคาดหวังในการบริการ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ เป็นต้น

2. การศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศกับระบบการเดินทางอื่น เช่น รถไฟ และเครื่องบิน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่ง. (2559). **รายงานสถิติการขนส่งประจำปี 2559**. กองแผนงาน กลุ่มสถิติการขนส่ง. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม, 22, 2560 จาก https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=19286
- กรมการขนส่งทางบก. (2559). ปี 2559 **ประชาชนพึงพอใจแค่ไหนกับการใช้บริการรถสาธารณะ**. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม, 15, 2560 จาก https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=19286
- กันติชา บุญพิไล. 2556. **10 ขั้นตอนเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรกระจายสินค้าและขนส่ง**. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม, 30, 2560 จาก <http://www.freightmaxad.com/magazine/?p=5875>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับงานวิจัย เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 12, 2560 จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- ดวงพร มาลา และฐิติวรรณ ศรีเจริญ. (2558). **พฤติกรรมผู้ใช้บริการ และการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศ ระหว่างบริษัทโดยสาร A และ บริษัทโดยสาร B เส้นทางขอนแก่น – กรุงเทพฯ**. ประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมการจัดการ ระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558.
- ฐานุตรา จันทระเกตุ. (2554). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพของการให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางของบริษัท ขนส่ง จำกัด ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัด สระบุรี**. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มริษา ไกรงู. (2552). **ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการรถตู้โดยสารปรับอากาศประจำเส้นทาง กรณีศึกษา: สายกรุงเทพฯ-เพชรบุรี (หมายเลขเส้นทางเดินรถ 73)**. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วลัยพัชร มิ่งประชา. (2556). **ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อรถโดยสารประจำทางสาย กรุงเทพฯ-นครปฐม (997)**. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ศรัญญา แก้วศรี. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศ
เส้นทางสุราษฎร์-กรุงเทพฯ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ปรินญาบริหารธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อลิสา วิภาสวัช. (2558). **คุณภาพการบริการของรถตู้โดยสารสายกรุงเทพฯ -พัทฯ เพื่อพัฒนา
คุณภาพการให้บริการของรถตู้โดยสาร**. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

คุณภาพการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง THE SERVICE QUALITY OF MRT PURPLE LINE IN

ฐิติกานต์ แนนอุดร

สาขา วิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail :mean_587@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ Scheffe's method ผลการวิจัยพบว่า1. ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 15-25 ปี สถานภาพเป็นโสด และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทหรือลูกจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล2. ในภาพรวมผู้ใช้บริการมีระดับความคิดเห็นในปัจจุบันที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจในการให้บริการ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ และด้านมารยาทของผู้ให้บริการ ที่มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ตามลำดับ3. ในภาพรวมในภาพรวมผู้ใช้บริการเห็นว่าคุณภาพบริการของรถไฟฟ้ามหานครอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก โดยด้านระยะเวลาการเดินทางมีคุณภาพบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ มีค่าเท่ากับ ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ตามลำดับ4. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ ได้แก่ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการ

การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง มารยาทของผู้ให้บริการ และความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ,รถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง

Abstract

The purpose of this study is to look at the of service quality and personal factors affecting the quality of service of MRT in Bangkok and Nonthaburi area, redundant. The samples used in the study were 400 people who use the metro service in Bangkok and Nonthaburi area. The questionnaire was used as a tool to collect data. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe's method.

The research found that 1. The majorities of the users the majority of them work as office works were female, age between 15-25 years old, single, and have a bachelor's degree. Most of the occupations were employees of the companies. The average monthly income was between 10,000 - 20,000 baht and the average monthly fee was between 5,001 - 10,000 baht, most of which were domiciled in Bangkok and its vicinity. 2.Consisleng with space needed Overall, the level of customer satisfaction is in the very agreeable level users have a level of opinion on factors affecting the quality of the service at the very agreeable level. When considering each aspect, it was found that the convenience and speed of service receive the highest level of opinion, followed by the service of the employees, this it fine, the responsibility for the service, and the etiquette of the service provider. The level of the feedback overall is very high, respectively. 3. the very agreeable level, the service quality of the MRT was very high. When considering each aspect, it was found that all aspects had a high level of feedback. In terms of travel time, the service quality was the highest, followed by the service rate equal to the safety of using cannot have and use commas and end the last point with and the service, ticketing and the convenience to use the service. 4.Personal factors include occupational status and monthly income.The quality of service of the MRT in Bangkok and Nonthaburi province were different. The difference was statistically

significant at 0.05 level. 5.The factors affecting the quality of service are there are six factors that affects the quality of the service the ease of service, the willingness to serve, providing complete and accurate information, the courtesy of the service provider and responsibility for the service. These factors affect the quality the service of MRT and quality relation of MRTA in Bangkok and Nonthaburi area were statistically significant at 0.05 level.

Key words : The Service Quality of MRT Purple Line

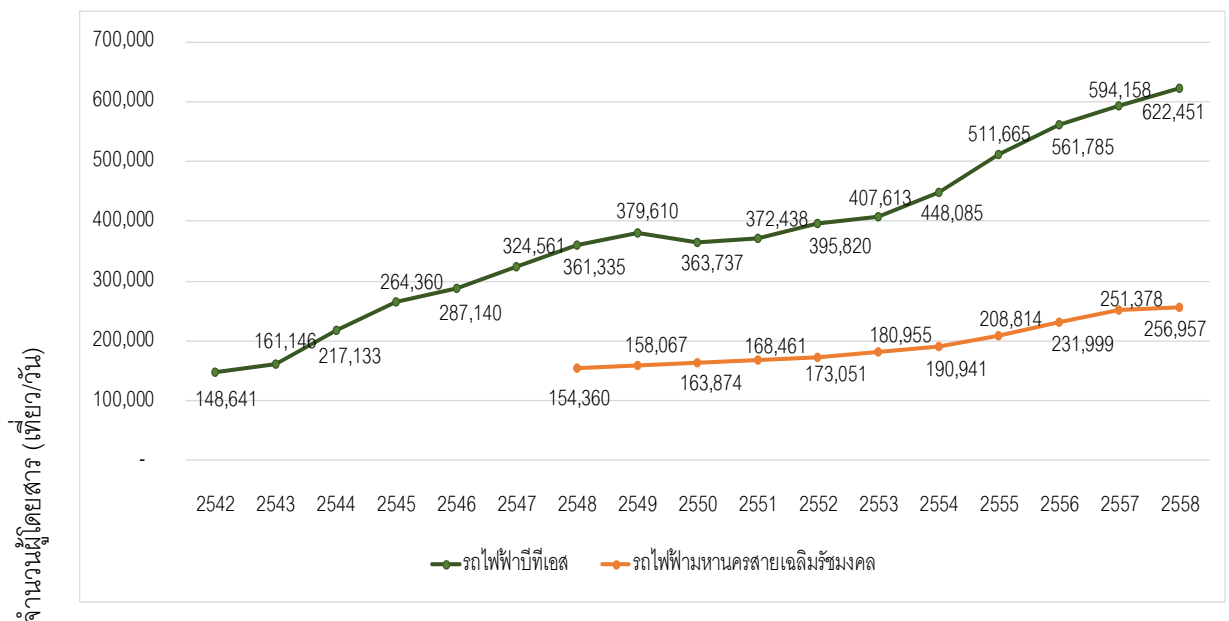
บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและนครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ เป็นเมืองที่มีชื่อยาวที่สุดในโลก (วิกิพีเดีย, 2560) ดังนั้นปัญหาหลักของกรุงเทพมหานคร คือ ปัญหาการจราจรที่ติดขัด เนื่องจากเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน เพราะกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของประเทศ มีการวางแผนผังเมืองที่ทำให้ทุกอย่างรวมอยู่ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นย่านธุรกิจ โรงเรียน สถานศึกษา และอื่นๆ ทำให้มีผู้สัญจรที่ต้องใช้เส้นทางคมนาคมในการติดต่อทำธุรกิจ เดินทางไปทำงาน ไปสถานศึกษา และอื่นๆ อย่างคับคั่ง โดยกรุงเทพมหานครยังมีระบบถนนหรือทางด่วนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนรถที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โครงข่ายถนนที่ขาดประสิทธิภาพ และการใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การจราจรติดขัด ทำให้เกิดการสูญเสียจำนวนมาก อาทิเช่น เชื้อเพลิงรถที่ถูกเผาผลาญ เวลาการเดินทางที่สูญเสียไปแทนที่จะนำไปทำกิจกรรมอื่นที่มีประโยชน์ และก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศจากไอเสียรถยนต์ มลภาวะทางเสียง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและจิตใจของผู้ใช้รถใช้ถนน

การแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้นมีหลายประการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่รัฐบาลให้ความสำคัญ คือ รถไฟฟ้าเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา หรือชื่อที่เรียกกันทั่วไปว่า รถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS Sky train) เป็นระบบขนส่งมวลชนแบบรางในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการโดย บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และบริษัท กรุงเทพธนาคม จำกัด ภายใต้สัมปทานของกรุงเทพมหานคร และสัญญาว่าด้วยความเข้าใจกับการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย เริ่มเปิดให้บริการครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 โดยให้บริการ 2 เส้นทาง คือ สายสุขุมวิท และสายสีลม เพื่อขนส่งผู้โดยสารในแต่ละเที่ยวได้จำนวนมาก มลพิษต่ำ มีความปลอดภัย และลดระยะเวลาในการเดินทาง ซึ่ง

เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้เป็นอย่างดี (บริษัทระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด มหาชน, 2560)

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้โดยสารระบบขนส่งสาธารณะในส่วนของการไฟฟ้าขนส่งมวลชนมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยจำนวนผู้โดยสารระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ (รถไฟฟ้าบีทีเอส)ได้เพิ่มขึ้นจาก 148,641 คน/เที่ยว/วัน ในปี พ.ศ. 2542 เป็น 622,451 คน/เที่ยว/วัน ในปี พ.ศ. 2558 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.68 ต่อปี ในส่วนของการไฟฟ้ามหานคร สายเฉลิมรัชมงคล ในปีงบประมาณ

พ.ศ. 2548 มีจำนวนผู้โดยสารเฉลี่ย 154,360 คน/เที่ยว/วัน และเพิ่มขึ้นเป็น 256,957 คน/เที่ยว/วัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 5.27 ต่อปี

จำนวนผู้โดยสารรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนเฉลี่ยต่อวัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2558

ที่มา: การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (2559)

จากข้อมูลดังกล่าว การเดินทางโดยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่า การเดินทางโดยยานพาหนะส่วนบุคคลมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่นกัน ดังนั้น การดำเนินการรถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง ส่งผลให้ประชาชนเปลี่ยนรูปแบบการเดินทาง โดยเฉพาะประชาชนที่ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลที่ต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายเนื่องจากการขึ้นราคาน้ำมัน และลดระยะเวลาในการเดินทาง ซึ่งเป็นผลมาจากความเร็วและตรงเวลาของรถไฟฟ้า เพราะการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าเป็นทางเลือกหนึ่งในการหลีกเลี่ยงการจราจรที่ติดขัด นำพาไปสู่จุดมุ่งหมายได้เร็วขึ้น เป็นการแสดงถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชน (Life Style) ในลักษณะของสังคมเมืองที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมรูปแบบใหม่สำหรับการเดินทางนี้ ยังคงมีปัญหาต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ

การให้บริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อาทิเช่น ปัญหาอัตราค่าใช้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับรถโดยสารประจำทางหรือรถเมล์ ปัญหาสถานีที่ไม่สะดวกในการเชื่อมต่อรถเมล์ ปัญหาความหนาแน่นของผู้ใช้บริการในช่วงโมงเร่งด่วน ปัญหาความปลอดภัยของสถานีให้บริการ และเส้นทางรถไฟฟ้าที่ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นต้น ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้บริการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, 2559)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครสาย สีม่วงในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี และต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของผู้โดยสารที่ใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง เพื่อพิจารณาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ และกำหนดแนวทางการให้บริการที่เหมาะสมสำหรับให้ระบบการบริการรถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วงมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้โดยสาร ทำให้ผู้โดยสารเกิดความพึงพอใจ และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดำเนินการและการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครที่กำลังจะขยายเส้นทางในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการใช้บริการรถไฟฟ้า
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในการใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน
3. ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทางที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปโดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงกำหนด 400 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) แบ่งเป็น ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือนค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภูมิลำเนา

3.1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการบริการ วิธีการซื้อตั๋ว ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ ความถี่ในการใช้บริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความพึงพอใจโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถแบ่งความพึงพอใจในด้านต่างๆ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงเวลาทำการวิจัย เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึง มกราคม พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง
3. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน และพัฒนาการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี เพื่อสนองความต้องการที่แท้จริงและจูงใจให้ประชาชนมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น
4. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการดำเนินการให้บริการของรถไฟฟ้ามหานครที่กำลังจะขยายเส้นทางในอนาคต

คำจำกัดความ/นิยามต่างๆ

การศึกษาครั้งนี้ ได้นิยามศัพท์ที่ใช้เป็นตัวแปรในการวิจัย เพื่อกำหนดความหมายในการทำ ความเข้าใจร่วมกัน ดังนี้

1. ระบบขนส่งมวลชน หมายถึง ระบบขนส่งสาธารณะที่สามารถขนถ่ายผู้โดยสารได้คราวละ มากๆ ซึ่งผู้โดยสารจะขึ้นลงตามจุดที่กำหนดไว้
2. ระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชน หมายถึง ระบบขนส่งสาธารณะที่สามารถขนส่งคนเป็นจำนวน มากๆ โดยใช้รถไฟ มีพลังงานไฟฟ้าในการขับเคลื่อน ซึ่งจะทำทางวิ่งเฉพาะไม่ปะปนกับการจราจร อย่างอื่น ทำให้ประชาชนสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางโดยสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ตรง เวลา และมีประสิทธิภาพ โดยการก่อสร้างวิ่งและสถานีรับส่งผู้โดยสารอาจจะอยู่ใต้ดิน ระดับดิน หรือ ยกยกระดับก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละเมือง
3. รถไฟฟ้ามหานครสายสีม่วง หมายถึง รถไฟฟ้ามหานครสายฉลองรัชธรรม เป็นระบบ รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีเส้นทางเดินทางรวมระยะทาง 23 กิโลเมตร มีสถานีทั้งหมด 16 สถานี ช่วงเตาปูนถึงราชบุรีบูรณะ ซึ่งดำเนินการโดย บริษัท ทางด่วน และรถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในลักษณะของการจ้างเดินรถจากการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน แห่งประเทศไทย
4. ผู้รับบริการ หมายถึงผู้โดยสารที่เดินทางโดยการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขต กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

5. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้โดยสารที่เดินทางโดยการใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภูมิลำเนา

6. ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง หมายถึงสิ่งกระตุ้นหรือสาเหตุที่ทำให้ผู้โดยสารเลือกใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการบริการ วิธีการซื้อตั๋ว ช่วงเวลาที่ใช้ในการบริการ ความถี่ในการใช้บริการ และระยะเวลาที่รอใช้บริการ

7. ความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการ หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ตลอดจนปฏิกิริยาตอบสนองของผู้รับบริการ จากการใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี เป็นความรู้สึกที่แต่ละบุคคลแสดงออกถึงความยินดีจากการใช้บริการ ซึ่งคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับนั้นเท่ากับหรือสูงกว่าระดับความคาดหวังของคนๆ นั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผลจากการใช้บริการนั้นต่ำกว่าค่าความคาดหวัง บุคคลนั้นย่อมจะเกิดความไม่พอใจ ความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้บริการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอัตราค่าบริการ ด้านระยะเวลาการเดินทาง ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ

8. การบริการ หมายถึง การรับใช้ให้ความสะดวกต่างๆ ในการบริการ หรือกระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการหรือผู้ใช้บริการนั้นๆ

9. คุณภาพการบริการ หมายถึง ความสอดคล้องกับความต้องการระดับความสามารถของการให้บริการต่อการบำบัดความต้องการและระดับความพึงพอใจของประชาชนหลังจากได้รับบริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

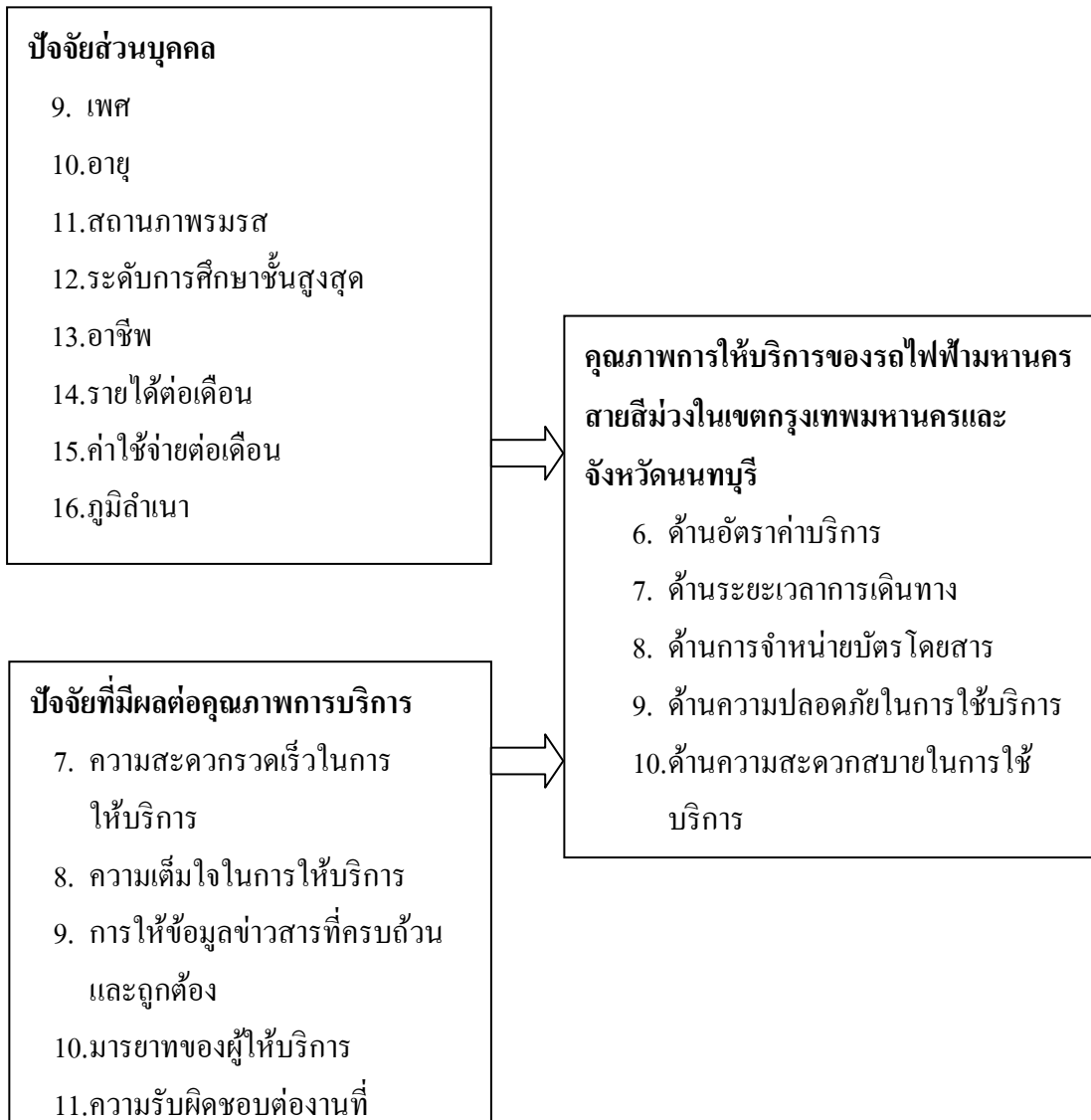
การวิจัยในครั้งนี้ มีกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variable)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variable)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี ทั้งชายและหญิง

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงคำนวณโดยใช้สูตรกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, 185-186) ดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมี 8 ข้อ เป็นคำถามให้เลือกตอบคำถามเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการมี 5 ข้อ เป็นคำถามให้เลือกตอบคำถามเดียว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี มี 15 ข้อ เป็นคำถามประมาณค่า (Rating scales) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ และความคิดเห็นโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการต่อคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์จาก 2 แหล่ง ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าดังนี้
 - 1.1. ศึกษาจาก หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2. หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1. งานวิจัยครั้งนี้การเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 425 ราย และเก็บรวบรวมได้ นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการสำรวจ โดยเริ่มจากการแจกแบบสอบถามไปสอบถามให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี
 - 2.2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมา
 - 2.3. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จะดำเนินการโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)
 - 1.1 การสำรวจปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขต กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจง ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
 - 1.2 การสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของผู้ที่มาใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครใน กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจง ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
 - 1.3 การสำรวจความคิดเห็นโดยรวมของผู้ที่มาใช้บริการต่อคุณภาพการให้บริการของ รถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)
 - 2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้า ฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม Independent t-test และการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการกับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย Independent t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 15-25 ปี สถานภาพเป็นโสด และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทหรือลูกจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการมีระดับความคิดเห็นในปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ ในด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการมากที่สุด มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจในการให้บริการ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก และด้านมารยาทของผู้ให้บริการ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้บริการและการเดินรถของรถไฟฟ้ามีความสะดวกรวดเร็วและตรงต่อเวลาเสมอ มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ การจำหน่ายบัตรโดยสารรถไฟฟ้าสามารถออกบัตรหรือตอบสนองการให้บริการได้อย่างรวดเร็ว มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด และเครื่องสอดหรือสแกนเข้า-ออกรถไฟฟ้าทำงานได้อย่างรวดเร็ว มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด ตามลำดับ

ด้านความเต็มใจในการให้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ พนักงานของรถไฟฟ้าให้บริการด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจในการให้บริการ มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ พนักงานสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก และพนักงานมีความพร้อมตลอดเวลาในการให้บริการแก่ท่าน มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ($\bar{x}=4.14$) ตามลำดับ

ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ รถไฟฟ้ามีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ และรถไฟฟ้ามีช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำการใช้บริการหลากหลายช่องทาง เช่น call center หรือ website เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก รองลงมาคือ รถไฟฟ้ามีรูปแบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของขบวนผ่านจอ LED/LCD แบบ Real Time มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

ด้านมารยาทของผู้ให้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ พนักงานของรถไฟฟ้า แต่งกายสุภาพและสะอาดเรียบร้อย มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก รองลงมาคือ พนักงานของรถไฟฟ้าสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่ท่านร้องขอได้ทันที มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก และพนักงานของรถไฟฟ้าให้บริการด้วยความเอาใจใส่และเป็นมิตร มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ รถไฟฟ้ามีระบบจัดการความปลอดภัยด้านการป้องกันการตกรางมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก รองลงมาคือ รถไฟฟ้าให้บริการความช่วยเหลือพิเศษสำหรับผู้โดยสารเป็นรายบุคคล เช่น ผู้พิการทางสายตา เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก และรถไฟฟ้ามีช่องทางในการร้องเรียนต่อการบริการหลากหลายช่องทาง เช่น กล้องรับความคิดเห็น call center หรือ website เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

3. คุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นว่าคุณภาพบริการของรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นว่าคุณภาพบริการของรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครในระยะเวลาการเดินทางมีคุณภาพบริการมากที่สุด และมีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ มีค่าเท่ากับ ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านอัตราค่าบริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การแจกแจงรายละเอียดราคาค่าโดยสารมีความชัดเจน มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ราคาค่าโดยสารมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับระยะทาง มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และราคาค่าโดยสารมีความคุ้มค่ากับการบริการมีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านระยะเวลาการเดินทาง ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การออกรถเป็นไปตามเวลาที่กำหนด และถึงจุดหมายปลายทางในเวลาที่เหมาะสม มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ เส้นทางครอบคลุม และระยะเวลาการเดินทางแต่ละสถานีมีความเหมาะสมเส้นทางครอบคลุม และระยะเวลาการเดินทางแต่ละสถานีมีความเหมาะสม มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และระยะทาง

ของสถานีเชื่อมต่อกับสถานีของรถไฟฟ้าสายอื่นมีความเหมาะสม มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ห้องจำหน่ายบัตรโดยสาร/เครื่องจำหน่ายบัตรโดยสารอัตโนมัติมีปริมาณเพียงพอ มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือพนักงาน ณ จุดจำหน่ายบัตร และจุดใช้บัตรโดยสาร มีความใส่ใจดูแลช่วยเหลือ ยิ้มแย้ม พุดจาด้วยถ้อยคำและน้ำเสียงสุภาพ ต่อผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และการลดราคาของบัตรโดยสารแต่ละประเภทมีความเหมาะสม เช่น ลด 50% สำหรับผู้สูงอายุ เด็กอายุไม่เกิน 14 ปี และลด 10% สำหรับนักเรียน/นักศึกษาที่อายุไม่เกิน 23 ปี มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การบริการมีความปลอดภัยด้านทรัพย์สินบนสถานีและขบวนรถไฟฟ้า มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการบริการมีระบบรักษาความปลอดภัยบนสถานีและขบวนรถไฟฟ้า มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และการบริการมีความปลอดภัยด้านร่างกายบนสถานีและขบวนรถไฟฟ้า มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ จำนวนสถานีให้บริการมีจำนวนเหมาะสม มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกมีบริการบริเวณสถานีโดยสาร เช่น บันได้เลื่อน ห้องน้ำ ร้านมินิมาร์ท ตู้ ATM เป็นต้น มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมาก และสถานที่บริการที่จอดรถสำหรับผู้โดยสารมีปริมาณเพียงพอ มีคุณภาพบริการอยู่ในระดับมากตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.1 สมมติฐานที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผู้ใช้บริการมีคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก จึงยอมรับสมมติฐาน

4.2 สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และภูมิลำเนา ที่แตกต่างกันมีคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

จากผลการวิจัย พบว่า ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้องมารยาทของผู้ให้บริการ และความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี พบว่า ในภาพรวมผู้ให้บริการเห็นว่าคุณภาพบริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งมีคุณภาพบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจในการให้บริการ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ และด้านมารยาทของผู้ให้บริการ ตามลำดับ เนื่องจากการบ่งบอกถึงการดำเนินงานที่สนับสนุนพฤติกรรมการทำงานของ ผู้ให้บริการ โดยผู้ให้บริการสามารถเดินทางถึงจุดหมายโดยไม่ติดขัด ถูกต้อง และทันตามกำหนดที่ตนเองได้วางไว้ (Kotler, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของติมณฑน์ วิมูลชาติ (2553) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของกลุ่มคนทำงานในการใช้บริการรถไฟฟ้าบีทีเอส กล่าวว่า ผู้ใช้บริการพึงพอใจในคุณภาพการบริการของรถไฟฟ้าบีทีเอสอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกรัตน์ สุวรรณกุล (2558) ได้ศึกษาความคาดหวังต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าความเร็วสูงของผู้โดยสารชาวไทย กล่าวว่า ผู้ใช้บริการคาดหวังต่อความสะดวกในการใช้บริการ โดยการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการด้านความสะดวกในการเข้าถึงบริการ ปฏิบัติการให้บริการอย่างรวดเร็วจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการให้บริการได้ในที่สุด

2. จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี พบว่า ในภาพรวมผู้ให้บริการเห็นว่าคุณภาพบริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นระยะเวลาการเดินทางมีคุณภาพบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอัตราค่าบริการ มีค่าเท่ากับ ด้านความปลอดภัยในการใช้บริการ ด้านการจำหน่ายบัตรโดยสาร และด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ตามลำดับ เนื่องจากระยะเวลาในการเดินทางมีความสำคัญต่อการประหยัดเวลามากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงโมงเร่งด่วนที่มีจราจรหนาแน่น รถไฟฟ้าฟ้ามหานคร จึงเป็นทางเลือกของผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ สุวรรณกุล (2558) ได้ศึกษาความคาดหวังต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าความเร็วสูงของผู้โดยสารชาวไทย เทียบกับ

การเดินทางด้วยสายการบินต้นทุนต่ำและแนวโน้มพฤติกรรม ในเส้นทาง กรุงเทพฯ – เชียงใหม่ กล่าวว่า ผู้ใช้บริการคาดหวังต่อระยะเวลาในการเดินทาง

3. สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อคุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีสถานภาพโสด ส่วนใหญ่ใช้บริการคนเดียว พฤติกรรมบ่งบอกถึงควมมีอิสระในกระบวนการคิด แตกต่างจากผู้ให้บริการที่สมรส หรือเคยมีครอบครัวซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงบุคคลภายในครอบครัว จึงต้องการรถยนต์หรือรถครอบครัว เพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กับตนเองและคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นบุตรหลาน หรือผู้สูงอายุ เป็นต้น

ด้านกลุ่มที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ข้าราชการ หรือนักเรียน นักศึกษา เป็นผู้ใช้บริการเป็นประจำทุกวัน อาจได้รับอัตราค่าโดยสารพิเศษ ทำให้พึงพอใจต่อคุณภาพบริการมากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ประกอบกับการใช้บริการรถไฟฟ้ามีกฎระเบียบที่ชัดเจน จะส่งต่อพ่อค้าแม่ค้าที่ต้องการขนส่งสินค้าไปวางจำหน่ายยังที่ต่างๆ ดังนั้นพ่อค้าแม่ค้าที่ต้องการขนส่งสินค้าไปวางจำหน่ายจึงใช้บริการรถรับจ้างหรือรถโดยสารประจำทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพชร จิตต์แจ้ง (2553) ได้ทำการศึกษาการตัดสินใจใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีผลต่อระดับการตัดสินใจใช้บริการที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี วรสิทธิ์ และเอก ชุนหัชราชัย (2559) ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และพฤติกรรมการใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ในกรุงเทพมหานครต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับรายได้ 20,001 – 30,000 บาท สูงกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 40,000 บาท เนื่องจากผู้ที่มีรายได้สูงย่อมคาดหวังหรือต้องการคุณภาพบริการที่ดีที่สุด และมักคำนึงถึงสนิยมการให้บริการในรูปแบบต่างๆ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ส่งผลให้ความสำคัญที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี วรสิทธิ์ และเอก ชุนหัชราชัย (2559) ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และพฤติกรรมการใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า รายได้ ที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ในกรุงเทพมหานครต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ หาญสุรนนท์ (2548) ได้กล่าวถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน กล่าวว่า รายได้ ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน

4. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ คือ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง มารยาทของผู้ให้บริการ และความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี นั่นคือ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง มารยาทของผู้ให้บริการ และความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการเพิ่มมากขึ้น จะทำให้คุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ สุวรรณกุล (2558) ได้ศึกษาความคาดหวังต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าความเร็วสูงของผู้โดยสารชาวไทย เทียบกับการเดินทางด้วยสายการบินต้นทุนต่ำและแนวโน้มพฤติกรรม ในเส้นทาง กรุงเทพฯ – เชียงใหม่ กล่าวว่า ผู้ใช้บริการคาดหวังต่อคุณภาพการบริการในด้าน ระยะเวลาในการเดินทาง ความถี่ของการให้บริการ ความปลอดภัย ความสบายในห้องโดยสาร และความสะดวกในการใช้บริการ โดยความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการจะเกิดจากประสบการณ์ที่ผู้รับบริการได้รับการบริการเป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการ เมื่อความต้องการถูกตอบสนองด้วยคุณภาพการให้บริการที่ดีก็จะเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษา ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีให้ความสำคัญต่อคุณภาพบริการด้านระยะเวลาการเดินทางมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารรถไฟฟ้าฟ้ามหานครควรให้ความสำคัญต่อการออกรถตามเวลาที่กำหนดและถึงจุดหมายปลายทางในเวลาที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ สำหรับด้านความสะดวกสบายในการใช้บริการ ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านมินิมาร์ท เป็นต้น เพื่อให้คุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2. ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการซึ่งมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าฟ้ามหานครในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ในด้านสถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการบริการในด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและถูกต้อง มารยาทของผู้ให้บริการ และความรับผิดชอบต่องานที่ให้บริการ สามารถนำไปใช้ในการวางแผน หรือวางกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจรถไฟฟ้าฟ้ามหานครให้บรรลุเป้าหมายที่

วางไว้ และสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจและต้องใช้บริการเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ เช่น พฤติกรรมผู้ใช้บริการรถไฟฟ้า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เป็นต้น
2. การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของผู้ให้บริการรถไฟฟ้ามหานครกับรถไฟฟ้าสายอื่นๆ เช่น รถไฟฟ้าบีทีเอส รถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นต้น เพื่อวางแผนแนวทางในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- บริษัททางด่วนและรถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด. (2560). **รถไฟฟ้าสายสีม่วง**. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม, 12, 2560 จาก <https://www.bangkokmetro.co.th/contact.aspx?Menu=50&Lang=Th>
- บุษบง พาณิชผล. (2555). **ความพึงพอใจในการใช้บริการของรถแอร์พอร์ทเรียวลิงค์ กรณีศึกษา: การรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทย**. วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทางวิศวกรรม) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- บุญยงษ์ คุณนิธิวุฒิ. (2549). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พชร จิตต์แจ้ง. (2553). **การตัดสินใจใช้บริการรถไฟฟ้ามหานครของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. สัมมนาปัญหาทางธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุวดี วรสิทธิ์ และเอก ชูณหัศจรรย์. (2559). **ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และพฤติกรรมการใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงก์ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร**. **วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559)**
- วุฒิ หาญสุรนนท์. (2548). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าใต้ดิน**. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ). มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักผังเมือง. (2560). **โลจิสติกส์**. สืบค้นเมื่อ กันยายน 2, 2560 จาก http://cpd.bangkok.go.th:90/web2/strategy/DATA54_55/17LOGIST.pdf
- เอกรัตน์ สุวรรณกุล. (2558). **ความคาดหวังต่อการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าความเร็วสูงของผู้โดยสารชาวไทย เทียบกับการเดินทางด้วยสายการบินต้นทุนต่ำและแนวโน้มพฤติกรรม ในเส้นทาง**

กรุงเทพฯ – เชียงใหม่. Conference Paper, National Institute of Development Administrative (NIDA).

Kotler, P. (2003). **Marketing management** (11th ed.) European edition: Prentice-Hall.

วิกิพีเดีย. (2560). รถไฟฟ้ามหานคร. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม, 12, 2560 จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A3%E0%B8%96%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%9F%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%A3>

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับงานวิจัย เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง

ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

Human Behavior Adaptation on the Basis of Traditional History of Hmong Community from Jadikho Village, Mae-Sot District, Tak

สุขเกษม ขุนทอง(Sukkasaem Khunthong) และ วชิระ พิมพ์ทอง(Wachira Pimthong)

สาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สวด

Email : kanteemoon@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ และ 2) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยให้สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา เก็บข้อมูลตามหลักสังคมวิทยาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จากคำบอกเล่าผู้วิจัยเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ : จากการสังเกต และจากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อาวุโส และปราชญ์ชุมชน จำนวน 9 คน เป็นการสุ่มแบบเจาะจง ที่ยินดีและเต็มใจให้ข้อมูล และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ : จากเอกสารและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านระบบสังคม และการทำหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การปรับตัว การบูรณาการ การรักษาแบบแผน และการบรรลุเป้าหมาย และผลการวิจัยพบว่า 1) คนมั่งให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส และระบบเครือญาติ (สายตระกูลแซ่) และมี วิถีผลิต เกี่ยวโยงถึงความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ (วิญญาณบรรพบุรุษ) บนพื้นฐานของระบบความสัมพันธ์ และ 2) ระบบสังคมบนพื้นฐานการมีประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมร่วมกันของคนมั่ง เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ ได้อย่างเป็นองค์รวม

คำสำคัญ : พฤติกรรม, การปรับตัวของมนุษย์, ประวัติศาสตร์, วิถีจารีตมั่ง, บ้านเจดีย์โคะ

Abstract

This research was aimed to 1) study Hmong's history and behavior from Jadikho community and 2) analyze the human adaption behavior on the basis of Hmong's traditional history. This research is a community education participation research (CEP) which members of the community participated in a research process. Researchers collected data base on the principles of sociology. Collected data were

1) primary data, using observation and interview. Sample, using purposive sampling, were 9 elders and sages who agreed to give the information. 2) Secondary data collected from related documents and other researches. Data was analyzed base on social system and 4 fundamental duties which were adaptability, integration, preservation, and

Accomplishment and The finding indicated that : 1) Hmong people place importance on seniority and relative system. They believe in the supernatural (ghost of their ancestor) on the basis of relative system and 2) Social system based on a joint history and tradition of Hmong people determine the adaptation behavior of the said people and affect the relationship in a production system, ethics system and relation system holistically.

Keyword : Behavior, Human adaptation, History, Hmong traditional, Jadikho Village

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมโลกในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน สามารถข้ามพรมแดนของรั้วชาติ ส่งผลต่อ“การเชื่อมโยง” ของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมโลก มีการเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง หรือสู่สังคมอื่นๆ ได้ และเกิดเป็นปรากฏการณ์ของ “หมู่บ้านโลก” ซึ่งทุกส่วนต่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน ความเชื่อมโยงระหว่างกันเปรียบเสมือนอยู่ในบ้านเดียวกันที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติรวมกันอยู่ ความแตกต่างของวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ เริ่มทยอยลดลง มีการยึดถือวัฒนธรรมร่วมกันของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เงินตรา สื่อเทคโนโลยี และอุดมการณ์ในมิติที่ทำให้เกิดความเหมือนกันแต่ไม่สามารถ “หลอมละลาย” วิถีวัฒนธรรมที่แตกต่างให้เหมือนกันได้ ผู้คนและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กลับเพิ่มพฤติกรรมการปรับ “ตัวตน” ให้ “แตกต่าง”

การปรับ “ตัวตน” ให้ “แตกต่าง” เพื่อให้เกิดการยอมรับของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง เป็นผลผลิตจากสังคมสามารถแบ่งได้ 3 ภาพ คือ ภาพแรกเกี่ยวกับตัวตน เป็นภาพตัวตนของตัวเองที่เกิดขึ้นในสายตาของผู้อื่นเป็นภาพลักษณ์หรือความคิดแรกที่คนอื่นคิดเมื่อมีคนพูดถึงตัวเรา ซึ่งภาพเกี่ยวกับตัวตนอาจจะไม่ใช่ตัวตนจริงของตัวเอง โดยทั่วไปย่อมไม่มีใครต้องการให้ผู้อื่นระลึกถึงเราในภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ภาพที่สองเป็นตัวตนในอุดมคติ เป็นภาพตัวตนที่เกิดขึ้นในความคิดของตัวเองหรือตัวตนที่เราต้องการจะเป็น ตัวตนในอุดมคติจึงเป็นกรอบในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ให้เป็นไปตามคาดหวัง และภาพสุดท้าย คือ ตัวตนที่มนุษย์แสดงออก ซึ่งควรสอดคล้องกับตัวตนในอุดมคติ เพราะจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อในแต่ละสังคมของกลุ่มชน

ต่างๆ ก็จะมีชุดของความเชื่อที่เป็นพื้นฐานที่ผู้คนในแต่ละกลุ่มแต่ ละสังคมถือปฏิบัติ เพราะเชื่อกันว่า จะเกิดมงคลและความดีงามแก่ผู้ปฏิบัติ อันเนื่องมาจากบริบททางสถาบันครอบครัวมีการอบรมบ่ม เพาะระเบียบสังคมจากคนรอบข้าง ผ่านการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม อันหมายถึงค่านิยมและวิถี ปฏิบัติ เพราะ “วัฒนธรรม” เป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อที่กำหนดพฤติกรรม การกระทำของ มนุษย์ เป็นปัจจัยหล่อหลอมให้เกิดการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม (คณะกรรมการ การวิชามนุษย์กับ สังคม, 2559 : 75 ; จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551 : 60 ; เมตตาตา (กฤตวิทย์) วิวัฒนานุกูล, 2559 : 179 และศิริพร ณ กลาง, 2559 : 34, 181)

การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ถือเป็นความคิดสากลของมวลมนุษย โดยเฉพาะชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศ ต้องพยายามหาทุกสโลบายในการแสดงออกเพื่อ สร้าง อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยวิธีการทางคติชนวิทยาเป็นพื้นฐานในการออก กฎเกณฑ์ และ กฎจารีตเข้ามาควบคุมการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ต้นไม้ และสัตว์ เป็นความสัมพันธ์อย่างมีดุลยภาพระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ซึ่งมนุษย์ มิใช่เจ้า ไม่สามารถจับจอง แต่มนุษย์เป็นเพียงผู้ใช้ ต้องใช้ด้วยความเคารพ ตอบแทนบุญคุณด้วยความ พอดี และเพียงพอต่อการยังชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีการผลิตของชุมชน บนพื้นฐานของการ พึ่งตนเอง และสามารถผลิตปัจจัยสิ่งที่ทำได้เองที่หาได้จากผืนป่า เป็นรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ฝังตัวอยู่ ในวิถีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง กล่าวคือ การบริโภคด้วยความอ่อนน้อม รู้คุณค่า มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอดคล้องกับแนวคิดหลักของนักคิดสำนักหน้าที่นิยม เชื่อว่าชนบทรอบเนินม หรือลักษณะทาง วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมล้วนมีความหมาย และหน้าที่ทั้งสิ้น ไม่ว่าใครจะมองเป็นเรื่อง แปรลกก็ตาม พิธีกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากความคิดและจินตนาการต่างๆ ล้วนต้องมีเหตุผลที่สร้างสรรค์ ทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น คนในสังคมนั้นย่อมเข้าใจและรับรู้ ว่า สิ่งของตนเองและสมาชิกในสังคมกระทำ หรือประพฤติปฏิบัติมีความหมายและมีบทบาทหน้าที่ อย่างไรก็ดีพิธีกรรมก็มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ “ตำนาน” อาจกล่าวได้ว่า สมาชิกในสังคมใช้เรื่องเล่าประเภทตำนานในการอธิบายเหตุผลและ ที่มาในการประกอบพิธีกรรม ตำนานจึง เป็นส่วนที่เป็นนามธรรมในขณะที่พิธีกรรมเป็นส่วนที่เป็น รูปธรรม ที่สามารถนำมาสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ให้กับกลุ่มตนเอง ซึ่งเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติและหรือ เมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤติ อันเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เพื่อขอร้องให้อ่านาจอที่มองไม่เห็น เข้ามา ช่วยเหลือในสิ่งที่ตนเองไม่มั่นใจ แล้วนำมาเป็นกลยุทธ์ของการเชื่อมประสานถึงพฤติกรรมปรับตัว ของมนุษย์ในสังคม ตามสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเป็นพลวัต (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551 : 16 ; ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546 : 119 ; พระธรรมปิฎกและคณะ, 2552 : 103 ; ภาณุเดช เกิดมะลิ, 2552 : 29 ; ยศ สันตสมบัติ, 2551 : 26-27 และ ศิริพร ณ กลาง, 2557 : 364-365)

มนุษย์จะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ที่เป็นพลวัต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต ต่อไปอย่างมีความสุข จึงเป็นเรื่องสำคัญที่มนุษย์ทุกคนต้องฝึกฝนและเรียนรู้ “พฤติกรรมปรับตัว”

คือ การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งเมื่อปรับเปลี่ยนแล้วความทุกข์ จะหายไป และถูกแทนด้วยความสุข และความพึงพอใจ โดยเป้าหมายหลักของการปรับตัวเป็นไปใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) การปรับตัวเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ท้าทายต่างๆ ได้ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการปรับใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้น โดยให้เกิดความทุกข์น้อยที่สุด และ 2) การปรับตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถและศักยภาพใหม่ขึ้นมา ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยในการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เพิ่มศักยภาพในการปรับตัวของมนุษย์ ต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของบุคคลดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้นำทางที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของตนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องมีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่างๆ โดยเฉพาะมีความสมดุลในเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ เกิดกระบวนการปรับตัวของมนุษย์ในสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 : 68)

จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของระบบสังคมกับระบบวัฒนธรรมจะต้องทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ระบบวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดค่านิยมของสังคม และระบบสังคมเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่จะบรรลุเป้าหมายของค่านิยม มีการผลิตซ้ำ ปรับเปลี่ยน หรือสร้างอุดมการณ์อำนาจขึ้นมาใหม่ในบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ต้องเผชิญกับประสบการณ์ทางสังคมอย่างจำเพาะเจาะจงในการปกป้องสิทธิ เป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติท่ามกลางสภาวะขัดแย้ง ดังนั้น วัฒนธรรมเปรียบเสมือนรากเหง้าดั้งเดิมในวิถีดำรง และเป็นยุทธวิธีหลักสำหรับการพึ่งตนเองของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขเกษม ขุนทอง, (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันพฤติกรรมการแสพธ์สารเสพติดบนฐานจารีตมั่ง แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอมะนัง จังหวัดตาก พบว่า การประกอบพิธีกรรมในระดับครัวเรือน และในสายตระกูลแซ่ คือ กลยุทธ์การควบคุมพฤติกรรมปรับตัวของคนม้งให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจารีตมั่ง ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของความรัก ความผูกพัน และความเชื่อในเรื่องของผีบรรพบุรุษร่วม

ผู้วิจัยมีความสนใจในประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมม้ง เนื่องจาก 1) เป็นชุมชนที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิม และ 2) เป็นชุมชนที่มีความอ่อนไหวต่อการจัดของอำนาจรัฐที่เข้ามาในรูปของการพัฒนา โดยมุ่งอธิบายพฤติกรรมปรับตัวของมนุษย์ที่เกิดจากสภาพอดีตตามหลักสังคมวิทยา โดยวิธีทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับระบบสังคม และการทำหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ คือ การปรับตัว การบูรณาการ การรักษาแบบแผน และการบรรลุเป้าหมาย จะทำให้เข้าใจกลไกต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาถึงพฤติกรรมปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับความเป็นพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community Education Participation : CEP) โดยให้สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา เก็บข้อมูลตามหลักสังคมวิทยาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (The Historical Method) จากคำบอกเล่า ผู้วิจัยเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ : จากการสังเกต และจากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในระดับบุคคล (Individual Unit of Analysis) ได้แก่ ผู้นำด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Leader) ผู้อาวุโส และปราชญ์ชุมชน จำนวน 9 คน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ผ่าน “ตำนาน” และ ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงลึก (สัมภาษณ์) ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มที่มีความรู้ด้านภาษาม้ง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ : จากเอกสารและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เทคนิคการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอื่นๆ ตลอดจนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดมุ่งหมายแบบเจาะจง เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง บ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. การตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล ผู้วิจัยจะให้เทคนิคการคืน กลับไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง และใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักสังคมวิทยา ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ 2) ดร.อดิเรก พันเขียว และ 3) ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน
4. สรุปประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง นำเสนอต่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ (คติชนวิทยา) และทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1. วิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง โดยอธิบายระบบสังคม และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) การปรับตัว 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) การบูรณาการ และ 4) การรักษาแบบแผน
2. การตรวจสอบข้อมูล ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักสังคมวิทยา จำนวน 3 คน ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านเนื้อหา เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ (ขั้นตอนที่ 1)
3. สรุปผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติศาสตร์วิถีจารีตมั่ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ

นายเหี่ยว เจือหยั่ว แซ่มา (ปู่ทวด) ซึ่งขณะนั้นอายุได้ 8 ปี เล่าให้พ่อ (Key Informant) ฟังว่า บรรพบุรุษของกลุ่มชาติพันธุ์มั่งเรานั้น เดิมมีถิ่นฐานมาจากประเทศจีนตอนใต้ และสาเหตุของการย้ายถิ่นฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับกลุ่มคนจีนในพื้นที่ และได้อพยพมาอยู่ที่บริเวณแคว้นบ่อแก้ว ประเทศลาว จำนวน 9 ตระกูลแซ่ คือ 1) แซ่มา 2) แซ่จาง 3) แซ่ย่าง 4) แซ่ท้าว 5) แซ่กือ 6) แซ่ว้าง 7) แซ่หาง 8) แซ่หลี่ และ 9) แซ่ซัง

ประมาณปี พ.ศ. 2413 นายจงเหล้า แซ่ม้า ได้นำกลุ่มชาติพันธุ์มั่งข้ามเข้าทำมาหากินยังฝั่งประเทศไทย บริเวณเทือกเขาภูแว จังหวัดน่าน อยู่ได้ระยะหนึ่ง นายจงเหล้าฯ จึงชวนกันย้ายพื้นที่ทำกินเข้ามาอยู่ที่ขุนสถาน ปัจจุบัน คือ เขตอุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นเขตติดต่อกับจังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน พบว่าพื้นที่ทำกินขาดความสมบูรณ์ ผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค จึงชวนกันย้ายเข้ามาอยู่ที่ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ขณะนั้นน่าจะเป็ฤดูแล้งแล้ว ทำให้ไม่มีน้ำเพียงพอที่จะปลูกพืชปลูกข้าว จึงย้ายกลับมาอยู่ที่ขุนสถานอีกครั้งหนึ่ง อยู่ทำไร่อยู่ได้สักระยะหนึ่ง พบว่าข้าวที่ปลูกไม่สมบูรณ์ (เมล็ดลีบ)

ประมาณ พ.ศ. 2465 กลุ่มของนายจงเหล้าฯ จึงย้ายกลับมาที่จังหวัดเพชรบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง และในการกลับมาครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่เป็นคนแก่ ผู้หญิงและเด็ก จะขึ้นรถไฟจากจังหวัดแพร่ปลายทางที่จังหวัดพิษณุโลก อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มของผู้ชายจะใช้วิธีการเดินป่าเพื่อต้อนฝูงวัว/ฝูงควายของตนเอง จากนั้นก็จะแยกย้ายกันเข้ามาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย บ้านเล้าลือ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ได้ประมาณ 20 กว่าปี

ประมาณ พ.ศ. 2480 กลุ่มมั่งที่ย้ายถิ่นฐานมาจะเป็นออกไปหาพื้นที่ทำกิน โดยแยกไปอยู่ที่ กิวสามล้อ ดอยมูเซอ บ้านอุมเปียม บ้านแม่กลองใหญ่ จังหวัดตาก และมีบางส่วนเข้ามาบ้านโละโคะ และบ้านคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร (พื้นที่ดังกล่าวได้เกิดโรคระบาดขึ้นในหมู่บ้าน)

ประมาณปี พ.ศ. 2486 กลุ่มของปู่ทวด ได้ย้ายขึ้นมาทำกินที่บ้านแม่กลองใหญ่ ตำบลแม่ละมั่ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และได้รับตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในเวลาต่อมา จากนั้นไม่นาน จึง

แต่งตั้งให้นายจกั้ว แซ่ม้า (ลูกชาย) เป็นผู้ใหญ่บ้านแทน อันเนื่องจากอายุมาก วิถีคนม้งขณะนั้นมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด ได้แก่ ไร่ข้าว ไร่ข้าวโพด ไร่ฝิ่น มีการเลี้ยงช้างด้วย 1 เชือก และมีความเชื่อแบบดั้งเดิมในวิญญาณบรรพบุรุษ

ประมาณปี พ.ศ. 2516 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศไทย กล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาในพื้นที่แม่กลองใหญ่ อำเภอมัญจาคีรี ทำให้การทำมาหากินของคนม้งยากลำบากมากต้องหลบๆ ซ่อนๆ กลุ่มตัวแทนของพรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้ามาชักชวนให้คนม้งเข้าเป็นแนวร่วมเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลไทย และก็มีคนม้งบางกลุ่มได้เข้าเป็นแนวร่วมในพรรคคอมมิวนิสต์ไปก่อนหน้านี้แล้วเพราะกลัวจะถูกฆ่าตาย

ในประเด็นนี้ ผู้นำตระกูลแซ่ (แซ่ม้า แซ่ย่าง แซ่ท้าว แซ่ซัง และ แซ่จาง) มีการประชุมลับๆ เพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าว สุดท้าย คือ ต้องอพยพหนีภัยคอมมิวนิสต์ เข้ามาที่ตัวอำเภอมัญจาคีรี และทางรัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนการเคลื่อนย้าย พร้อมกับจัดพื้นที่ทำกินให้ใหม่ ณ บ้านเจดีย์โคะ ต่อมาไม่นานก็จะมีกลุ่มเครือญาติสายตระกูลแซ่ต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง เช่น บ้านป่าคา บ้านป่าแหม อำเภอบพพระ ได้เข้าร่วมอยู่ด้วย ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มจำนวนขึ้นตามลำดับ

1.1 การจัดความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ม้งบ้านเจดีย์โคะ ปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันจำนวน 9 ตระกูลแซ่ ได้แก่ 1) แซ่ม้า 2) แซ่จาง 3) แซ่ย่าง 4) แซ่ท้าว 5) แซ่กือ 6) แซ่ว่าง 7) แซ่หาง 8) แซ่หลี่ และ 9) แซ่ซัง และมีรูปแบบการจัดระเบียบสังคมออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1.1 ระดับครัวเรือน จะใช้ระบบอาวุโสในบ้านเป็นหลัก เช่น บิดาและหรือมารดาจะมีอำนาจในการตัดสินใจเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ พี่มีอำนาจการตัดสินใจเหลือน้องๆ และสิ่งสำคัญ คือ ผู้ชายจะมีอำนาจการตัดสินใจมากกว่าผู้หญิง

1.1.2 ระดับสายตระกูลแซ่ จะมีผู้อาวุโสประจำตระกูลเป็นตัวแทนในการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ ตลอดรวมถึงเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของสายตระกูลของตนเอง

1.1.3 การจัดระเบียบสังคมระหว่างสายตระกูลแซ่ แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ผู้นำแบบเป็นทางการ จะได้รับการแต่งตั้งจากคนในชุมชนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณในเรื่องของการพัฒนา ตลอดรวมถึงการดูแลคนในชุมชนในเรื่องของ “กฎหมายบ้านเมือง”

2) ผู้นำอาวุโสและหรือผู้นำสายตระกูลแซ่ จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย กรณีเกิดข้อพิพาทภายในระหว่างสายตระกูลแซ่ ดังนี้

2.1) กรณีสายตระกูลแซ่เดียวกันก็จะเชิญผู้อาวุโสในสายตระกูลแซ่มาพูดคุยกัน

2.2) กรณีต่างตระกูลแซ่ ก็จะใช้ผู้นำของสายตระกูลแซ่ (ผู้อาวุโส) มารับรู้ปัญหา และแก้ปัญหาร่วมกัน (มากน้อยอยู่กับการให้เกียรติ และเป็นที่เคารพนับถือของทั้งสองฝ่าย)

1.2 ความเชื่อ พบว่า คนม้งเชื่อในเรื่องของผีบรรพบุรุษ และวิญญาณเจ้าที่ (ผี) แบบดั้งเดิม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับวิญญาณ (ผี) และคนกับธรรมชาติ (ผลผลิต) เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของอาหารและสัตว์เลี้ยง ตลอดจนรวมถึงการปกป้องคุ้มครองดูแลคนในครอบครัวและชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1.2.1 ผีบรรพบุรุษประจำตระกูลแซ่ที่อาศัยอยู่ภายในบ้าน จำนวน 5 ตน คือ

1) ผีสือกั้ง (xwm kab) จะสิงสถิตอยู่บริเวณฝาบ้าน ด้านที่อยู่ตรงข้ามกับประตูทางออก (หลัก) สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นกระดาดเงินหรือกระดาดทองสีเหลี่ยมจัตุรัสขนาดไม่เกิน 12 นิ้ว จะมีขนไก่ติดอยู่บนกระดาด (ขนไก่ตรงบริเวณคอ “ไก่ตัวผู้”) เป็นตัวแทนวิญญาณบรรพบุรุษที่ถูกเชิญมาประจำบ้าน ทำหน้าที่ช่วยปกป้องรักษาสมาชิกในครัวเรือนให้มีความสุข อยู่ดี กินดี และช่วยดูแลบันดาลให้ทรัพย์สินต่างๆ เข้ามาในบ้าน และทำการเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี

2) ผีเสากลางบ้าน (ncij daab) เปรียบเสมือน “เสาเอกของบ้าน” คนม้งเชื่อว่าเป็นตัวแทนของความมั่นคงของสมาชิกในครัวเรือน การประกอบพิธีกรรม จะบูชาด้วยกระดาดขาวเจาะรู ซึ่งจะต้องเปลี่ยนทุกปี เปรียบเสมือนการให้เงินให้ทอง เป็นสัญลักษณ์ของการสืบสายตระกูลแซ่ (กรณี “รก” ของเด็กผู้ชายจะต้องนำมาฝังไว้ที่เสากลางบ้าน) แสดงสถานภาพทางสังคม คือ “ชายเป็นใหญ่”

3) ผีประตูหน้าบ้าน (khov rooj tas) จะสิงสถิตอยู่ที่บานประตูหลักของบ้านเท่านั้น เพื่อคอยคุ้มครองดูแลไม่ให้สิ่งไม่ดีจากภายนอก เข้ามาภายในบ้านได้ และช่วยป้องกันเงินทองไหลออกจากร้าน นอกจากนี้แล้วการประกอบพิธีกรรมใดๆ ต้องกราบไหว้ขออนุญาตผีประตูหน้าบ้านก่อน จึงจะเริ่มพิธีกรรมอื่นๆ ภายในบ้านได้

4) ผีเตาไฟเล็ก (dab ghov cub) จะอาศัยอยู่บริเวณพื้นดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งเตาไฟ เมื่อเดินเข้าทางประตูหน้าบ้านจะอยู่ทางขวามือ เป็นสถานที่สำหรับประกอบอาหาร เลี้ยงคนในครอบครัว หรือกล่าวอีกในหนึ่ง คือ เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บ ไม่ป่วย เจ้าของบ้านจะต้องดูแลรักษา และทำความสะอาดอยู่เสมอ

5) ผีเตาไฟใหญ่ (dab ghov txug) จะอาศัยอยู่บริเวณพื้นดินเป็นที่ตั้งของเตาไฟขนาดใหญ่ สำหรับประกอบอาหารเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ หมู และไก่ เป็นสัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ในสัตว์เลี้ยง เช่นเดียวกันถ้าเจ้าของบ้านดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ก็จะมีสัตว์เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ และใช้ประกอบพิธีกรรมมิให้ขาดแคลน

1.2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณเจ้าที่ (ผี) “ชะเซ่ง” คนม้งจะสร้างศาลไว้ท้ายหมู่บ้าน เป็นศาลที่กำเนิดขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างหมู่บ้านครั้งแรก เพื่อปกป้องคุ้มครองจาก

ภยันตรายต่างๆ และมีการเซ่นไหว้ทุกปี ในประเด็นนี้ “เซเซ่ง” เปรียบเสมือน “หลักเมือง” ของคนม้ง

1.3 ประเพณี

1.3.1 พิธีแต่งงาน คนม้งมีกฎเกณฑ์สำคัญ คือ ห้ามแต่งงานในตระกูลแซ่เดียวกันอย่างเด็ดขาด จะทำให้ชีวิตคู่ไม่มีความสุข อยู่อย่างลำบาก ถึงจะอยู่ต่างที่ ต่างถิ่นกันก็ตาม ให้ถือเสมือนเป็นพี่เป็นน้อง บนพื้นฐานผ่าน “ตำนาน” (อิงยง เทาประเสริฐ, 2549 : 7-8) กล่าวว่า ชาวม้งเชื่อว่าครั้งหนึ่ง เกิดสิ่งไม่ดีงามขึ้นบนโลกมากมาย ทำให้ “เหยอเซ้า” ซึ่งเป็นเทพเจ้าได้ดลบันดาลให้น้ำท่วมโลก ขณะที่น้ำกำลังท่วมโลกอยู่นั้น ได้มีพี่น้องม้งคนหนึ่ง ชื่อ เก้าหมากับเจ้าหนู (Nhaui Mim, Nraug Nus) ได้ไปหลบอยู่ภายในหม้อหนึ่งข้าวไม้ขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถลอยอยู่เหนือน้ำ และเมื่อน้ำได้ลดลง ทั้งคู่จึงรอดชีวิต จึงได้ออกจากหม้อหนึ่งข้าว และได้ตามหาผู้ที่รอดชีวิตบริเวณใกล้เคียง แต่ไม่พบผู้รอดชีวิต ดังนั้น ทั้งคู่จึงปรึกษากันว่า เมื่อเป็นพี่น้องกันจะไม่สามารถแต่งงานกันได้ และทั้งสองได้แต่งตัวด้วยชุดม้งที่สวยงาม แล้วให้น้องสาวออกตามหาผู้ที่รอดชีวิตเพื่อจะได้แต่งงานด้วย แต่เมื่อหาจนทั่วแล้วไม่พบผู้ใด จึงได้กลับมา และให้พี่ชายออกตามหา ซึ่งก็ไม่พบผู้ใดเช่นกัน

เมื่อเป็นเช่นนี้ทั้งคู่จึงพากันไปปรึกษา “เหยอเซ้า” ที่ได้แนะนำให้ทั้งคู่นำหินที่ใช้บดอาหารสัตว์ไปกลิ้งบนภูเขาลงมา 3 ครั้ง หากผาทั้งสองของหินบดกลิ้งมาประกบกันครบ 3 ครั้ง ก็สามารถแต่งงานกันได้ ดังนั้น ทั้งคู่จึงปฏิบัติตามที่ “เหยอเซ้า” บอก ซึ่งผลปรากฏว่า ผาทั้งสองด้านมาประกบกันครบ 3 ครั้ง ทั้งสองจึงได้แต่งงานกัน ต่อมาฝ่ายหญิงได้ตั้งครรภ์ และเมื่อคลอดลูกออกมา กลับมีลักษณะเหมือนลูกฟักเขียว ด้วยความโกรธของผู้เป็นพ่อ จึงใช้มีดผ่าลูกของตนเอง ปรากฏว่าภายในมีลักษณะเหมือนเครื่องในของมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนั้นทั้งสองจึงสับสนเป็นจันๆ โดยโยนส่วนหนึ่งลงลำห้วยแล้วเสกให้เป็นชาวพื้นราบ อีกส่วนหนึ่งโยนขึ้นบนภูเขาแล้วเสกให้กลายเป็นชนเผ่าต่างๆ

สำหรับในส่วนของม้งได้สับย่อยเป็น 12 ชื่น แล้วเสกให้เป็นแซ่ต่างๆ 12 แซ่ เพื่อให้ลูกหลาน มีแซ่ที่ต่างกัน ทำให้สามารถแต่งงานกันได้ และกำเนิดลูกหลานที่สมบูรณ์เหมือนมนุษย์ทั่วไป ซึ่ง 12 แซ่ ได้แก่ 1) แซ่ว่าง 2) แซ่จาง 3) แซ่ม้าหรือแซ่มั่ว 4) แซ่ย่าง 5) แซ่โซ้งหรือม้งเมา 6) แซ่ท้อหรือแซ่ท้าว 7) แซ่เล้าหรือม้งกือ 8) แซ่ค่างหรือแซ่จ้าวหรือม้งปลัว 9) แซ่กือ 10) แซ่หาญ 11) แซ่ลีหรือม้งจาย และ 12) แซ่เฮ้อ

“ฉุด” หมายถึง เมื่อ “ชายและหญิง” ชอบพอกันและหรือฝ่ายหญิงไม่ชอบก็ตาม จะมีการลักพาให้ไปอยู่ด้วยกันที่บ้านของฝ่ายชายก่อน อันเนื่องจากปัจจัย คือ ระยะเวลาไกลและหรือจะเป็นการจองไว้ก็เป็นได้ วันแรกที่ผู้หญิงถูกฉุดไปนั้น รุ่งขึ้นวันใหม่จะมีเครือญาติฝ่ายชายเข้ามาแจ้งข่าวว่า “ขณะนี้ลูกสาวได้ไปอยู่กับผู้ชายแล้ว” โดยใช้สัญลักษณ์ คือ เอาใส่ในของบุหรี่ยี่สิบสี่ของพ่อฝ่ายหญิง และจากนั้นอีก 2 วัน ฝ่ายชายจะพาฝ่ายหญิงกลับมาที่บ้านพร้อมกับผู้อาวุโสของสายตระกูล

แซ่ เพื่อการเจรจาไกล่เกลี่ย พร้อมกับเตรียมค่าปรับสินไหม จากนั้นจะดำเนินแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี

การแต่งงานตามประเพณี ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่สายตระกูลแซ่ของตนเอง มาสู่ขอกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง มีการเจรจาในเรื่องของการกำหนด วัน และค่าสินสอด ในประเด็นนี้เป็นเรื่องของค่าสินสอด โดยปกติคนม้งจะเรียกสินสอดเป็นเงินล้ง จำนวน 5 แท่ง (ปัจจุบัน 1 ล้ง = เงินบาทประมาณ 8,000 บาท) เป็นค่าน้ำนมให้กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง สำหรับพิธีกรรมจะต้องจัดงานให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน 1 คืน มีการไหว้ผีบรรพบุรุษประจำตระกูล 5 ตน ที่บ้านฝ่ายหญิง

เมื่อเสร็จพิธีที่บ้านของฝ่ายหญิง จะต้องไปทำพิธีที่บ้านฝ่ายชายต่อหน้าผีบรรพบุรุษประจำตระกูล มีการเรียกขวัญอีก 3 วัน เพื่อปัดเป่าสิ่งไม่ดี อันเนื่องมาจากระหว่างทางอาจจะไม่มีดีตามฝ่ายหญิงมาด้วย ในประเด็นนี้ฝ่ายหญิงเมื่อออกจากเรือนจะต้องไปถือผีบรรพบุรุษประจำตระกูลฝ่ายชาย (แซ่สามี) และถูกตัดออกจากสายบรรพบุรุษเดิม (แซ่บิดา) ทันที

กรณีเกิดการหย่าและหรือฝ่ายสามีได้เสียชีวิตลง ทำให้ฝ่ายหญิงต้องเป็นคนไร้แซ่ จึงเกิดพิธีกรรมอีกหนึ่ง คือ พิธีรับลูกสาวกลับบ้าน (Welcoming Our Daughters Home) มาอยู่ในสายตระกูลแซ่เดิม เป็นกระบวนการเรียกขวัญต่อหน้าผีบรรพบุรุษประจำตระกูล เมื่อเสร็จพิธีแล้วสามารถเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ ที่สายตระกูลแซ่ของตนจัดขึ้น เช่น การทำผี “อัวเน้ง” พิธี “ตุ๋ ซู่” และ กินข้าวใหม่ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า คนม้งให้ความสำคัญกับระบบผู้อาวุโส และหรือผู้นำตระกูลแซ่ และเป็นการแสดงออกถึง “ชายเป็นใหญ่ และเป็นช้างเท้าหน้า” และเกี่ยวเนื่องด้วยลูกสาวจะต้องถูกแต่งออกไปอยู่ที่บ้านของสามี ไปใช้แซ่ใหม่ของสามี ในประเด็นนี้ คนม้งจะต้องมีลูกชาย เพื่อไว้สืบสายตระกูลแซ่ของตนเอง และดูแลตนเองเมื่อยามแก่ชราหรือเจ็บป่วย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนม้งต้องมีภรรยาหลายคน

1.3.2 พิธีเกิด เด็กม้งที่เกิดขึ้นใหม่ จะต้องทำพิธีเรียกขวัญ พร้อมกับตั้งชื่อให้ และจะกระทำต่อเมื่อเด็กเกิดได้แล้ว 3 วัน คนม้งมีความเชื่อว่า ถ้ายังไม่ถึง 3 วัน ก็ถือว่าเป็นลูกผีอยู่ และเมื่อครบเวลาที่กำหนด หัวหน้าครอบครัวจะประกอบพิธีต่อหน้าผีบรรพบุรุษประจำตระกูล ให้มาปกป้องคุ้มครองเด็ก เป็นการแจ้งให้ทราบว่าขณะนี้ได้มีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น พร้อมกับตั้งชื่อ และกรณีที่เกิดเด็กมาแล้วตายก่อนอายุครบ 3 วัน ญาติต้องนำศพไปฝัง ที่สุสานทันที โดยมีต้องทำพิธีกรรมใดๆ ทั้งสิ้น

“รก” เด็กผู้ชายจะนำไปฝังไว้ตรง “ผีเสากลางบ้าน” เป็นการบอกถึงสถานภาพของเด็กที่เกิดมาจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สืบสายสกุลแซ่ทางฝ่ายบิดา (Patrilineal Descent) และ “รก” ของเด็กผู้หญิงจะนำไปฝังใต้ “เตียงนอน” ของพ่อ-แม่ ซึ่งไม่แตกต่างจากเด็กผู้ชาย คือ ต้องทำหน้าที่ “แม่บ้าน” และช่วยฝ่ายชายในการสืบสายสกุลแซ่

1.3.3 พิธีตาย เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ผู้อาวุโสสายตระกูลแซ่ จะยิงปืนขึ้นฟ้า 3 นัด เพื่อ “สื่อ” ให้คนในชุมชนได้รู้ว่า “มีคนตายเกิดขึ้น”

การประกอบพิธี ณ บ้านของผู้ตาย ญาติจะทำการล้างหน้าและอาบน้ำให้กับผู้ตาย พร้อมกับแต่งตัวให้ตามประเพณี คือ แต่งกายชุดยาวหรือชุดคนแก่ “เค้าลัวเล่า” (ครั้งหนึ่ง คือ ชุดเจ้าสาว เมื่อใส่ชุดนี้แล้ว คือ การออกจากสายตระกูลแซ่ของตน และไปใช้แซ่ใหม่ของสามี) จากนั้นก็นำศพไปวางไว้ที่แคร่ไม้หรือที่ คนม้งเรียกว่า “ม้าผี” วางศพไว้ตรงหน้าหิ้งผีสือกั้ง หันศีรษะไปทางผีเตาไฟใหญ่ พร้อมกับถักร่องเท้าคูใหม่ซึ่งทำจากใยกันซง (Htaub maj) ให้อีก 1 คู่ สำหรับใช้เดินทาง และมีการนำผ้าแดงมาปิดหน้าของผู้ตาย (ปิดบริเวณหน้าผากคลุมศีรษะของผู้ตาย)

มีการสวดศพเป็นเรื่องราวต่างๆ ที่กล่าวถึงการขึ้นทางให้กับผู้ตาย เพื่อที่จะได้กลับไปหาบรรพบุรุษของตนเอง ผู้ตายเป็นใคร มาจากที่ไหน จะได้เดินทางกลับได้ถูกต้อง ต่อจากนั้นก็จะมีหมอแคนมาทำพิธีต่อ คือ การร้องประกอบเสียงแคนในลักษณะของการบอกผู้ตายว่า ขณะนี้ได้ตายแล้วนะ คุณไม่ใช่คน คุณต้องกลับไปหาบรรพบุรุษ

ณ สุสาน จะมีพิธีฆ่าวัวถ้าผู้ตายมีลูกชาย 1 คน ก็จะมีฆ่าวัว 1 ตัว ถ้ามีลูกชาย 2 คน ก็ฆ่า 2 ตัว ในกรณีที่ลูกชายมีเมีย 2 คน ต้องฆ่าเพิ่มอีก 2 ตัว (ญาติของภรรยาเป็นผู้ฆ่า) เช่นกัน แต่ในกรณีที่ผู้ตายเป็นคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ก็จะมีฆ่าวัวเพิ่มอีกหนึ่งตัว สำหรับผู้ตาย วัว คือ พาหนะสำหรับผู้ตายให้เดินทางไปหาบรรพบุรุษ (ตามความเชื่อแบบดั้งเดิม)

ที่มาของการเป่าแคนและฆ่าวัวในงานศพ จาก “ตำนาน” กล่าวว่า “ครั้งนี้มีคนม้ง “ตาย” เกิดขึ้นที่บ้านของตนเอง แต่ไม่รู้ว่าจัดการกับคนตายอย่างไร ทำให้คนม้ง (ชาย) ต้องเดินทางไปถาม “เหยื่อเช้า” (YAWM SUAB) ว่าจะประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับคนตายอย่างไร จึงเดินทางออกไปพบเหยื่อเช้า แต่เส้นทางไกลมากจึงต้องหยุดพัก เพื่อประกอบอาหาร และขณะที่กำลังประกอบอาหารอยู่นั้น ได้มีหนูมาขอกินอาหาร แต่คนม้งไม่ยอมแบ่งอาหารให้หนู แต่ก็ได้ฆ่าหนูตายเป็นจำนวนมาก ทำให้หนูโกรธมาก และได้รู้ถึงความต้องการของคนม้งว่า กำลังจะเดินทางไปของหนังสือจากเหยื่อเช้า เพื่อนำมาจัดพิธีกรรมเกี่ยวกับคนตาย (ศพ) จึงได้เดินทางไปก่อนและได้กดหนังสือที่เหยื่อเช้า เตรียมไว้ให้คนม้ง

เมื่อคนม้งเดินทางไปถึงก็พบว่าหนังสือที่เหยื่อเช้า เตรียมไว้ให้นั้นได้ถูกหนูกินขาดหมด คนม้งจึงได้ถามเหยื่อเช้าว่า จะทำอย่างไร ในเมื่อไม่มีหนังสือแล้ว เหยื่อเช้า บอกว่าให้คนม้งคิดเองว่าจะจัดการกับคนตายอย่างไร ดังนั้น คนม้งทำแคนขึ้นมาเป่าเป็นเพลง เพื่อนำทางคนตายให้เดินทางกลับไปหาวิญญาณบรรพบุรุษ และคนม้งได้คิดที่จะแก้แค้นหนู แต่ก็ทำไม่ได้ จึงคิดถึง “วัว” เนื่องจากวัวเป็นเพื่อนกับหนู จึงเป็นที่มาของการฆ่าวัว เพื่อร่วมเดินทางไปสวรรค์กับคนตาย

1.3.4 การทำผี “อัวเน้ง” (ua neeb) กรณีที่มีคนในบ้านไม่สบาย (ป่วย) เกิดขึ้นหัวหน้าครอบครัวจะเชิญผู้ประกอบพิธี (หมอผี) มาทำพิธี ต่อหน้าผีสือกั้ง เครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ รูป

เทียน ข้าวตอก กระจาดเงิน กระจาดทอง หมู และหรือไก่ 1 ตัว มาเป็นตัวแทนในการสะเดาะเคราะห์ โดยวิธีเผากรวดเงิน กระจาดทองชดใช้ หรือจะชดเชยด้วยหมูและหรือไก่ (ฆ่า) เพื่อให้เป็นสิ่งที่แทนคนที่เจ็บไข้ (แลกเปลี่ยน) เป็นเสร็จพิธี และการทำผี ด้วยเหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อกุมครองคนในครอบครัวมิให้เจ็บป่วย หรือให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย (การป้องกัน)

1.3.5 พิธีกินข้าวใหม่ “น้อหมอบ๊ะชะ” การประกอบพิธีระดับครอบครัว บนพื้นฐานของความเชื่อความกตัญญู คือ ต้องเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษประจำตระกูลกินก่อน เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตที่จะเกิดขึ้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และคนกับความเชื่อ

ขั้นตอนการทำ คนมักจะเกี่ยวข้าวในขณะที่ยังไม่สุกมาก แล้วเอามาคว้ด้วยไฟอ่อนในกระทะใบบัวขนาดใหญ่ประมาณ 1 ชั่วโมง โดยการสังเกตว่าน้ำในเม็ดข้าวเริ่มแข็งตัวจากนั้นจึงนำมาตำ (สี) เพื่อให้เปลือกข้าวหลุดออก และวิธีการหุงแบบข้าวเช็ดน้ำ (รินน้ำข้าว) จะได้ข้าวไว้นุ่ม ซึ่งมีความหอมและอร่อยมาก

สำหรับเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ ข้าวสุก 1 ถ้วย (ข้าวใหม่) ไก่ต้ม 1 คู่ และเหล้า 1 ขวด ผู้นำในระดับครัวเรือนจะทำพิธีเลี้ยงผีประจำสายตระกูลแช่ภายในบ้านก่อน จากนั้นจึงเชิญผีบรรพบุรุษมาเป็นลำดับต่อไป เมื่อเสร็จพิธีแล้ว หัวหน้าครอบครัวหรือผู้นำสายตระกูลแช่จะไปเรียกญาติผู้ใหญ่ก่อน (ผู้ชายจะกินก่อน) ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านมาร่วมกินข้าวใหม่พร้อมหน้าพร้อมตากัน

1.3.6 พิธี “ตุ๋ ซู้” (tus xub) เป็นพิธีกรรมในระดับสายตระกูลแช่ การประกอบพิธีกรรมในช่วงแรม 29 ค่ำ (แรม 14 ค่ำ) เดือน 9 ของทุกปี “ตุ๋ ซู้” คือ ยุทธวิธีการสร้างสำนึกความเป็นกลุ่มเครือญาติที่มีผีบรรพบุรุษร่วมกันของสายสกุลเดียวกัน เพื่อสร้างสำนึกร่วมต่ออุดมการณ์ ที่ทุกคนจะต้องช่วยกันฟันฝ่าอุปสรรคร่วมกัน

การประกอบพิธีกรรม แต่ละครัวเรือนจะใช้ต้น “เต้า” หรือต้นพรม จำนวน 3 ต้น (มัดด้วยด้ายสีแดงกับสีขาว) นำมาปักกวาดบ้านตนเองก่อน ในที่นี้หมายถึงปิดสิ่งไม่ดีไม่งามให้ออกจากบ้านให้หมด จากนั้นก็จะส่งให้กับเจ้าพิธี “จือซุ” เพื่อนำออกไปต่อสู้อย่างมาร “ปู้ซุ” (มารผู้หญิง) และ เจ้าพิธีจะได้รับต้นพรมจากครัวเรือนบ้านละ 3 ต้น นำมาร่วมกัน เพื่อปิดสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากชุมชน เจ้าพิธีมีอาวุธประจำกายเป็นดาบ 1 เล่ม และหน้าไม้ 1 อัน (ลักษณะคล้ายธนู) เปรียบเสมือนเป็นการสะเดาะเคราะห์ไล่ผีไม่ดี หรือสิ่งชั่วร้ายที่มาจากภายนอกชุมชน (ผีที่มาจากอเวจี) ให้ออกจากชุมชน

1.3.7 งานประจำปี (ปีใหม่ม้ง) เป็นระบบคุณค่า ที่ให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ประเพณีจะเริ่มขึ้นเมื่อ 1 ค่ำ เดือน 2 ซึ่ง

จะตรงกับเดือนธันวาคม จะมีการเรียกขวัญตอนเย็นตอนกลางคืน แรม 15 ค่ำ เดือน 1 พอรุ่งเช้าขึ้น 1 ค่ำ คนม้งทุกคนก็จะเปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่ที่ได้เตรียมไว้ เป็นการเริ่มชีวิตใหม่ในปีพุทธศักราชใหม่ โดยมีความเชื่อว่าจะได้พบแต่สิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิตตนเอง และครอบครัว

มีการเล่น คือ การโยนลูกช่วง เป็นการฝึกในเรื่องของความเป็นเจ้าของ กล่าวคือ รู้จักให้และการรู้จักรับ จะปรากฏออกมาในเรื่องของความรัก และการแบ่งปัน เป็นระบบความสัมพันธ์บนพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องดูแล พร้อมทั้งช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การตีลูกข้าง ฝึกในเรื่องของ การรู้แพ้-รู้ชนะ และการให้อภัย เป็นรูปแบบของการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของกฎกติกาทางสังคม และการยิงหน้าไม้ สื่อถึงวิถีแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่ใช้สำหรับการต่อสู้ การป้องกันตัว และสำหรับใช้ล่าสัตว์ เพื่อนำมาเป็นอาหาร และที่กล่าวมา คือ กลยุทธ์สำหรับคนม้ง เพื่อสร้างสายใยแห่งความสัมพันธ์ระหว่างสายตระกูลแซ่ให้เหนียวแน่นและเป็นหนึ่งเดียว

ประวัติศาสตร์วิถีจารีตม้ง เปรียบเสมือนเป็นวิถีชีวิตที่มีความเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์อย่างเป็นองค์รวม

ระบบผลิต พบว่า คนม้งจะมีการเฉลิมฉลองผลผลิตที่เกิดขึ้นในรอบปี ซึ่งได้แก่ การปลูกข้าวไร่ ก่อนจะมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต คนม้งจะให้ความสำคัญระหว่างคนกับผีสื่อกลาง (วิญญาณบรรพบุรุษ) กล่าวคือ จะเก็บเกี่ยวข้าวไร่ นำมาประกอบพิธีกินข้าวใหม่ที่บ้านของตน เพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษคลibanดาลให้พืชพันธุ์ธัญญาหาร ตลอดถึงสัตว์เลี้ยง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ และมีการกินข้าวใหม่ร่วมกันในครอบครัว เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน

ระบบคุณค่า คือ กระบวนการให้ความหมาย และความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ผ่านการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบดั้งเดิม ส่งผลต่อการจัดระเบียบของสายสัมพันธ์ทางสังคมที่ยึดโยงระหว่างคนในสายตระกูลแซ่ ให้เป็นหนึ่งเดียวของคำว่า “คนม้ง” โดยใช้ “ตู๋ ซู่” ร้อยรัดสายตระกูลแซ่ของตนเอง และการประกอบพิธี “เซี่ยงเม้ง” การเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ จะแสดงออกในเรื่องของความกตัญญู สุดท้ายในเรื่องของความมั่นคง ทางด้านจิตใจ และความปลอดภัยจากภัยอันตรายแก่คนในชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิญญาณเจ้าที่ หรือที่คนม้งเรียกว่า “เซเซ่ง” (หลักเมือง) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับความเชื่อ (วิญญาณเจ้าที่)

และระบบความสัมพันธ์ คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนม้งเริ่มตั้งแต่ พิธีแต่งงาน พิธีเกิด พิธีตาย ปีใหม่ม้ง และการทำผี “อัวเน้ง” กรณีเกิดการเจ็บป่วย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และคนกับอำนาจเหนือธรรมชาติ (ผี) ผ่านกระบวนการทางพิธีกรรม/ความเชื่อ เชื่อมโยงทางจิตวิญญาณให้คนม้งมีความผูกพัน มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นมิตรเป็นเครือญาติ และเป็นเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการแบ่งปันปันส่วน ตลอดรวมถึงการดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกัน

ในการนี้ผู้วิจัยมองว่าเป็นการยากที่จะแยกระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ ออกจากกันได้ เนื่องจากทั้งสามระบบมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน และเป็นการอธิบายถึง ความมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่มี “จารีต” บนพื้นฐานของความเชื่อแบบดั้งเดิม

สรุป ประวัติศาสตร์วิถีจารีตม้ง ชุมชนบ้านเจดีย์โคะ จะวางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบ ดั้งเดิมผ่านเรื่องเล่าผ่าน “ตำนาน” พบว่า คนม้งมีการจัดความสัมพันธ์ โดยระบบอาวโซ (ชาย เป็นใหญ่) มีความเชื่อในเรื่องของวิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณเจ้าที่ มีประเพณีอันดีงามที่ เชื่อมโยงเข้ากับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ อย่างเป็นองค์รวมที่สามารถ นำมาถักทอ สายสัมพันธ์แห่งความรัก และความผูกพันของสายตระกูลแซ่ พร้อมกับสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง มีการแสดงตัวตนเพื่อเปิดพื้นที่ทาง สังคม และที่กล่าวมา คือ กลยุทธ์ทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับ “สายตระกูลแซ่” อันมีขอบเขตที่ ครอบคลุมต่อปรากฏการณ์ด้านพฤติกรรม ที่คนม้งทุกคนจะต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่ง “จารีต” และ “จารีต” คือ “กฎหมายศักดิ์สิทธิ์” และจะปรากฏออกมาในรูปของการจัด ความสัมพันธ์ ส่งผลต่อวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ที่ทำให้คนม้งทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตาม

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวของมนุษย์ บนฐานประวัติศาสตร์วิถีจารีตม้ง โดยใช้ เทคนิคการอธิบาย “ระบบสังคม” และหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การปรับตัว พบว่า ประวัติศาสตร์วิถีจารีตม้ง (ภาพอดีต) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการ จัดระเบียบสังคม โดยระบบอาวโซของสายตระกูลแซ่ บนพื้นฐานของความเชื่อในเรื่องชาติกำเนิด (วิญญาณบรรพบุรุษ) ผ่านเรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่น ส่งผลต่อการจัดความสัมพันธ์ทางสังคม และมีวิถีอันดี งามที่เชื่อมโยงเข้ากับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเป็นองค์รวม

2.2 การบรรลุเป้าหมาย พบว่า พิธี “ตู๋ ซู้” (tus xub) เป็นพิธีกรรมในระดับสายตระกูล แซ่ มีการประกอบพิธีกรรมทุกปี และ “ตู๋ ซู้” คือ ยุทธวิธีการสร้างสำนึกร่วมของความเป็นกลุ่มเครือ ญาติที่มีผีบรรพบุรุษร่วมกันของสายสกุลเดียวกัน เพื่อสร้างสำนึกร่วมต่ออุดมการณ์ ที่ทุกคนจะต้อง ช่วยกันฟันฝ่าอุปสรรคร่วมกัน และคนม้งได้นำพิธี “ตู๋ ซู้” มาสร้างความสามัคคีในสายตระกูลแซ่ให้ เหนียวแน่น และลดความขัดแย้งภายในตระกูลแซ่ และระหว่างตระกูลแซ่ เพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่ง เดียวของความเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเครือญาติ เป็นเพื่อนบ้าน ที่คนม้งทุกคนจะต้องช่วยเหลือดูแลซึ่ง กันและกัน

2.3 บูรณาการ พบว่า ชุมชนได้ร้อยเรียงเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ผ่าน “ตำนาน” ที่ให้ ความสัมพันธ์กับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ มากำหนดเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ของคนม้งได้อย่างเป็นองค์รวม

2.4 การรักษาแบบแผน ชุมชนได้นำเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ผ่าน “ตำนาน” เรื่องเก่าหมักกับเจ้าหนู (Nhauj Mim, Nraug Nus) สองพี่น้อง แต่งงานกัน เมื่อลูกที่เกิดออกมาจะไม่มีความเป็นมนุษย์ คือ ไม่มีใบหน้า ไม่มีแขน และไม่มีขา แต่เป็นรูปทรงกลมเหมือนลูกโป่งที่อ่อนปวกเปียกกลิ้งไป กลิ้งมาเท่านั้น ขึ้นมาเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่สำคัญ คือ ห้ามแต่งงานในตระกูลแซ่เดียวกันอย่างเด็ดขาด จะทำให้ชีวิตคู่ไม่มีความสุข อยู่อย่างลำบาก ถึงจะอยู่ต่างที่ ต่างถิ่นกันก็ตาม ให้ถือเสมือนเป็นพี่เป็นน้องร่วมสายเลือดพ่อแม่เดียวกัน

สรุป ผลการวิเคราะห์ พบว่า ระบบสังคมและการทำหน้าที่พื้นฐาน ที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ที่เกิดจากสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ มาเป็นกลไกการกำหนดพฤติกรรมการปรับตัวของคนม้ง และเราเรียกสิ่งนี้ว่า “หน้าที่” และเมื่อพิจารณาหน้าที่พื้นฐาน จะมีการอธิบายถึงสายสัมพันธ์ของคนม้ง ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดพฤติกรรมอันเกี่ยวข้องกับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ พร้อมกับการส่งทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับคนม้งรุ่นอนาคตได้อย่างลงตัวบนพื้นที่ของบ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

อภิปรายผล

1. ประวัติศาสตร์วิถีจารีตม้ง จะวางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบดั้งเดิม มีการจัดความสัมพันธ์โดยระบบอาวุโส มีประเพณีอันดีงามที่เชื่อมโยงเข้ากับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ อย่างเป็นองค์รวม ที่สามารถนำมาถักทอสายสัมพันธ์แห่งความรัก และความผูกพันของสายสัมพันธ์ ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง อันมีขอบเขตที่ครอบคลุมต่อปรากฏการณ์ด้านพฤติกรรมการปรับตัวของคนม้ง ให้อยู่ในกรอบแห่ง “วิถีจารีต” และ “วิถีจารีต” คือ กฎหมาย ศักดิ์สิทธิ์ของคนม้ง ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปของการจัดความสัมพันธ์ บนพื้นฐานของผีบรรพบุรุษร่วมกัน สอดคล้องกับ ศิริพร ณ ถลาง, (2559 : คำนำ) กล่าวว่า การสืบทอดวัฒนธรรม และสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ถือเป็นความคิดสากลของมวลมนุษยชาติ โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยในแต่ละประเทศต้องพยายามหาวิธีหรือกุศโลบายในเรื่องการแสดงออก เพื่อประกาศและสืบทอดอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ของตนเอง

2. คนม้งได้นำประวัติศาสตร์วิถีจารีต มากำหนดพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ระบบสังคมและการทำหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ บนพื้นฐานของระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ พร้อมกับการส่งทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับคนม้ง รุ่นอนาคตได้อย่างลงตัว และปรากฏออกมาในรูปของอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับ ศิริพร ณ ถลาง, (2557 : 366, 377-378) กล่าวว่า เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์วิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จะเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่ทำให้ “มนุษย์” ต้องประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ เพื่อใช้ในการสร้างขวัญ กำลังใจ และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีดำรงอยู่ และประวัติศาสตร์วิถีชุมชน คือ

กระบวนการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้มีที่ยืน สอดคล้องกับจุฬาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, (2551 : 60) กล่าวถึงหน้าที่ของ ประวัติศาสตร์สามารถนำมาอธิบายว่า “เราคือใคร บรรพบุรุษของเราเป็นใคร” มีการอธิบายถึงสถานการณ์ และสถานภาพของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่สูงต่ำไม่เท่ากันเพราะเหตุใด รวมไปถึงบทบาทในฐานะที่เป็น “บทบัญญัติ” แนวทางในการประกอบอาชีพต่างๆ ของแต่ละกลุ่มชนที่แตกต่างกัน มนุษย์จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ผ่านการรับรู้ จึงมีรูปแบบการรับรู้ และวัฒนธรรมเป็นตัวทำให้เกิดความหมาย โดยส่งผ่านทางประสบการณ์ของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากข้อค้นพบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในประเด็นความผูกพันทางสังคมที่มีลักษณะพื้นฐานดั้งเดิมทางสายเลือด (The Tie of Blood) สอดคล้องกับการทำวิจัย เรื่อง ศึกษากระบวนการค่าทางวัฒนธรรมต่อการจัดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง พื้นที่ชายแดนจังหวัดตาก
2. และจากการจัดกิจกรรมของคนม้งในพื้นที่จังหวัดตาก จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีประเพณีที่ดั้งเดิมและมีชุดความรู้แบบดั้งเดิม สอดคล้องกับการทำวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ผ่าน “ประเพณี” ตามปฎิทินแบบมีส่วนร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาอย่างยิ่งอย่าง ในการตรวจสอบโครงสร้างด้านเนื้อหา ภาษา พร้อมกับให้คำแนะนำ ปรีกษา ตลอดจนการตรวจสอบปรับแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ดังนี้

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา วงษ์นายะ คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- 2) ดร.อดิเรก พันเขียว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายแผนและวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จังหวัดตาก
- 3) ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขอขอบคุณ ครูเนติกานต์ (หมี) แซ่ม้า ผู้ช่วยนักวิจัยทำหน้าที่ “ล่าม” เก็บข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องทางด้านจารีตมั่ง บ้านเจดีย์โคะ ตำบลมหาวัน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาแด่คุณพระศรีรัตนตรัย บิดา มารดา ครู อาจารย์ และ ผู้มีพระคุณ สุขเกษม ขุนทอง และ วชิระ พิมพ์ทอง

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). **ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อุษาคเนย์. คณะกรรมการวิชา
มนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. (2559). **มนุษย์กับสังคม**.
(พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑาทพวรรณ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). **วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (บรรณาธิการ). (2546). **อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ**.
กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- พระธรรมปิฎก และคณะ. (2552). **วิถีชุมชน : สุ จิ ปุ ลิ 5**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ.
- ภาณุเดช เกิดมะลิ. (บรรณาธิการ). (2552). **วิถีแจ่มจ่อมป่า รักษาผืนป่าตะวันตก**. กรุงเทพฯ : ที่ คิว
พี. เมตตาตา (กฤตวิทย์) วิวัฒนานุกุล. (2559). **การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยิ่งยง เทาประเสริฐ. (บรรณาธิการ). (2549). **ตำราการแพทย์และสมุนไพร. เชียงราย :
วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**.
- ยศ สันตสมบัติ (2551). **อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติ
ในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (องค์การมหาชน).
- ศิริพร ณ ถลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). **มองคติชน เห็นตัวตน ชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สุขเกษม ขุนทอง. (2561). **แนวทางการป้องกันพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดบนฐานจารีตมั่ง
แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**.
กำแพงเพชร : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น** (พิมพ์
ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผู้สูงอายุไทย: ความมั่นคงด้านการมีผู้ดูแล

Thai Older Persons: Security in Personal Assistance

รักชนก คชานูบาล(Rukchanok Karcharnubarn)*

สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล(Subhachak Saengprachaksakula)

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Rukchanok.K@chula.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแล และการได้รับการดูแล โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจาก “โครงการการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย” พ.ศ. 2559 โดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่เป็นตัวอย่างทั้งหมด 6,609 คน

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 12 ต้องการผู้ดูแล และผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแลโดยใช้การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุพบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้สูงอายุหญิงมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลสูงกว่าผู้สูงอายุชาย และผู้สูงอายุที่มีอายุ 75 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลสูงกว่าผู้ที่มีอายุ 60-64 ปี ในขณะที่ผู้สูงอายุที่เป็นโสดมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลต่ำกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ และผู้ที่ไม่มีการศึกษามีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า อีกทั้งผู้สูงอายุที่ไม่เตรียมความพร้อมด้านสุขภาพมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลสูงกว่าผู้ที่เตรียม และผลการวิจัยยังพบว่าผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลแต่ไม่มีผู้ดูแลสูงถึงร้อยละ 82.4 ดังนั้นการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การเตรียมการด้านผู้ดูแลก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ และการจัดระบบการดูแลโดยชุมชนจึงเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงด้านการอยู่อาศัยในมิติด้านผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทยที่สำคัญ

คำสำคัญ:ผู้สูงอายุ ผู้ดูแล ความมั่นคงด้านการมีผู้ดูแล

Abstract

This article is aimed at studying need for personal assistance, factors correlated with a need, and a receiving assistance. The sample comprised 6,609 older persons (aged 60 and older) who answered questionnaires in the 2016 Survey of Population Change and Well-being in the Context of Aging Society, which was conducted by the College of Population Studies, Chulalongkorn University.

The results show that more than 20 percent of Thai older persons need for personal assistance. Multiple logistic regression technique was utilized to analyze the relationship between demographic and old age provision factors. The results show that sex, age, marital status, education and health provision are related to need for personal assistance at 0.05 level of significance. It was found that women are more likely to report a need for assistance than men. Older persons aged 75 and older are more likely to report a need than persons aged 60-64. Older persons who were single are more likely to report a need than others. Older persons who had no education are more likely to report a need than their counterparts. While, older persons who did not prepare for health in old age are more likely to report a need than who did. Among older persons who needed assistance, more than 82.4 percent did not receive it. According to this study, the provision of health, care giver and community care system are important for promoting personal assistance security in Thai older persons.

Keywords: older persons, care giver, personal assistance security

บทนำ

จากการคาดประมาณจำนวนประชากรสูงอายุไทย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2588 (ภายใต้สมมติฐานของภาวะเจริญพันธุ์ระดับกลาง) โดยองค์การสหประชาชาติ พบว่า จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 11.7 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 เป็น 18.7 ล้านคน และ 22.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 และ ปี พ.ศ. 2588 ตามลำดับ อีกทั้ง สัดส่วนประชากรสูงอายุไทยก็ยังคงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.9 เป็นร้อยละ 26.8 และ ร้อยละ 35.3 ในช่วงเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า เป็นประชากรสูงอายุเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนที่มากกว่าเพศชายอย่างมาก ในอีก 20 ปีข้างหน้า (United Nation, 2017)

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว ซึ่งไม่เพียงแต่จะมีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุ แต่ยังมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุเหล่านั้นจะมีอายุยืนยาวขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา อีกทั้งยังพบว่าประชากรสูงอายุไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุหญิงมากกว่าชาย ซึ่งการมีอายุที่ยืนยาวขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงสูงด้านปัญหาสุขภาพและทำให้ความต้องการบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการด้านสุขภาพและการดูแลที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุหญิงก็ส่งผลกระทบต่อความท้าทายที่สำคัญเพราะผู้สูงอายุหญิงส่วนใหญ่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่าผู้สูงอายุชาย ทำให้ผู้สูงอายุหญิงมีความเสี่ยงต่อความยากจนสูง อีกทั้งยังมีปัญหาด้านสุขภาพจากโรคเรื้อรังที่ต้องการการรักษาพยาบาลที่ต่อเนื่อง ดังนั้นในปัจจุบันมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิงจากความเสื่อมสภาพของร่างกายและจากโรคภัยไข้เจ็บที่ทำให้เกิดความพิการ เช่น จากโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้เกิดภาวะอัมพฤกษ์หรืออัมพาต หรือจากอุบัติเหตุต่างๆ จากการสำรวจเป็นระยะๆ พบผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ต้องพึ่งพิงบางส่วน หรือเป็นประเภท "ติดบ้าน" ออกไปไหนไม่ได้และต้องพึ่งพิงทั้งหมด หรือเป็นประเภท "ติดเตียง" อีกทั้ง จำนวนผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียงมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งจากสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจากสัดส่วนผู้สูงอายุ "วัยปลาย" ที่มากขึ้น เพราะอายุคาดเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็นลำดับนั่นเอง (วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ, 2556)

ปัจจุบัน ปัญหาผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นปัญหาใหญ่ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นปัญหาที่ยากสำหรับแต่ละครอบครัวจะแบกรับและแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะปัจจุบันครอบครัวไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น แต่ละครอบครัวมีลูกน้อยลง ผู้หญิงซึ่งเคยเป็นผู้ให้การดูแลสมาชิกของครอบครัวต้องไปทำงานประจำนอกบ้านมากขึ้น พ่อแม่พึ่งพาลูกได้น้อยลง มีผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ตามลำพังเพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้องค์กรอนามัยโลกยังได้ให้ความสำคัญกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในวัยสูงอายุผ่านแนวคิด Active Ageing เพื่อเป็นเป้าหมายในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศสมาชิกต่างๆ โดยมีด้านความมั่นคงและด้านสุขภาพเป็นส่วนประกอบหนึ่งของแนวคิดนี้ โดยจะต้องมีการเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุทั้งทางด้าน

สุขภาพกายและใจ ตลอดจนด้านที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ในด้านความมั่นคงจะหมายถึงลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุว่าเป็นการอยู่คนเดียวตามลำพังหรือมีผู้อยู่อาศัยด้วย ส่วนด้านสุขภาพจะเน้นถึงการที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น นอกจากจะต้องมีใครสักคนในครอบครัวเป็นผู้ดูแลในยามที่ต้องการแล้ว ยังต้องการผู้ดูแลที่มีความรู้และทักษะด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องเจ็บป่วยเป็นเวลานานหรือมีภาวะทุพพลภาพ (WHO, 2002)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง จะต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิด Active Ageing มาใช้ในการศึกษาความต้องการผู้ดูแลปรณินัติของผู้สูงอายุไทย และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุ ตลอดจนในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลนั้นได้รับการดูแลมากน้อยเพียงใด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำข้อมูลที่ได้มาใช่วางแผนเพื่อกำหนดนโยบายและวางมาตรการสำหรับการป้องกันปัญหาการขาดผู้ดูแลในวัยสูงอายุที่ต้องการการพึ่งพิงที่จะเกิดขึ้นในสังคมสูงวัยของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทย
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทย
3. เพื่อศึกษาการได้รับการดูแลของผู้สูงอายุไทยที่ต้องการผู้ดูแล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ข้อมูลจาก “โครงการการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย” พ.ศ. 2559 โดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ 4 ขั้นตอน (Stratified four-stage cluster sampling) และใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ในการเลือกตัวอย่างทั้งนี้ได้ถ่วงน้ำหนักให้ตัวอย่างมีการกระจายแบบประชากรแล้ว ดังนั้น จึงมีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) และตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ที่เป็นตัวอย่างทั้งหมด 6,609 ตัวอย่าง

2. ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้การวิจัยครั้งนี้ จะถูกจำกัดตามข้อคำถามที่มีอยู่ในการสำรวจ “โครงการการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย” พ.ศ. 2559 ซึ่งจะเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความรู้สึก การรับรู้ และสภาพที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวเท่านั้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอการอธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และใช้การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุ (Multiple Binary Logistic Regression) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

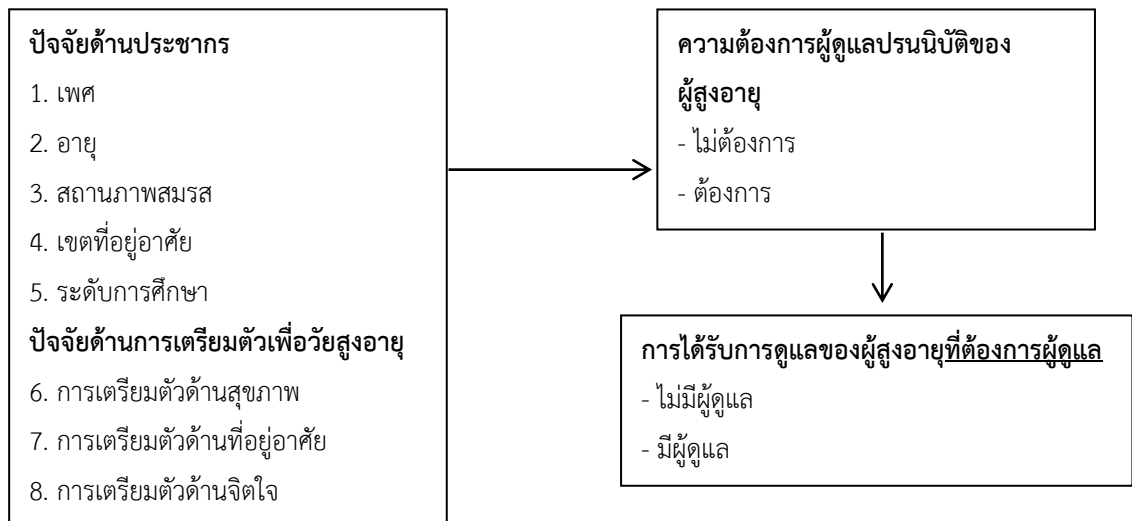
ความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุ หมายถึง ความต้องการผู้ดูแลปรนนิบัติในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น จัดยา ซักผ้า ทำงานบ้าน กินอาหาร อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน เข้าส้วม ฯลฯ

การเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพ การกินอาหารครบ 5 หมู่ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ฯลฯ

การเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านที่อยู่อาศัย เช่น มีการเตรียมหรือปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัยสูงอายุ ฯลฯ

การเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านจิตใจ เช่น มีการปฏิบัติธรรม ร้องเพลง เดินรำ ฯลฯ

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 56.5 เทียบกับร้อยละ 43.5) มีอายุเฉลี่ยประมาณ 68.74 ปี ส่วนใหญ่มีคู่สมรส (ร้อยละ 66.1) อาศัยอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง โดยอาศัยในชนบทคิดเป็นร้อยละ 59.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ

76.7) ส่วนใหญ่เตรียมการเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ (ร้อยละ 60.4) และด้านจิตใจ (ร้อยละ 57.8) และมีการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยเพียงร้อยละ 26.4ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทยและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแล

ผลจากการวิจัยพบว่า มีผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 12.2 ที่ต้องการผู้ดูแลปรนนิบัติในการทำกิจวัตรประจำวัน และเมื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแล ซึ่งประกอบด้วยเพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา การเตรียมการเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ การเตรียมการเพื่อวัยสูงอายุด้านที่อยู่อาศัย และการเตรียมการเพื่อวัยสูงอายุด้านจิตใจ โดยควบคุมปัจจัยอื่นๆ คงที่ ผลจากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพหุภาคแบบพหุ (ตารางที่ 2) ในระดับหลายตัวแปร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการผู้ดูแลปรนนิบัติของผู้สูงอายุไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกได้แก่ เพศหญิง อายุ 75-79 ปี อายุ 80 ปี ขึ้นไป มีคู่สมรส และหม้าย/หย่า/แยก กล่าวคือ ผู้สูงอายุเพศหญิงมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลมากกว่าผู้สูงอายุชาย และผู้ที่มีอายุ 75-79 ปีและ อายุ 80 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลมากกว่าผู้ที่มีอายุ 60-64 ปี อีกทั้งผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส และหม้าย/หย่า/แยก มีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลมากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสด

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการผู้ดูแลปรนนิบัติของผู้สูงอายุไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ทางลบได้แก่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป และมีการเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา ในขณะที่ผู้สูงอายุที่มีการเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ มีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพ

ตารางที่ 1: ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N = 6,609)

ปัจจัยด้านประชากร	ร้อยละ	ปัจจัยด้านการเตรียมตัวเพื่อวัยสูงอายุ	ร้อยละ
เพศ		การเตรียมตัวด้านสุขภาพ	
ชาย	43.5	ไม่ได้เตรียม	39.6
หญิง	56.5	เตรียม	60.4
อายุ (ปี)		การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย	
60-64	34.9	ไม่ได้เตรียม	73.6
65-69	25.7	เตรียม	26.4

ปัจจัยด้านประชากร	ร้อยละ	ปัจจัยด้านการเตรียมตัวเพื่อวัย สูงอายุ	ร้อยละ
70-74	19.5	การเตรียมตัวด้านจิตใจ	
75-79	11.1	ไม่ได้เตรียม	42.2
80 ขึ้นไป	8.8	เตรียม	57.8
สถานภาพสมรส			
โสด	3.8		
สมรส	66.1		
หม้าย/หย่า/แยก	30.1		
เขตที่อยู่อาศัย			
เมือง	40.7		
ชนบท	59.3		
ระดับการศึกษา			
ไม่มีการศึกษา	9.1		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	76.6		
มัธยมศึกษาขึ้นไป	14.3		

3. การได้รับการดูแลในกลุ่มผู้สูงอายุไทยที่ต้องการ

ในส่วนของผู้สูงอายุร้อยละ 12.2 ที่ต้องการผู้ดูแลปรนนิบัติ จะพบว่า มีผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลแต่ไม่มีผู้ดูแล สูงถึงร้อยละ 82.4 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลและได้รับการดูแล มีเพียงร้อยละ 17.6

ตารางที่ 2: อัตราส่วนโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทย จำแนกตามปัจจัยต่างๆ (N = 6,609)

ปัจจัยด้านประชากร	Odds Ratio	ปัจจัยด้านการเตรียมตัวเพื่อวัย สูงอายุ	Odds Ratio
1. เพศ		6. การเตรียมตัวด้านสุขภาพ	
ชาย	1.000	ไม่ได้เตรียม	1.000
หญิง	1.249*	เตรียม	0.709*
2. อายุ(ปี)		7. การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย	
60-64	1.000	ไม่ได้เตรียม	1.000

ปัจจัยด้านประชากร	Odds Ratio	ปัจจัยด้านการเตรียมตัวเพื่อวัย สูงอายุ	Odds Ratio
65-69	1.008	เตรียม	1.095
70-74	1.062	8. การเตรียมตัวด้านจิตใจ	
75-79	2.446*	ไม่ได้เตรียม	1.000
80 ขึ้นไป	2.737*	เตรียม	0.879
3. สถานภาพสมรส			
โสด	1.000		
สมรส	2.112*		
หม้าย/หย่า/แยก	2.304*		
4. เขตที่อยู่อาศัย			
เมือง	1.000		
ชนบท	1.089		
5. ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียน	1.000		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.617*		
กว่า	0.503*	$R^2 = 0.065^*$	
มัธยมศึกษาขึ้นไป			

หมายเหตุ:

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

R^2 หมายถึง ค่าที่บอกสัดส่วนหรือร้อยละซึ่งสามารถอธิบายการแปรผันของความต้องการผู้ดูแล
ปรณินิบัติ

1.000 หมายถึง กลุ่มอ้างอิง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าผู้สูงอายุไทยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตยืนยาวขึ้นในปัจจุบันยังคงมีความต้องการผู้ดูแลเพื่อปรณินิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันสูงถึงกว่าร้อยละ 12 ซึ่งแม้จะมีสัดส่วนไม่สูงมากนักแต่หากคิดเป็นจำนวนของผู้สูงอายุทั้งหมดในปัจจุบัน (ปี 2560) ที่มีมากกว่า 11 ล้านคนก็พบว่าผู้สูงอายุประมาณกว่า 1.3 ล้านคนที่มีความต้องการผู้ดูแล ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแล มีเพียงร้อยละ 17.6 ที่มีผู้ดูแล นั่นหมายถึงกว่าร้อยละ 80 เป็นผู้ที่ต้องการผู้ดูแลแต่ต้องดูแลตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่ตามมา

สำหรับประชากรกลุ่มนี้ที่อาจเป็นผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งหรือกลายเป็นภาระของรัฐและสังคมที่จะต้องจัดบริการให้กับคนกลุ่มนี้ เพราะในอดีตผู้สูงอายุไทยอาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย และจากการมีภาวะเจริญพันธุ์สูงทำให้มีบุตรหลานจำนวนมาก การหาผู้ดูแลจึงไม่มีปัญหา ในขณะที่คู่สมรสไทยในปัจจุบันมีบุตรน้อยลงอีกทั้งบุตรหลานก็มีการย้ายถิ่นเพื่อการทำงานและการศึกษา ส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องอยู่ลำพัง ปัญหาการขาดการดูแลในวัยสูงอายุจึงเป็นปัญหาที่สำคัญในด้านความมั่นคงในการอยู่อาศัยในวัยสูงอายุในอนาคตของผู้สูงอายุไทย ซึ่งองค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญเป็นมิติด้านหนึ่งของการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ (Active Ageing) ดังนั้นหากผู้สูงอายุที่ต้องการผู้ดูแลแต่ไม่ได้รับการดูแลก็อาจส่งผลให้คุณภาพชีวิตในด้านความมั่นคงของการอยู่อาศัยและด้านสุขภาพลดต่ำลง ซึ่งผลการวิจัยที่พบก็ยิ่งสนับสนุนการศึกษาวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมามีแนวโน้มที่จะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่ปัญหาการเป็นคนขายขอบได้โดยง่าย (ปราโมทย์ ประสาทกุล ศุทธิดา ชวนวัน และกาญจนา เทียนลาย, 2555)

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการผู้ดูแลของผู้สูงอายุไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและการเตรียมตัวด้านสุขภาพ โดยพบว่าผู้สูงอายุหญิงมีความต้องการการดูแลมากกว่าเพศชาย ผู้สูงอายุหญิงแม้จะมีอายุคาดเฉลี่ยที่สูงกว่าผู้สูงอายุชาย แต่กลับมีปัญหาด้านสุขภาพในช่วงปลายของชีวิตที่มากกว่าผู้สูงอายุชาย จึงทำให้ผู้สูงอายุหญิงมีความต้องการผู้ดูแลที่สูงกว่าผู้สูงอายุชายในขณะเดียวกันผลการศึกษายังพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นจนถึงอายุ 75 ปีขึ้นไปจะมีโอกาสที่จะต้องการผู้ดูแลสูงกว่าผู้สูงอายุวัยต้น ที่มีอายุ 60-64 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นหรือผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จะมีปัญหาด้านสุขภาพและความต้องการผู้ดูแลที่สูงกว่าผู้สูงอายุวัยต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุพ.ศ. 2557 และนำมาคำนวณอัตราความชุกของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรพื้นฐานได้ด้วยตนเองพบว่า เพศหญิงมีอัตราความชุกหรือจำนวนผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมากกว่าเพศชาย และผู้สูงอายุที่อายุมากขึ้นก็จะมีอัตราความชุกหรือจำนวนผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงเพิ่มมากขึ้นด้วย ผู้สูงอายุเหล่านี้จึงมีความต้องการคนดูแลในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) นอกจากนี้ ยังพบว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งมีทั้งอยู่ตามลำพังคนเดียว และอยู่ตามลำพังกับคู่สมรส ดังนั้นการที่ประชากรสูงอายุไทยมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนยาวขึ้นตามการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ก็ย่อมจะสนับสนุนให้เห็นว่าปัญหาของความต้องการการดูแลของประชากรสูงอายุไทยจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามกลุ่มประชากรสูงอายุที่มีอายุยืนยาวขึ้นนั่นเอง

สำหรับสถานภาพสมรสผลการศึกษาพบว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสโสดมีความต้องการผู้ดูแลต่ำที่สุด รองลงมาคือผู้ที่สมรส และผู้ที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก มีโอกาสความต้องการผู้ดูแลที่สูง

ที่สุด ซึ่งผลการศึกษาที่ได้อาจอธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสดจะมีการเตรียมการในด้านการอยู่อาศัยไว้แล้วว่าจะต้องอยู่คนเดียวโดยไม่มีผู้ดูแล ผู้สูงอายุโสดจึงมีความต้องการผู้ดูแลต่ำกว่าผู้สูงอายุในสถานภาพอื่นๆ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก เป็นอีกกลุ่มที่มีโอกาสจะต้องอยู่คนเดียวเพราะคู่สมรสเสียชีวิตหรือแยกกันอยู่ ทำให้คนกลุ่มนี้จะต้องปรับตัวจากที่เคยมีคนอาศัยอยู่ร่วมกันมาอยู่ลำพัง จึงทำให้การขาดผู้ดูแลกระทบกับคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหม้าย/หย่า/แยก ยังพบว่ามีสัดส่วนของผู้หญิงมากกว่าผู้สูงอายุชาย ซึ่งก็ยิ่งทำให้ปัญหาการขาดผู้ดูแลส่งผลกระทบต่ออย่างมากในผู้สูงอายุเพศหญิง

ผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีโอกาสของความต้องการผู้ดูแลต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานภาพทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีการดูแลสุขภาพ มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ดีกว่า อาจนำไปสู่การพึ่งพิงตนเองได้สูงกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา จึงทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความต้องการผู้ดูแลต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล (2558) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีวุฒิวย (Active Ageing) โดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการผู้ดูแลในวัยสูงอายุที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งคือการเตรียมตัวด้านสุขภาพ เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมด้านสุขภาพที่อาจทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้มีความแข็งแรง สุขภาพดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น

จากการศึกษาครั้งนี้จึงพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการผู้ดูแลในวัยสูงอายุมีทั้งปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้นหากเราต้องการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุไทยสามารถพึ่งพิงตนเองได้นานที่สุด โดยมีความต้องการผู้ดูแลให้น้อยที่สุด หรือหากผู้สูงอายุมีความต้องการผู้ดูแล ก็จะต้องได้รับการดูแลจากผู้ดูแลที่มีความรู้ความสามารถ ในการปรนนิบัติดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดภาวะการสูงอายุที่มีคุณภาพ (Active Ageing) นโยบายหรือมาตรการเพื่อการสร้างความมั่นคงในด้านผู้ดูแลจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งมาตรการด้านการป้องกันและการช่วยเหลือ โดยเน้นการป้องกันหรือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีภาวะของการมีสุขภาพดี มีความรู้และมีการเตรียมการด้านสุขภาพที่ดี ในขณะที่ผู้สูงอายุที่เข้าสู่วัยที่ต้องการผู้ดูแลจะต้องมีการเตรียมการให้ความช่วยเหลือโดยจัดระบบสวัสดิการชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุหรือมีระบบสนับสนุนผู้ดูแลที่เป็นสมาชิกครอบครัว ให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติและสามารถให้การดูแลสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุในครอบครัวได้โดยไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตโดยปกติของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในด้านการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงกลุ่มประชากรสูงอายุในปัจจุบันที่ไม่มีผู้ดูแลที่เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง และต้องการรูปแบบการดูแลแบบใด
2. ขณะที่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ดูแลควรมีการศึกษาวิจัยว่า การได้รับการดูแลนั้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้ที่ให้การดูแลได้รับการอบรมให้ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไร

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการดูแลสุขภาพตั้งแต่อ่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้เป็นผู้สูงอายุมีสุขภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้นานที่สุดซึ่งเป็นนโยบายด้านการป้องกัน
2. ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านผู้ดูแลในประชากรสูงอายุที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้สูงอายุที่เป็นผู้หญิงที่มีโอกาสจะมีชีวิตที่ยืนยาว มีความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังที่จะนำไปสู่การเป็นผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงสูง และยังเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการอยู่โดดเดี่ยวในวัยสูงอายุสูง
3. รัฐหรือชุมชนสนับสนุนครอบครัวให้เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผ่านกลไกทางภาษีหรือการจัดระบบสนับสนุนสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ดูแลในด้านการให้ความรู้และการบริการต่างๆ
4. สนับสนุนการจัดสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยอาสาสมัครชุมชน เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังหรือถูกทอดทิ้ง
5. รัฐหรือชุมชนส่งเสริมระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีมาตรฐานได้คุณภาพ และเข้าถึงได้ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อรองรับความต้องการด้านการดูแลที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปราโมทย์ ประสาทกุล ศุทธิดา ชวนวัน และกาญจนา เทียนลาย. (2555). ผู้สูงอายุ: คนวงในที่จะถูกผลักให้ไปอยู่ชายขอบ. ใน *ประชากรและสังคม 2555: ประชากรชายขอบความเป็นธรรมในสังคมไทย/กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล, บรรณาธิการ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2559*. นครปฐม: พรินเทอรี.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ. (2556). *รายงานการศึกษาโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554)*. สนับสนุนโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล. (2558). ปัจจัยกำหนดระดับวุฒิวยของผู้สูงอายุไทย. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 21(1), 139-167.

United Nation. (2017). *World Population Prospects: The 2017 Revision*.

WHO. (2002). *Active Ageing: A Policy Framework*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้า โทรศัพท์มือถือรายย่อย ในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

The Factors Affect The Sale of Goods Through The Online Channel of Mobile Phone Entrepreneurs Retail in Si Racha, Chon Buri

วัชรวิทย์ ยัสพันธุ์(Watcharawit Yasapan)* ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์(Sri-on Somboonsup)

และพัฒนพัฒน์รังสรรค์(Pat Pattanarangsun)

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

*Corresponding author. E-mail:kikukool36@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมการขายของผู้ประกอบการ 3) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้ารายย่อยในอำเภอศรีราชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 120 คน โดยใช้แบบสอบถามเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ หาค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยแบบจำลองโลจิสติกผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการที่ใช้ระบบออนไลน์รู้จักระบบออนไลน์ด้วยตนเองมากที่สุด โดยใช้ Facebook เป็นช่องทางในการจำหน่ายโทรศัพท์มือถือ เหตุผลการใช้ระบบออนไลน์คือร้านค้าต้องการเพิ่มช่องทางการขายให้มากขึ้น ส่วนเหตุผลที่ผู้ประกอบการไม่ใช้ออนไลน์ คือ ไม่มั่นใจเรื่องการขนส่งสินค้ามากที่สุด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ได้แก่ เพศ สถานที่ตั้งในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี รายได้ ระยะเวลาการประกอบการ จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการบริการ และปัจจัยด้านโปรโมชั่น

คำสำคัญ: ช่องทางออนไลน์, การตัดสินใจ, ปัจจัย

Abstract

The factors affect the sale of goods through the online channel of mobile phone entrepreneur's retail in Amphoe Si Racha,Changwat Chon Buri. This study has objectives; (1) General conditions of mobile phone entrepreneur's retail in Amphoe Si Racha,Changwat Chon Buri. (2) Personal characteristics and selling behavior of entrepreneurs. (3) To analyze the marketing mix factors that affects the sale of goods through the online channel of mobile phone entrepreneur's retail in Amphoe Si Racha,Changwat Chon Buri. The purposive sampling is 120 mobile phone entrepreneur's retails in Amphoe Si Racha,Changwat Chon Buri. Using the questionnaire was a tool to collect data from the samples. Moreover, using statistical analysis, find the frequency, percentage, average, and find the standard deviation to test the hypothesis with the logical model.The entrepreneur use online system to sale their products and services. They use Facebook to be an online channel to sale mobile phone.There are many reasons to decide selling online channel. The one reason is to increase selling channel by. In the meanwhile, The reason why entrepreneurs do not use online is that they are not confident about shipping. The factors affect the sale of goods through the online channel of mobile phone entrepreneur's retail in Amphoe Si Racha, Changwat Chon buri. There is statistical significance level of 0.1 such as gender, store's location in Amphoe Si Racha, Changwat Chon buri, income, operation time, and amount of people customer including factor of marketing mix that consist of factors of product, price, services channel and promotion.

Keywords: words: online, channels, decisions

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทำให้การสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วเป็นอย่างมาก จากการค้นพบปะผุดคึก หรือทำกิจกรรมร่วมกันเพียงอย่างเดียว แต่กลับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาทางด้านสังคมให้เกิดขึ้นกล่าวคือ การที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเชื่อมต่อกับเพื่อนอีกจำนวนมากผ่านผู้ให้บริการด้านโซเซียลเน็ตเวิร์คเช่นYoutube FacebookLine เป็นต้น หรือเรียกกันว่าสังคมเครือข่าย (Social Network) หรือสังคมออนไลน์นั่นเอง ซึ่งมีความกว้างใหญ่ไพศาล ไม่สิ้นสุด

ซึ่งสังคมที่เกิดขึ้น ก็คือ การเชื่อมเครือข่ายหนึ่งของโลกที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันในรูปแบบเฉพาะเจาะจง เช่น ด้านความคิด เงินทอง ด้านสังคม ด้านการค้า เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในปัจจุบันเป็นการเชื่อมโยงทุกสิ่งเข้าด้วยกันอีกทั้งยังย่อโลกใบนี้ให้เล็กลง ทำให้เราทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างสะดวกและง่ายดาย และด้วยเทคโนโลยีของการสื่อสารที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ได้ช่วยเพิ่มบทบาทสำคัญของการสื่อสารในโลกธุรกิจ ช่วยให้การประกอบธุรกิจมีความคล่องตัวมากขึ้น ประหยัดเวลาและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2559 พบว่า ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ตามลำดับ ซึ่งจากสถิติจะเห็นได้ว่าการใช้มือถือในทุกๆภาคที่สูงที่สุด ซึ่งในปัจจุบันโทรศัพท์มือถือที่มีความสามารถเพิ่มขึ้นในลักษณะคอมพิวเตอร์พกพา หรือเรียกว่า สมาร์ทโฟน โทรศัพท์มือถือในปัจจุบันนอกจากจากความสามารถพื้นฐานของโทรศัพท์แล้ว ยังมีคุณสมบัติพื้นฐานของโทรศัพท์มือถือที่เพิ่มขึ้นมา เช่น บลูทูธ อินฟราเรด กล้องถ่ายภาพ เอ็มเอ็มเอส วิดีโอ เครื่องเล่นเพลง จีพีเอส การเล่นเกม การซื้อขายสินค้า และการค้นคว้าสิ่งต่างๆผ่านการใช้งานทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น และในปัจจุบันการครอบครองโทรศัพท์มือถือของประชาชนมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดธุรกิจร้านค้าโทรศัพท์ขึ้นในย่านต่างๆเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ แต่ในปัจจุบันการขายมือถือหรืออุปกรณ์มือถือไม่ได้มีแต่การขายเพียงเฉพาะหน้าร้านแต่ยังมีการขายผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยหรือเรียกว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์(สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2559)

ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือเรียกว่าช่องทางการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารกับลูกค้าได้ตลอดเวลาและยังมีประโยชน์ในด้านอื่นๆ คือ การเพิ่มโอกาสทางการตลาด ขยายโอกาสในการเข้าถึงตลาด เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายมากยิ่งขึ้น การเข้าถึงลูกค้าเป้าหมาย ฐานผู้ซื้อขายมากขึ้น สามารถทำการค้าได้ตลอดเวลา ไม่มีวันหยุด การลดต้นทุน ค่าใช้จ่าย ไม่ต้องมีหน้าร้านและลูกค้าก็สามารถทำธุรกิจผ่านออนไลน์ได้ ทำให้มีผู้ประกอบการทำธุรกิจออนไลน์มากขึ้นจากสำคัญของการสื่อสารและธุรกิจการขายสินค้าออนไลน์รวมไปถึงการเข้ามาของระบบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีโอกาที่ ประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น

ซึ่งจากการที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อย โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีแหล่งร้านค้าขายโทรศัพท์มือถือแหล่งใหญ่ๆซึ่งมีทั้งหมด 4 แหล่งได้แก่ ดิเกคอม ศรีราชา โรบินสันศรีราชา ฮาเบอร์ แพลมดบังและเครือสหพัฒน์ แพลมดบังเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งร้านโทรศัพท์มือถือจำนวนมากโดยสุ่มตัวอย่าง 120 ตัวอย่าง และอยากทราบถึงลักษณะและพฤติกรรมในการขายสินค้า คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดของการขายสินค้าของผู้ประกอบการ รวมถึงผลกระทบต่อการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการโทรศัพท์มือถือรายย่อยใน

เขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ว่ามีผลต่อธุรกิจหรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาที่ได้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) สภาพทั่วไปของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมการขายของผู้ประกอบการ 3) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 4) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้ารายย่อยในอำเภอศรีราชา

กรอบแนวคิด

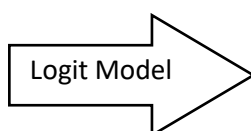
จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการทำขายสินค้าของผู้ประกอบการร้านค้า และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรที่มีถูกนำมาศึกษาดังตารางที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ
รูปแบบการจดทะเบียน เงินทุนใน
การศึกษา สถานที่ตั้ง รายได้ต่อ
เดือน จำนวนพนักงาน
พฤติกรรมการขายสินค้าของ
ผู้ประกอบการร้านค้า

พฤติกรรมการขายสินค้าของ
ผู้ประกอบการร้านค้า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา
ด้านช่องทางบริการ ด้านส่งเสริม
ทางการตลาด

ตัวแปรตาม

การตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่าน
ระบบออนไลน์ของผู้ประกอบการ
ร้านค้ามือถือรายย่อยในเขตอำเภอศรี
ราชาจังหวัดชลบุรี
-เลือกขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์
-ไม่เลือกขายสินค้าผ่านระบบ
ออนไลน์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตารางที่ 1 จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย (ปี)	ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการขาย สินค้าของร้านค้า	ส่วน ประสมทาง การตลาด
พรรณรวิ จตุพศ (2550)	✓	✓	
พิษณุ อิมวิญญาน (2554)		✓	
อชฌาพร กว้างสวาสดีและพัชรา ภรณ์ ชัยพัฒน์เมธี (2556)	✓	✓	✓
จิรติพา เรืองกล (2558)	✓		✓
ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559)	✓		✓
ภัทรา สิทธิโกลนวรรณ (2560)	✓	✓	✓

ที่มา: จากการศึกษา (2560)

วิธีการศึกษา

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ ซึ่งตั้งสมมติฐานดังนี้

H_0 = ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการขายสินค้าของผู้ประกอบการรายย่อย และปัจจัยส่วนประสมการตลาดไม่มีผลการตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

H_1 = ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการขายสินค้าของผู้ประกอบการรายย่อย และปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีผลการตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยกำหนดแบบจำลองโลจิสต์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \ln \left(\frac{P}{1-P} \right) &= \beta_0 + \beta_1 \text{gender} + \sum_i \beta_{2i} \text{reg}_j + \sum_l \beta_{3l} \text{loca}_l \\ &+ \sum_k \beta_{4k} \text{inc}_k + \beta_{5x} \text{va} \\ &+ \sum_m \beta_{6m} \text{time}_m \\ &+ \sum_n \beta_{7n} \text{cutomer}_n + \beta_{8c} \text{credit} + \beta_{9f} \text{free} \\ &+ \sum_o \beta_{10o} \text{num}_o + \beta_{11a} \text{prod1}_a + \beta_{12b} \text{prod3}_b \\ &+ \beta_{13c} \text{price1}_c + \beta_{14d} \text{price4}_d + U \end{aligned}$$

ตารางที่ 2 คำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ความหมาย	หมายเหตุ
Y	การตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการรายย่อยในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี	
P	Prob (Y=1) ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการรายย่อย	1 = เลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ 0 = ไม่เลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์
gender	เพศ	1 = ชาย ; 0 = หญิง
reg _j	ตัวแปรหุ่นอธิบาย รูปแบบการจดทะเบียน เมื่อ j = 2,3	(Base group = กรณีเจ้าของคนเดียว) reg ₂ = 1 กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด reg ₃ = 1 กรณีบริษัทจำกัด
Local	ตัวแปรหุ่นอธิบาย สถานที่ตั้งของร้านค้า เมื่อ l = 2,3,4	(Base group = โรบินสัน ศรีราชา) local ₂ = 1 กรณีร้านค้าตึกคอม local ₃ = 1 กรณีฮาร์มอลล์ local ₄ = 1 กรณีเครือสหพัฒน์
inck	ตัวแปรหุ่นอธิบาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยประมาณ ของร้านค้า/เมื่อ k = 2,3,4	(Base group = ไม่เกิน 5,000 บาท) inck ₂ = 1 กรณี 5,001-10,000 inck ₃ = 1 กรณี 10,001-15,000 inck ₄ = 1 กรณี มากกว่า 15,000
var	มีความหลากหลายของสินค้า	0 = ไม่เลือก 1 = เลือก
timem	ตัวแปรหุ่นอธิบาย ระยะเวลาการประกอบการ โดยร้านค้า เมื่อ m = 2,3,4	(Base group = น้อยกว่า 1 ปี) timem ₂ = 1 กรณี 1-3 ปี timem ₃ = 1 กรณี 4-6 ปี

ตัวแปร	ความหมาย	หมายเหตุ
cutomern	ลักษณะกลุ่มลูกค้าโดยส่วนใหญ่ n = 2,3,4	timem4 = 1 กรณี มากกว่า 6 ปี (Base group = คนไทยอายุต่ำกว่า 20) cutomern = 1 กรณี คนไทยอายุระหว่าง 21-30ปี cutomern2 = 1 กรณี คนไทยอายุระหว่าง 31-40ปี Cutomern3 = 1 กรณีคนไทยอายุระหว่าง 41-50ปี
Credit	บริการชำระด้วยบัตรเครดิต	0 = ไม่เลือก 1 = เลือก
Free	ของแถมจากการขาย	0 = ไม่เลือก 1 = เลือก
num _o	จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน O = 2,3	(Base group = น้อยกว่า 20 คน) num2 = 1 กรณี 21-40 คน num3 = 1 40 คนขึ้นไป
prod1	ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของเว็บไซต์ออนไลน์	ตามคะแนนความคิดเห็น 1-5
prod3	ระบบออนไลน์มีความปลอดภัยในการขายสินค้า	ตามคะแนนความคิดเห็น 1-5
price1	ค่าใช้จ่ายในการขายระบบออนไลน์ต่ำกว่าช่องทางอื่น	ตามคะแนนความคิดเห็น 1-5
price4	โดยรวมค่าธรรมเนียมในการใช้บริการในการขายผ่าน ระบบออนไลน์มีความเหมาะสม	ตามคะแนนความคิดเห็น 1-5
U	ค่าความคาดเคลื่อน (Error Term)	

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาแบบจำลองโลจิส พบว่า ค่า LR $\chi^2(24) = 43.62$ และ Prob $\chi^2 = 0.0084$ อธิบายได้ว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจขายสินค้าออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 นั่นคือสามารถใช้แบบจำลองนี้ประมาณการหรือพยากรณ์ความน่าจะเป็นของผู้ตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี นอกจากนี้พิจารณา Overall Percentage Correct เท่ากับ 80.18 อธิบายได้ว่าแบบจำลองนี้สามารถพยากรณ์การตัดสินใจขายหรือไม่ขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้ารายย่อยดังกล่าวได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 80.18 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.10 ได้แก่เพศ สถานที่ตั้ง รายได้ต่อเดือน การเพิ่มความหลากหลายของสินค้า ระยะเวลาการประกอบการ ของแถมในการขายสินค้า จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน รวมทั้งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา สามารถแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิต

ตัวแปร	B	Sb	Z-Stat	P-Value	Marginal Effect
ค่าคงที่	1.190	3..276	0.36	0.716	-
เพศ	BASE group=ชาย				
หญิง	-1.296	0.751	-1.72	0.085*	-0.189
รูปแบบการจดทะเบียน	BASE group= เจ้าของคนเดียว				
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	-0.088	0.929	-0.09	0.925	-0.136
บริษัทจำกัด	0.557	1.052	0.53	0.597	0.732
สถานที่ตั้ง	BASE group = โรบินสัน ศรีราชา				
ตึกคอมศรีราชา	-1.786	0.837	-2.13	0.033*	-0.288
ฮาเบอร์ แหลงฉะบัง	2.299	1.401	1.64	0.101	0.206
เครือสหพัฒน์ แหลงฉะบัง	0.408	1.268	0.32	0.748	0.057
รายได้ต่อเดือน	BASE group = น้อยกว่า20,000				
20,000-40,000	-1.801	0.890	-2.02	0.043*	-0.312
30,001-60,000	-0.272	0.904	-0.3	0.764	-0.042
มากกว่า 60,000	-1.356	1.027	-1.32	0.187	-0.312
การปรับตัวเพื่อเพื่อยอดขาย					
เพิ่มความหลากหลายของสินค้า	0.387	0.623	2.23	0.026*	0.234
บริการรูบัตรเครดิต	-0.318	0.644	0.49	0.621	-0.048
ระยะเวลาการประกอบ	BASE group = น้อยกว่า 1 ปี				
1-3 ปี	1.389	1.239	1.12	0.262	0.183
4-6 ปี	2.693	1.334	2.02	0.044*	0.297
มากกว่า 6 ปี	2.631	1.386	1.9	0.058*	0.324
ลักษณะกลุ่มลูกค้าโดยส่วนใหญ่	Base group=คนไทยอายุต่ำกว่า 20 ปี				
Cutomern1 = 1 กรณี คนไทยอายุระหว่าง 21-30ปี	-0.285	0.798	-0.36	0.721	-0.42
Cutomern2 = 1 กรณี คนไทยอายุระหว่าง 31-40ปี	1.706	1.116	1.53	0.126	0.191

ตัวแปร	B	Sb	Z-Stat	P-Value	Marginal Effect
Cutomern3 = 1 กรณี คนไทยอายุระหว่าง 41-50ปี	-1.836	1.945	-0.94	0.345	-0.399
สิ่งอำนวยความสะดวกภายในร้าน					
ของแถมในการขายสินค้า	-1.883	0.687	-2.74	0.006*	-0.283
จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน					
Base group = น้อยกว่า 20 คน					
21-40 คน	-0.709	0.622	-1.14	0.255	-0.111
40คนขึ้นไป	-4.289	2.120	-2.02	0.043*	-0.763
ผลิตภัณฑ์					
ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของเว็บไซต์ ออนไลน์	0.420	0.385	1.09	0.276	0.0643
ระบบออนไลน์มีความปลอดภัยใน การขายสินค้า	1.072	0.535	2	0.045*	0.164
ด้านราคา					
ค่าใช้จ่ายในการขายระบบออนไลน์ต่ำ กว่าช่องทางอื่น	0.020	0.457	0.04	0.965	0.003
ค่าใช้จ่ายในการโฆษณาของเว็บไซต์ ต่อการขายสินค้ามีความเหมาะสม	-1.348	0.604	-2.23	0.026*	-0.206
LR chi2(24) = 43.62 Prob > Chi2 = 0.0084 Overall Percentage Correct เท่ากับ 80.18					

หมายเหตุ * หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

สรุปและอภิปราย ผลการศึกษา

ปัจจัยที่เป็นพฤติกรรมการทำธุรกิจค้าขายของร้านค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สามารถอธิบายการตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ได้แก่ ตัวแปรด้านเพศชาย โดยเพศหญิงมีการตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์น้อยกว่าผู้ประกอบการร้านค้าที่เป็นเพศชาย ร้อยละ 19 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัจฉาพร กว้างสวาสดีและพัชราภรณ์ ชัยพัฒน์เมธี (2556) ตัวแปรด้านสถานที่โรบินสัน ศรีราชาโดยสถานที่ตั้งตึกคอมมีการตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์น้อยกว่าโรบินสัน ร้อยละ 29 ตัวแปรด้านร้านค้าที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท โดยร้านค้าที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 – 40,000 บาท การตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์น้อยกว่าร้านค้าที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า

20,000 บาท ร้อยละ 31 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรรณรวิ จตุพศ (2550) ด้านการปรับตัวเพื่อเพิ่มยอดขาย โดยร้านค้าเลือกใช้การเพิ่มความหลากหลายของสินค้าเพื่อเพิ่มยอดขาย ร้อยละ 23 ส่งผลให้การตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น ตัวแปรด้านระยะเวลาในการดำเนินการร้านค้าน้อยกว่า 1 ปี โดยร้านค้าที่มีระยะเวลาในการดำเนินการ 4-6 ปีและมากกว่า 6 ปี ตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากกว่าร้านที่มีระยะเวลาในการดำเนินการร้านค้าน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 30 และร้อยละ 32 ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรา สิทธิโกมลวรรณ(2560)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในร้าน ร้านค้าเลือกใช้ของแถมในการขายสินค้าส่งผลให้การตัดสินใจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ลดลงปัจจัยด้านจำนวนผู้ใช้บริการต่อวันผู้ใช้บริการจำนวนน้อยกว่า 20 คน โดยร้านค้าที่มีผู้ใช้บริการจำนวน 80 คนขึ้นไป การตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์น้อยกว่าร้านค้าที่มีผู้ใช้บริการน้อยกว่า 20 คน ร้อยละ 76 ปัจจัยที่เป็นส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สามารถอธิบายการตัดสินใจในการเลือกขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ โดยระบบออนไลน์มีความปลอดภัยในการขายสินค้าส่งผลให้การตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัสมาพร กว้างสวัสดิ์และพัชรภรณ์ ชัยพัฒน์เมธิ (2556) ด้านราคา โดยค่าใช้จ่ายในการโฆษณาของเว็บไซต์ต่อการขายสินค้ามีความเหมาะสม ส่งผลให้การตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ลดลง ส่วนตัวแปรอื่นๆได้แก่ รูปแบบการจัดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนบริษัทจำกัด สถานที่ตั้ง ฮาเบอร์แหลมฉบัง เครือสหพัฒน์ แหลมฉบัง รายได้ต่อเดือน 40,001-60,000 บาท และมากกว่า มากกว่า 60,000 บาท ระยะเวลาการประกอบการ 1-3 ปี ลักษณะกลุ่มลูกค้า ลูกค้าคนไทยอายุระหว่าง 21-30 ปี ลูกค้าคนไทยอายุระหว่าง 31-40 ปี ลูกค้าคนไทยอายุระหว่าง 41-50 ปี สิ่งอำนวยความสะดวกภายในร้าน บริการเครื่องรูดบัตร จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน 21-40 คน ด้านผลิตภัณฑ์ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของเว็บไซต์ออนไลน์ด้านราคา ค่าใช้จ่ายในการขายระบบออนไลน์ต่ำกว่าช่องทางอื่น ไม่สามารถอธิบายการตัดสินใจในการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการร้านค้าโทรศัพท์มือถือรายย่อยในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความกรุณา และเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ดร.พัฒน์ พัฒนรังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาเอาใจใส่

และดูแลด้านวิธีการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและการวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล รวมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ช่วยแก้ไข ติดตามงานมาโดยตลอด และเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโท ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา ทุกท่านที่คอยช่วยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ด้วยดี รวมถึงขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยให้คำแนะนำ ความร่วมมือและความคิดเห็นต่างๆ จนทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่เกี่ยวข้องการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในเรื่องของความปลอดภัยและกฎหมายให้มีกฎหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการทำงานของผู้ประกอบการในการขายผ่านช่องทางออนไลน์เพราะเหตุผลหลักในการไม่ขายผ่านช่องทางออนไลน์มาจากการไม่มั่นใจด้านการขนส่งและควรมีการโปรโมทเว็บไซต์ให้เป็นที่รู้จักและรักษามาตรฐานในด้านการบริการลูกค้าเพราะเป็นเหตุผลหลักที่ผู้คนมาขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. 2560. **เผยแพร่ผลสำรวจพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ตมูลค่าอีคอมเมิร์ซชาวไทยก้าวขึ้นเป็นเจ้าอีคอมเมิร์ซอาเซียน.** (online). <https://www.etda.or.th/>, 27 กันยายน 2560.
- ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู 2559 **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์.** การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภัทรา สิทธิโกมลวรรณ 2560. **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเครื่องรูดบัตรของร้านค้าในเมืองพัทยา.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ระบบสถิติทางการทะเบียน. 2559. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ. 2559.** (Online). <http://stat.bora.dopa.go.th/>, 14 มกราคม 2561.
- ลงทุนแมน. 2560. **โอกาสธุรกิจจาก EEC.** (Online). <http://longtunman.com>, 17 มกราคม 2560
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. 2559. **มูลค่าอีคอมเมิร์ซไทย ปี 59 และคาดการณ์มูลค่า ปี 60.** (online). www.etda.or.th, 10 มกราคม 2561.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. 2560. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560. (Online). <https://www.etda.or.th/>,15 มกราคม 2560.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2559สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ปี 2559 (online). <http://webcache.googleusercontent.com>,15 มกราคม 2561

การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง

อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

The election of people in San Pamoang Municipality, Muang District, Phayao Province

พงษ์สนธิ คุณณะลา(Pongsanit Koonnala)

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

E-mail: pongsanit_koon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาระดับการใช้สิทธิเลือกตั้ง สภาพปัญหา สาเหตุ และอุปสรรค และ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตำบลสันปาม่วง อ.เมือง จ.พะเยา จำนวน 345 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาในภาพรวม 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่อยู่ในระดับน้อย

เทศบาลส่วนตำบลสันปาม่วงต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น เวทีประชาคมหมู่บ้าน และ ควรมีกิจกรรมรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในชุมชน โดยการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาเป็นเครือข่าย สอดส่องดูแลการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จัดให้มีผู้รับความคิดเห็นหรือแจ้งเบาะแสการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

คำสำคัญ: การใช้สิทธิเลือกตั้ง, เทศบาลตำบลสันปาม่วง

Abstract

The objectives of this research were to study the people election, problems, causes, and obstacles, and suggestions for resolving election management. It is the quantitative research by using questionnaires from the population of 345 people. The data were analyzed by using descriptive statistics and qualitative data from interview.

The results of the research were found that election of people in San Pamoang Municipality, Muang District, Phayao Province in general was moderate. When analyzed on a case-by-case basis, it was found that the political factors has moderate level, followed by the social, psychology and ethical Factors with a moderate level. While the local leadership/local administrator has the lowest mean at the low level.

San PaMoang Municipality must publicize thoroughly about the local elections through the community activities such as village forum, should campaign to prevent the purchase of rights in the community and Invite people into the network to check for Illegal elections with organize the cabinet to receive opinions or clues to illegal offenses.

Keywords: The Election, San Pamoang Municipality

บทนำ

การเลือกตั้งของไทย มีมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 การเปลี่ยนแปลงจากอำนาจของพระมหากษัตริย์แต่ผู้เดียวมาเป็นของปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งตัวแทนของปวงชนไปทำหน้าที่ในการใช้อำนาจ ทั้งทางด้านออกกฎหมาย และการบริหารประเทศการตั้งตัวแทนนี้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงและลับโดยประชาชน สำหรับการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยของไทย ได้มีการพัฒนาเรื่อยมาเป็นลำดับจากการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ผู้บริหาร และผู้ปกครองระดับรัฐ ต่อมามีการพัฒนาในระดับท้องถิ่น มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนสามารถปกครองตนเอง และบริหารชุมชนของตน ซึ่งเรียกว่า เทศบาล ต่อจากเทศบาลก็มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และในลำดับสุดท้ายคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งรูปแบบการปกครองชุมชนเมือง หรือนครเหล่านี้เราเรียกว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบการปกครองนี้ต้องมีการเลือกตั้งบุคคลในแต่ละชุมชนนั้นๆ ขึ้นมาบริหารโดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์กรนั้นๆ นอกจากนี้การ

เลือกตั้งเป็นกลไกที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดของการปกครองประเทศเป็นสิ่งที่กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ตามกรอบกติกาที่รัฐธรรมนูญของประเทศบัญญัติไว้ ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งในลักษณะที่การเลือกตั้งเป็นกลไกให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการยอมรับทั่วไป ขณะที่การปกครองแบบประชาธิปไตยก็อาศัยการเลือกตั้งเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรม ต่อการเข้าสู่อำนาจของฝ่ายการเมืองในสถานะตัวแทนของประชาชน

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่าน ผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมคติที่ว่าพลเมืองทุกคนในชาติร่วมกันพิจารณากฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ และกำหนดให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นและเจตนาของตนคุณลักษณะพื้นฐานของประชาธิปไตยคือความสามารถของปัจเจกบุคคลในการมีส่วนร่วมอย่างเสรี โดยการให้โอกาสแก่ชนชั้นที่ถูกปกครองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง กระบวนการหนึ่งที่สร้างความชอบธรรมให้กับประชาธิปไตยคือ "กระบวนการเลือกตั้ง" ซึ่งหมายถึงการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงแค่ระบบการเลือกตั้งแต่ต้องประกอบไปด้วยสภาวะความเป็นประชาธิปไตย คือ 1) การเลือกตั้งผู้แทนจะต้องเป็นอิสระและยุติธรรม ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อโกงการเลือกตั้ง ไม่มีการซื้อเสียงขายเสียง และการที่กลุ่มอภิสิทธิชนใช้อำนาจอิทธิพลระบอบอุปถัมภ์ ให้คนต้องเลือกเฉพาะพวกเขาบางคน 2) การบริหารบ้านเมืองจะต้องโปร่งใส มีเหตุผลอธิบายได้ เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีการคอร์รัปชัน การหาผลประโยชน์ทับซ้อน การเล่นพรรคพวก หาประโยชน์ส่วนตัว และ 3) หลักการเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย หลักความเสมอภาค การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่างๆของสังคมที่มีอยู่จำกัดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่น

ประเทศไทยใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เพราะเป็นระบอบการปกครองที่ยอมรับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างทั่วถึง และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง แต่ในทางปฏิบัติประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้าไปร่วมปกครองประเทศได้ทั้งหมด จึงต้องใช้วิธีเลือกตัวแทนเข้าไปดำเนินการแทน การเลือกตั้งยังทำให้คณะผู้บริหารหรือคณะรัฐมนตรีเข้ามาบริหารประเทศด้วยความชอบธรรมเพราะเป็นตัวแทนของประชาชนที่ประชาชน

เลือกเข้ามาทำหน้าที่ในรัฐสภาการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ดังนั้นการเลือกตั้งจึงดูเหมือนว่าจะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตยถึงอย่างไร การเลือกตั้งกับประชาธิปไตยก็ยังคงเป็นสิ่งที่ต้องคู่กัน แต่ก็ได้หมายความว่าประเทศทุกประเทศที่มีการเลือกตั้งจะเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสมอไป บางประเทศที่มีการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งเต็มไปด้วยความคดโกง มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง มีการใช้อิทธิพลในการกำจัดการแข่งขันทางการเมือง ในแง่นี้ก็จัดว่าเป็นประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์ คือเป็นประชาธิปไตยแค่เพียงเปลือกนอก

การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติและประชาชนทุกคนเนื่องจากการเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ประชาชนคัดเลือกบุคคลเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อทำหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ ดูแลแก้ปัญหาของประชาชน รวมถึงบริหารจัดการงบประมาณโดยประชาชนสามารถเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าทำประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัครดังนั้นการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อการบริหารประเทศ แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงมีประชาชนบางส่วนที่ไม่ให้ความสนใจและเลือกที่จะไม่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่มาใช้สิทธิเลือกตั้งเกิดจากปัจจัยใด โดยการที่ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งอาจจะจะมีปัจจัยจากระบบอุปถัมภ์ในการเลือกผู้แทนของตนหรือไม่ก็อาจสืบเนื่องมาจากประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง หรือยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่หรือรู้สึกเบื่อหน่าย รวมถึงการเกิดการประท้วงชุมนุมจนบ้านเมืองที่ไม่สงบ ทำให้ประชาชนไม่ค่อยมั่นใจในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง

สำหรับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นนั้น เป็นระบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่น ของตนได้โดยตรง กล่าวได้ว่า ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงนี้ มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2521 โดย กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง จึงไม่เป็นที่คุ้นเคยนักสำหรับคนไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจริงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 และเรียกกระบวนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิมเรียกว่า เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ หลายรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2546 - 2547 ทำให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของไทยใช้ระบบ การเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ถือเป็นกระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยขั้นตอนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ไปใช้สิทธิในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเหมาะสม เข้าไปทำงานพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน ทำให้ระบบการบริหารงานท้องถิ่นมีความคล่องตัว เป็นอิสระ และปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งกรณีดังกล่าว การตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นปรากฏการณ์หนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงพลังของประชาชนที่ต้องการความเปลี่ยนแปลงและปฏิเสธการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประชาชนตัดสินใจในการใช้สิทธิเลือกรวมถึงศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ผลการศึกษาสามารถใช้แนวทางในการพัฒนา สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเป็นข้อเสนอแนะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นที่โปร่งใส ปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และอุปสรรคในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษา คือ

1. ศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) จากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เอกสารวิชาการและงานประเมินที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย กฎหมายหลักเกณฑ์และวิธีการ งานประเมิน บทความ และข้อเสนอทางวิชาการต่างๆ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตำบลสันปาม่วง อ.เมือง จ.พะเยา จำนวนทั้งสิ้น 2, 511 คน รวม 8 หมู่บ้าน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 345 คน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อปี โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 207คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ เป็นเพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่มีอายุ 46-60 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 32.46 รองลงมาคือมีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 และต่ำที่สุด คือ มีอายุ 18-22 ปี และมีอายุ 23-30 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.12ส่วนใหญ่มิรายได้ ครอบคลุม/ต่อเดือนต่ำกว่า 7,000 บาท จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 62.61 รองลงมาคือมีรายได้ ครอบคลุม/ต่อเดือน 7,000-10,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.16 และต่ำที่สุดคือ มีรายได้ครอบคลุม/ต่อเดือน 30,000-50,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.87 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งเขตพื้นที่จังหวัดพะเยาจำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ระยะทางการไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 0-50 กม.

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ และอันดับเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จังหวัดพะเยาในภาพรวม 4 ด้าน

ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	n=346		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
ปัจจัยส่วนบุคคล	2.45	1.12	น้อย	3
ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรม	3.00	1.16	ปานกลาง	2
ปัจจัยด้านการเมือง	3.14	1.21	ปานกลาง	1
ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น	2.35	1.23	น้อย	4
รวมเฉลี่ย	2.74	1.18	ปานกลาง	

จากตาราง 1 พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในภาพรวม 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ที่ระดับ 2.74 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.14 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.00 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่อยู่ในระดับน้อย ที่ระดับ 2.35

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ และอันดับเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนตัว	n=346		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
ค่าใช้จ่ายในการไปเลือกตั้ง	1.48	0.91	น้อยที่สุด	6
นโยบายของพรรคการเมือง	3.23	1.04	ปานกลาง	1
ผลตอบแทนการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2.11	1.18	น้อย	5
ความรู้สึกต่อพรรคการเมือง	3.10	1.11	ปานกลาง	2
กิจวัตรส่วนตัว	2.42	1.22	น้อย	3
ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร	2.37	1.25	น้อย	4
รวมเฉลี่ย	2.45	1.12	น้อย	

จากตาราง 2 พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านปัจจัยส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย ที่ระดับ 2.45 เมื่อพิจารณาข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นโยบายของพรรคการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.23

รองลงมาคือ ความรู้สึกต่อพรรคการเมืองอยู่ในระดับปานกลางที่ระดับ 3.10 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายในการไปเลือกตั้งอยู่ในระดับน้อยที่สุด ที่ระดับ 1.48

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ และอันดับการใช้สิทธิเลือกตั้งของ ประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรม

ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรม	n=346		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
การรณรงค์ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (สื่อ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์)	3.38	1.24	ปานกลาง	2
แรงกดดันจาก (ครอบครัว เพื่อน)	1.91	1.12	น้อย	5
มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางสังคม	3.21	1.18	ปานกลาง	3
กระบวนการประชาธิปไตยขับเคลื่อนต่อไปได้	3.41	1.10	ปานกลาง	1
เป็นการแสดงความคิดเห็นผ่านการเลือกตั้ง	3.09	1.18	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.00	1.16	ปานกลาง	

จากตาราง 3 พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.00 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยขับเคลื่อนต่อไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.41 รองลงมาคือ การรณรงค์ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (สื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์) อยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.38 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ แรงกดดันจาก (ครอบครัว เพื่อน) อยู่ในระดับน้อย ที่ระดับ 1.48

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ และอันดับเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของ ประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านการเมือง

ปัจจัยด้านการเมือง	n=346		ระดับ	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
ความถี่ในการเลือกตั้ง	3.62	1.10	มาก	1
การเกิดรัฐประหาร,ปฏิวัติ	2.67	1.32	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย	3.14	1.21	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านการเมือง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 3.14 เมื่อ

พิจารณารายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความถี่ในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 3.62
รองลงมาคือ การเกิดรัฐประหาร, ปฏิวัติอยู่ในระดับปานกลาง 2.67

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ และอันดับเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของ
ประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือ
ผู้บริหารท้องถิ่น

ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น	n=346		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/นายอำเภอ	2.63	1.28	ปานกลาง	1
นายก/ส.เทศบาล	2.57	1.26	ปานกลาง	2
ครู/พระ	1.86	1.14	น้อย	3
รวมเฉลี่ย	2.35	1.23	น้อย	

จากตาราง 5 พบว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย ที่ระดับ 2.35 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/นายอำเภออยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 2.63 รองลงมาคือ นายก/ส.เทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง ที่ระดับ 2.57 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือครู/พระอยู่ในระดับน้อย ที่ระดับ 1.86

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามเหตุผลที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

เหตุผลที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
เห็นคนอื่นไปก็ไปด้วย	49	14.20
เป็นหน้าที่ของพลเมืองดี	96	27.54
เป็นการแสดงซึ่งสิทธิเสรีภาพของตนเอง	69	20.00
เป็นการส่งเสริมและสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย	66	19.14
ได้รับการชักชวนจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนๆ	9	2.62
ได้รับการชักชวนจากผู้เคารพนับถือ	17	4.95
ผู้สมัครหรือกลุ่มการเมืองขอร้อง	15	4.36
ได้รับการชักชวนจากทางราชการ	11	3.13
ต้องการได้คนที่ตนพอใจเข้าไปบริหารบ้านเกิด	14	4.06
รวม	346	100.00

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี ร้อยละ 27.54 รองลงมาคือ เป็นการแสดงซึ่งสิทธิเสรีภาพของตนเอง ร้อยละ 20.00 เป็นการส่งเสริมและสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย ร้อยละ 19.14 เห็นคนอื่นไปก็ไปด้วย ร้อยละ 14.20 ได้รับการชักชวนจากผู้เคารพนับถือ ร้อยละ 4.95 ผู้สมัครหรือกลุ่มการเมืองขอร้อง ร้อยละ 14.36 ต้องการได้คนที่ตนพอใจเข้าไปบริหารบ้านเกิด ร้อยละ 4.06 ได้รับการชักชวนจากทางราชการ เท่ากัน ร้อยละ 3.16 และได้รับการชักชวนจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนๆ ร้อยละ 2.62

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการตัดสินใจว่าจะเลือกใคร

การตัดสินใจว่าจะเลือกใคร	จำนวน	ร้อยละ
ในคูหาลงคะแนน	83	24.05
ในวันเลือกตั้ง	98	28.12
ก่อนวันเลือกตั้ง 2-3 วัน	94	27.25
ก่อนวันเลือกตั้ง 1 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น	71	20.58
รวม	346	100.00

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ตัดสินใจว่าจะเลือกในวันเลือกตั้ง ร้อยละ 28.12 รองลงมาคือ ก่อนวันเลือกตั้ง 2-3 วัน ร้อยละ 27.25 ในคูหาลงคะแนน ร้อยละ 24.05 และก่อนวันเลือกตั้ง 1 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น ร้อยละ 20.58

ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและอุปสรรค จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรีตำบลที่ผ่านมา

ในส่วนผู้ดำเนินการเลือกตั้ง พบว่า ระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ค่อนข้างจะเข้มงวดในเรื่องของการหาเสียง ผู้ช่วยหาเสียง ตลอดจนป้ายหาเสียง ผู้สมัครยังไม่เข้าใจและทำผิดระเบียบ ซึ่งเป็นการสุ่มเสี่ยงมาก สร้างความหนักใจให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในบางครั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ศึกษาระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้ติดขัดในการเตรียมการและการปฏิบัติงานอย่างเช่นการเตรียมงบประมาณไว้ไม่เพียงพอ ส่วนมากผู้ดำเนินการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการชุดต่างๆจะมีข้าราชการ ร่วมเป็นกรรมการ การดำเนินงานบางครั้งซ้ำซ้อนกับงานประจำหรืองานราชการที่รับผิดชอบอยู่ ประกอบกับมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและเวลาที่ต้องดำเนินอยู่ในกรอบ จึงทำให้

การทำงานต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ขณะที่ ผู้สมัครมักทำผิดกฎหมาย แต่ไม่สามารถจับได้เพราะมีปัญหาด้านอิทธิพลท้องถิ่น และขาดงบประมาณที่จะนำมาดำเนินการเกี่ยวกับการสอดส่องดูแลและควบคุมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเนื่องจากอายุมาก การเดินทางไปใช้สิทธิไม่สะดวก ไม่มีการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นก่อนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพราะการประชาสัมพันธ์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีแต่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนของสมาชิกไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางทำให้ไม่ได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และในการลงชื่อรับบัตรเลือกตั้งซ้ำ รอเจ้าหน้าที่ลงรายการในบัญชีรายชื่อชื่อนาน บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจว่าจะลงหมายเลขบัตรที่ใช้เลือกตั้งตรงไหน ทำให้เกิดความล่าช้าในการลงคะแนนเลือกตั้ง

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3 คน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.07 รองลงมาคือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2 คน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 26.18 และต่ำที่สุดคือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 6 คน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.26 ดังนั้นเพศ อายุ ระยะทาง ไม่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเนื่องจากเดินทางสะดวกและสถานที่เลือกตั้งไม่อยู่ห่างไกล ซึ่งไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของปวีวรรณ ธาราฤดี (2555) ที่ว่าปัจจัยส่วนตัวด้านระยะทางเป็นปัญหาและอุปสรรคในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเพศ อายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุหลัน ราษฎร์คำพรรณ (2553) ที่ว่าปัจจัยด้านบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความสนใจด้านข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง มีผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านการเมือง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสังคม จิตวิทยา จริยธรรมอยู่ในระดับปานกลางและค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือปัจจัยด้านผู้นำท้องถิ่น/หรือผู้บริหารท้องถิ่น ดังนั้นปัจจัยด้านการเมืองมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน อันได้แก่ความถี่ในการจัดการเลือกตั้ง , การเกิดรัฐประหาร, วิกฤติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของรักฎา บรรเทิงสุข (2540) ที่ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเพราะความต้องการสนับสนุนและส่งเสริมประชาธิปไตยโดยพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งตามความต้องการมากกว่าตัวบุคคล

การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ระดับรายได้ไม่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด ประชาชนส่วนมากให้ความสนใจและออกการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งโดยไม่มีปัจจัยเรื่องเงิน

เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ซึ่งไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของสันติย์ บั่นสังข์ (2539) ที่ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและรายได้สูง มีแนวโน้มจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครเร็วกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการศึกษาและรายได้ต่ำ

การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตำบลสันปาม่วงที่ผ่านมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งโดยยึด พรบ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 และยึดระเบียบอย่างเคร่งครัด และประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งควรยึดกฎ กติกา ระเบียบกฎหมายในการหาเสียงเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด ส่วนคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งอย่างทั่วถึง แต่ควรมีอาสาสมัครช่วยเหลือการเลือกตั้ง มีการประชาสัมพันธ์และได้รับรู้ข่าวสารเรื่องการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านม และการปราศรัยหาเสียงของสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตำบลสันปาม่วงเป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะเลือก และเห็นว่าการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากพบว่าการบริหารงาน เทศบาลไม่โปร่งใส ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตำบลสันปาม่วงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายประพิศ สายทองกู (2548) ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง และเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับดีโดยเห็นด้วยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงในจังหวัดตราดที่มีเพศ อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตราดที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 48 ปีขึ้นไป มีทัศนคติเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกอบต. โดยตรงสูงกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18-27 ปีและอายุระหว่าง 28-37 ปีส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามีทัศนคติในเรื่องการเลือกตั้งนายกอบต. โดยตรงสูงกว่าประชาชนที่มีการศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษา และระดับอนุปริญญาขึ้นไป และด้านการรับรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงอยู่ในระดับน้อยมาก

ทั้งนี้ยังพบปัญหาในการบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันป่าม่วงที่ผ่านมา คือ เนื่องจากระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ค่อนข้างจะเข้มงวดในเรื่องของการหาเสียง ผู้ช่วยหาเสียง ตลอดจนป้ายหาเสียง ผู้สมัครยังไม่เข้าใจและทำผิดระเบียบ ซึ่งเป็นการส่อเสียดมาก สร้างความหนักใจให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ศึกษาระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้ติดขัดในการเตรียมการและการปฏิบัติงานอย่างเช่นการเตรียมงบประมาณไว้ไม่เพียงพอ ผู้สมัครไม่รู้ ไม่เข้าใจ กฎหมาย ไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้หรือรับฟังในกรณีที่เกิดข้อสงสัย จัดอบรมให้ความรู้ ทำให้อาจทำผิดกฎหมายได้หรือไม่ก็ตั้งใจทำผิดกฎหมาย เป็นเหตุทำให้เกิดข้อกีดกันการเลือกตั้งได้เมื่อมีการเลือกตั้ง ไม่มีการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะในกรณีที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นก่อนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพราะการประชาสัมพันธ์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีแต่ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนของสมาชิกไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางทำให้ไม่ได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ไชโย (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกตั้งของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าประเด็นที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือ อัตราค่าตอบแทนของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งไม่เหมาะสม สำหรับประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ได้แก่ ความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย หากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ขั้นตอนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวนคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อหนึ่งหน่วย ระยะทางจากหน่วยเลือกตั้งไปยังสถานที่ลงคะแนน การติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่หากมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป ความคิดเห็นโดยภาพรวมเป็นไปในเชิงบวก

และในการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากฝ่ายต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการเลือกตั้ง สำหรับข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ได้จากบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง คือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง สร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งซึ่งถือว่าการเลือกตั้งเป็นบันไดก้าวหนึ่งเพื่อการแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตยของ

บ้านเมืองเรา โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะในระดับใดจะต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีโอกาสได้แสดงออกทางการเมืองโดยมิได้จำกัดเฉพาะเรื่องของการเลือกตั้งเท่านั้น เพื่อที่จะให้ประชาชนเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมหมายถึงอย่างไรบ้าง เช่น การมีกิจกรรมในการเรียกร้อง หรือมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เป็นต้น ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นสำคัญ เพราะจากที่ผ่านมาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนค่อนข้างน้อย การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้ประชาชนต้องเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารท้องถิ่น ดังนั้น การเลือกตั้งจึงต้องมีความบริสุทธิ์และยุติธรรม ไม่มีการละเมิดต่อกฎหมาย ไม่คดโกง ไม่มีการใช้อิทธิพลทางการเงิน การใช้อำนาจบีบบังคับโดยมิชอบ และตัวผู้ที่ประชาชนเลือกเข้าไปต้องสามารถทำหน้าที่แทนประชาชนได้ดี มีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีประวัติและความประพฤติดี กฎหมายจึงได้กำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเป็นที่จะต้องเพิ่มขึ้น เพื่อควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ดังนั้นผู้ที่เข้ามาบริหารจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นจะต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ควรประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น และใกล้ชิดโดยเฉพาะผู้สมัครและผู้ช่วยหาเสียงให้เข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ทำการอบรมก่อนในช่วงที่ได้สรรหา คณะกรรมการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาแล้ว และแนะนำขั้นตอนต่างๆโดยละเอียด ควรยกเลิกระเบียบอะไรที่ออกมากันเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่ต้องยุ่งยากเพิ่มโดยไม่จำเป็นควรใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือผิดว่าไปตามผิด
2. เทศบาลส่วนตำบลสันป่าม่วงควรจัดให้มีเวทีปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีสัญจรตามหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบนโยบายของผู้สมัครอย่างทั่วถึง โดยทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น เวทีประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น
3. เทศบาลส่วนตำบลสันป่าม่วงควรมีกิจกรรมรณรงค์ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในชุมชน โดยการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาเป็นเครือข่ายสอดส่อง ดูแลการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จัดให้มีผู้รับความคิดเห็นหรือเบาะแสการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นต้น
4. เทศบาลส่วนตำบลสันป่าม่วงควรจะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่มีพฤติกรรมไม่ถูกต้อง หรือกระทำผิดกฎหมาย โดยที่

การตัดสินใจของประชาชนว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดต้องฟังจากการแถลงนโยบายของผู้สมัครว่ามีนโยบายอย่างไร วิสัยทัศน์ ความโปร่งใส ภารกิจหน้าที่ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องทำ ซึ่งเมื่อทำแล้วประชาชนผู้ใช้บริการต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือต้องไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับ เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 345 คน ซึ่งบางคนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อายุผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วง 40 – 60 ปี มากที่สุด เวลาในการศึกษาน้อย ดังนั้นในการศึกษากครั้งหน้า ควรกระจายช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างให้เท่ากันใน 3 วัย คือ วัยรุ่นที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง วัยทำงาน และวันชรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มในสังคม รวมถึงขยายเวลาในการศึกษาค้นคว้า เพื่อสำรวจข้อมูลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และละเอียด แม่นยำ มากขึ้น พร้อมทั้งมีการศึกษาในปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เช่น การสังกัดกลุ่ม ชุมชน หรือเป็นสมาชิกองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- บุหลัน ราชวรคำพรรณ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ กรณีศึกษา : ตำบลแม่ยาวตาล อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวรพะเยา.
- บัณฑิต ไชโย. (2546). *ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปวิรรณ ธาราฤดี. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รักภา บรรเทงสุข. (2540). *พฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีอายุ 18-19 ปี ในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- सानิตย์ บัณสังข์. (2539). *พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีสุขาภิบาลศรีดอนไผ่ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สายประพิศ สายทองภู. (2548). *ทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตจังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป

Tourism Demand of European Tourists Arrival to Thailand

รัชกร ภูริยากร(Ratchakorn Phuriyakorn)* ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์(Sri-on Somboonsup)

พัฒน์ พัฒนรังสรรค์(Pat Pattanarangsun)

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

*Corresponding author. E-mail:ratchakorn.may@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1). ต้องการที่จะศึกษาถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย, 2). ต้องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวของชาวยุโรป และ 3). ต้องการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวของชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลทฤษฎีอุปสงค์ของอนุกรม โดยข้อมูลที่นำมาหาความสัมพันธ์เป็นข้อมูลรายไตรมาส ในปี 2551 ถึง 2560 จะใช้ไตรมาสที่ 1 ของปี 2551 จนถึง ไตรมาสที่ 4 ของปี 2560 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 40 ไตรมาส โดยเป็นการนำข้อมูลที่หามาได้นั้น มาหาความสัมพันธ์กันและเป็นการประมาณค่าของสมการถดถอยเชิงซ้อนน้อยที่สุด 3 ชั้น (3SLS)

จากการศึกษาพบว่า อุปสงค์ที่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นเราสามารถแบ่งออกเป็น อุปสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยชาวเยอรมนีและชาวฝรั่งเศส โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.10 นั้น มักขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวประเทศที่ต้องการที่จะศึกษา ทั้ง 2 ประเทศ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า, ราคาน้ำมันดิบเมื่อปีที่ผ่านมา, ราคาห้องพักเฉลี่ย, ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส, ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส, ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อไตรมาสก่อนหน้า รวมถึงฤดูกาลการท่องเที่ยว, วิกฤตการณ์น้ำท่วม, วิกฤตการณ์ทางการเงิน และวิกฤตการณ์ทางการเมือง เป็นต้น

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยวชาวยุโรป

Abstract

This study aimed to study the demand of European tourist who would like to travel at Thailand. The data was secondary data as time series, and was used analysis 40 series data of the demand which is Germany tourist data and France tourist data since 2008 – 2017. The coefficient for demand was calculatedly estimated by the multiple regression analysis. The result were shown that the demand of European tourist might separate to two group such as Germany tourists demand and France tourists demand at the statistical significance level of 0.10. From the result the demand depend on number of tourists in the previous year, oil price in the previous year, average room rate, stock index of Germany and France, consumer price index of Thailand compare to related countries, manufacturing production index of Thailand in previous year, seasonal, flood crisis, finance crisis, and politic crisis

Keywords: Tourism's Demand

บทนำ

ในปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่มีการเติบโตขึ้นในแต่ละปี โดยส่วนหนึ่งของการเติบโตนั้นเองเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งที่คอยช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจ หนึ่งในนั้นของอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตขึ้น ก็คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นั้น ทำรายได้ให้กับประเทศไทยค่อนข้างมาก จากสถิติของกรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีรายได้ที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งรายได้เฉลี่ยของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นรายได้ที่เกิดจาก นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีรายได้ที่สูงถึงร้อยละ 66.02 หรือคิดเป็นรายได้ 1.6867 ล้านล้านบาท และเป็นรายได้ของนักท่องเที่ยวประเทศไทย ที่มีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศคิดเป็นร้อยละ 33.98 หรือคิดเป็นรายได้ 0.87 ล้านล้านบาท

จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานั้น จะเห็นได้ว่า รายได้เฉลี่ยนับตั้งแต่ปี 2551 จนถึง 2560 นั้น เป็นรายได้เฉลี่ยที่เกิดขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีสัดส่วนของรายได้ที่สูงขึ้น โดยสัดส่วนของรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เป็นอันดับที่ 1 นั้นเป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองลงมาคือนักท่องเที่ยวชาวยุโรป และอเมริกา ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนรายได้เฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่มีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีสัดส่วนของ

รายได้ที่เข้ามานั้นสูงถึงร้อยละ 44.38 ซึ่งรายได้เฉลี่ยที่เกิดขึ้นเป็นอันดับที่ 1 จาก 7 อันดับ รองลงมา คือนักท่องเที่ยวชาวยุโรปมีสูงถึง 38.86 และ นักท่องเที่ยวชาวอเมริกา มีสัดส่วนของรายได้เฉลี่ยที่เกิดขึ้นร้อยละ 6.90 ตามลำดับ แต่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้นจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวชาวยุโรปนั้นมี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น มีค่าใช้จ่ายเป็นอันดับที่ 7 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย โดย ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นเป็นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวเอเชียเนียที่มีการเดินทางและมาใช้จ่ายมากที่สุด โดยสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้น นักท่องเที่ยวชาวยุโรปมี ค่าใช้จ่ายอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 11.98 ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2558 จนถึงปี 2560 โดย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : เป็นการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว มีผลการพัฒนาที่ผ่านมา โดยอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอยู่ในภาวะขาดสมดุล และ มีความเสี่ยงต่อการเติบโตอย่างไม่ยั่งยืน ค่อนข้างสูง เนื่องจากการเติบโตเป็นไปในลักษณะก้าวกระโดด จนเกิดปัญหาการรองรับไม่เพียงพอ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : เป็นการพัฒนาศักยภาพและบริการท่องเที่ยว โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ยังมีบทบาทที่สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็น จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ดังนั้น การจัดทำยุทธศาสตร์ในด้านนี้จึงมุ่งเน้น การบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว อย่างสร้างสรรค์โดยในระยะเร่งด่วนนี้จะให้ความสำคัญในการเร่งพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพ และบริการรายสาขาเพื่อพัฒนาศักยภาพและบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับ กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ การเร่งพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : เป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้วยภาวะการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวโลก การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และแนวโน้มการแข่งขันในอนาคตที่ยังทวีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดนโยบาย สำหรับการพัฒนาทางด้านปัจจัยแวดล้อมต่างๆ โดยเป็นการบูรณาการทั้งรัฐบาล และ ภาคเอกชน นับเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย และมีการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวในเป้าหมายของยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564)เป็นเป้าหมายที่เน้นการ พัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาในมิติที่สำคัญต่างๆ โดยเป้าหมาย (Goal) ของการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์คือ “การพัฒนาและบูรณาการตามมิติราชการ (Function Base) มิติยุทธศาสตร์ (Agenda Base) และมิติพื้นที่ (Area Base)” โดยสามารถแยกออกเป็นเป้าหมายย่อยที่สอดคล้องตามพันธกิจข้างต้น และเป็นรากฐานของการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) ของยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564) ดังนี้

1. นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาประสบความสำเร็จในการพัฒนาแหล่งสินค้า บริการ และการอำนวยความสะดวกในตลาดการท่องเที่ยวและกีฬาอย่างมีความสมดุลและยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ของประเทศในภาพรวม

2. การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานของทุกภาคส่วนนั้นเป็นไปอย่างสมดุลและเพียงพอ การกระจาย การพัฒนานั้นเป็นไปอย่างทั่วถึงในระดับพื้นที่ทำให้ชุมชนมีความสามารถในการแข่งขันและได้รับโอกาสจากตลาดการท่องเที่ยว และกีฬาอย่างทั่วถึง

3. บุคลากรและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในตลาดการท่องเที่ยวและกีฬามีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ตลอดจนได้รับปัจจัยสนับสนุนและมาตรฐานต่างๆ ที่จำเป็นในการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬา ของประเทศประสบความสำเร็จในระดับสากล

4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ผ่านการพัฒนาระบบ เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการบริหารและให้บริการ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ

5. การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการบูรณาการร่วมกันกับ ทุกระดับและทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องและทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬาได้ อย่างแท้จริง จากสถานการณ์ในภาพรวมปี 2560 และการคาดการณ์ในปี 2561 นั้น ในภาพรวมของสถานการณ์ผู้ประกอบการได้มีการประเมินสถานการณ์ดีกว่าปกติเล็กน้อย และมีการปรับตัวซึ่งค่อนข้างดีกว่าปีที่ผ่านมาอยู่เล็กน้อย แต่ยังคงมีเหตุการณ์ที่มักจะส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ การจัดระเบียบทัวร์ผิดกฎหมายในช่วงปลายปี 2559 เป็นต้น

ในปี 2560 ประกอบกับมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญมาจากการมีสายการบินราคาถูกช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจไทยที่ฟื้นตัวดีขึ้นบางจากปีก่อน (ร้อยละ 17) ส่งผลให้ปี 2560 เป็นปีที่ภาคการท่องเที่ยวขยายตัวได้ดี แต่สำหรับในปี 2561 ผู้ประกอบการคาดการณ์สถานการณ์การท่องเที่ยวดีกว่าปกติเล็กน้อย โดยเป็นการสะท้อนมุมมองผู้ประกอบการที่ประเมินว่าภาคการท่องเที่ยว จะมีการปรับตัวดีขึ้นและมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โดยยังมีปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวมาจากการขยายตัวต่อเนื่องของสายการบินต้นทุนต่ำ รวมถึงเศรษฐกิจที่ยังคงมีการคาดว่าจะฟื้นตัวชัดเจนขึ้น ทั้งเศรษฐกิจไทย และเศรษฐกิจโลก แต่เมื่อมีการพิจารณาแยกตามประเภทธุรกิจพบว่า ผู้ประกอบการประเมินสถานการณ์ปี 2560 ดีกว่าปกติในทุกธุรกิจ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรว่า มีปัจจัยไหนบ้างที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป เพราะ นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีอัตราส่วนร้อยละของนักท่องเที่ยวมาก แต่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้น กลับมีอัตราส่วนร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่น้อย และต้องการศึกษาที่จะศึกษาว่าปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการมา

ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ต้องการมาเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะประเทศเยอรมนีกับฝรั่งเศสโดยจากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะเห็นได้ว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเทศนี้นั้นมีรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นอันดับที่ 3 และ 4 จากรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยที่รัฐบาลมีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นซึ่งจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้น โดยสามารถแบ่งตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม ได้เป็น 12 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง
2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยว ประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย
3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึง สถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์
4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์หายากทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น
5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาหาความรู้
6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและ ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความ เป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น
7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบ แนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติอย่างชัดเจน
8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทเป็นที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก เป็นสถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและ อาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็น ทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและ นันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็น ทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและ นันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกัน

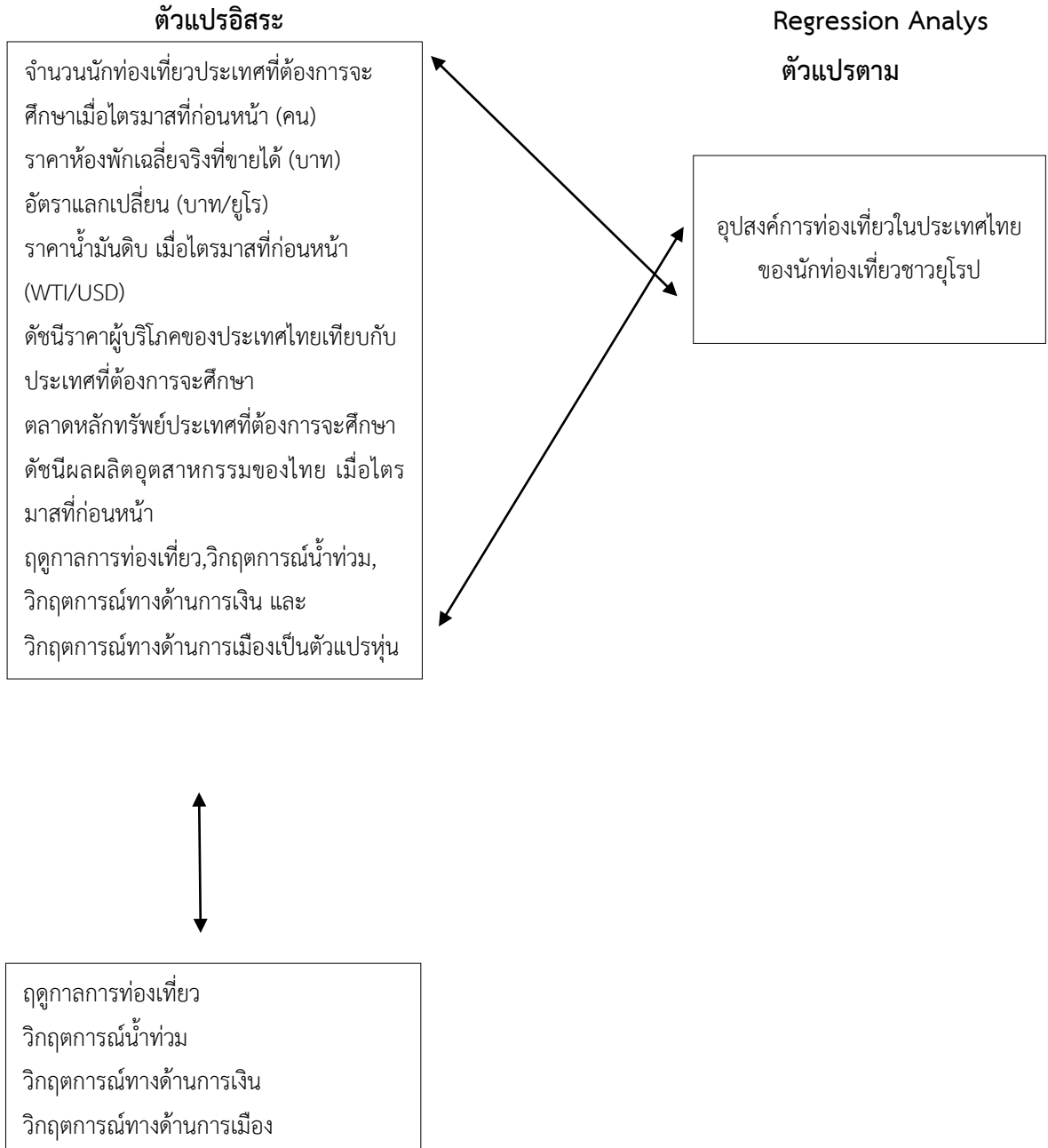
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป
3. เพื่อวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ได้มีการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยได้มีการเขียนไว้ในกรอบแนวคิด สามารถสรุปได้ดังนี้

ประเทศที่ต้องการจะศึกษา

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลา รวม 40 ไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2551 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี 2560 โดยทำการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อนในรูปสมการ Double log form โดยประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสามขั้น ซึ่งแบบจำลองนี้จะต้องผ่านการทดสอบข้อสมมติตาม Classical linear regression model (CLRM) ได้แก่ 1) การทดสอบ Multicollinearity, 2) การทดสอบ Normality, 3) การทดสอบ Heteroscedasticity และ 4) การทดสอบ Autocorrelation จากนั้นจึงนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแบบจำลองมาวิเคราะห์หรืออธิบายผลค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยสามารถอภิปรายผลในรูปแบบของจำลองทางเศรษฐมิติได้ดังนี้

ประเทศเยอรมนี

$$\ln(NG) = \beta_0 + \beta_1 \ln(NG(-1)) + \beta_2 \ln(ARP) + \beta_3 \ln(EXH) + \beta_4 \ln(OW(-1)) + \beta_5 \ln(TG) + \beta_6 \ln(DAX) + \beta_7 \ln(MT(-1)) + \beta_8 FL + \beta_9 S + \beta_{10} P + \beta_{11} CR + \varepsilon$$

โดยที่

NG คือ จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนี (คน)

NG(-1) คือ จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนี เมื่อไตรมาสก่อนหน้า (คน)

ARP คือ ราคาห้องพักเฉลี่ย (บาท/ห้อง)

EXH คือ อัตราแลกเปลี่ยน (บาท/ยูโร)

OW(-1) คือ ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า (WTI/USD)

TG คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศเยอรมนี

DAX คือ ตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนี

MT(-1) คือ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อปีที่ก่อนหน้า

FL คือ วิกฤตการณ์น้ำท่วม

โดยที่ 0 คือ ไม่เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม

1 คือ เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม (เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมใน กรกฎาคม 2554 ถึง มิถุนายน 2555)

S คือ ฤดูกาลการท่องเที่ยว

โดยที่ 0 คือ ไม่ใช่ฤดูกาลการท่องเที่ยว

1 คือ ฤดูกาลการท่องเที่ยว (ไตรมาสแรกของทุกปี เดือนมกราคม – มีนาคม)

P คือ วิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง

โดยที่ 0 คือ ไม่ใช่เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง

1 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง (เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมืองในปี 2556 - 2557)

CR คือ วิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน

โดยที่ 0 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน

1 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน (เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงินในปี 2550 – 2551)

t คือ ช่วงเวลา t

ϵ คือ ค่าความคาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น

ประเทศฝรั่งเศส

$$\ln(NF) = \beta_0 + \beta_1 \ln(NF(-1)) + \beta_2 \ln(ARP) + \beta_3 \ln(EXH) + \beta_4 \ln(OW(-1)) + \beta_5^* \ln(TF) + \beta_6 \ln(CAC) + \beta_7 \ln(MT(-1)) + \beta_8 FL + \beta_9 S + \beta_{10} P + \beta_{11} CR + \epsilon$$

โดยที่

NF คือ จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศส (คน)

NF(-1) คือ จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสเมื่อปีที่ก่อนหน้า (คน)

ARP คือ ราคาห้องพักเฉลี่ย (บาท/ห้อง)

EXH คือ อัตราแลกเปลี่ยน (บาท/ยูโร)

OW(-1) คือ ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า (WTI/USD)

TF คือ ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศฝรั่งเศส

CAC คือ ตลาดหลักทรัพย์ประเทศฝรั่งเศส

MT(-1) คือ ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทย เมื่อไตรมาสก่อนหน้า

FL คือ วิกฤตการณ์น้ำท่วม

โดยที่ 0 คือ ไม่เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม

- 1 คือ เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม (เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมใน กรกฎาคม 2554 ถึง มิถุนายน 2555)
- S คือ ฤดูกาลการท่องเที่ยว
โดยที่ 0 คือ ไม่ใช่ฤดูกาลการท่องเที่ยว
1 คือ ฤดูกาลการท่องเที่ยว (ไตรมาสแรกของทุกปี เดือนมกราคม – มีนาคม)
- P คือ วิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง
โดยที่ 0 คือ ไม่ใช่เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง
1 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง (เกิด วิกฤตการณ์ทางด้านการเมืองในปี 2556 - 2557)
- การเมือง (เกิด วิกฤตการณ์ทางด้านการเมืองในปี 2556 - 2557)
- CR คือ วิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน
โดยที่ 0 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน
1 คือ เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน (เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงินในปี 2550 – 2551)
- t คือ ช่วงเวลา t
- E คือ ค่าความคาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องของอุปสงค์ท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ซึ่งสามารถเขียนในรูปแบบสมการถดถอยที่สามารถประมาณได้ดังนี้

ประเทศเยอรมนี

$$\ln(\hat{NG}) = 17.5996 - 0.7835\ln(NG(-1)) + 0.6566\ln(ARP) + 0.1981\ln(EXH) - 0.1410\ln(OW(-1)) + 6.84127\ln(TG) \\ (-2.661)^{**}(-11.635)^{**}(5.480)^{**}(0.738)^{NS}(-2.285)^{**} (3.971)^{**} \\ + 0.2431\ln((DAX)) - 0.9322\ln(MT(-1)) - 0.1807FL + 0.7585S - 0.3987P - 0.1905CR \\ (3.217)^{**}(-2.866)^{**}(-2.706)^{**}(14.663)^{**}(-7.308)^{**} (6.957)^{**}$$

R-squared = 0.87412, Adjusted R – squared = 0.8137 และ Durbin – Watson stat = 1.6889

หมายเหตุ

- 1) เลขในวงเล็บแทนค่า t – statistic
- 2) *หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
- 3) ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 4) NS หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แบบจำลองนี้ได้คำนึงถึงข้อสมมติตาม Classical linear regression model (CLRM) และผ่านการทดสอบตาม CLRM แล้วได้แก่ การทดสอบ Multicollinearity, การทดสอบ Normality, การทดสอบ Heteroscedasticity และ การทดสอบ Autocorrelation จากสมการสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนีที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นได้แก่จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนีเมื่อไตรมาสก่อนหน้า (คน), ราคาห้องพักเฉลี่ย (บาท/ห้อง) , อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโร (บาท/ยูโร) ,ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า (WTI/USD) ,ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศเยอรมนี, ตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนี (dax), ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อไตรมาสก่อนหน้า , วิกฤตการณ์น้ำท่วม, ฤดูกาลการท่องเที่ยว, วิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง และ วิกฤตการณ์ทางการเงิน เป็นตัวแปรหุ่นที่สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อัตราแลกเปลี่ยนนั้นไม่สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ และยังเป็นตัวแปรที่สำคัญทางสถิติที่ของการใช้จ่ายภายในประเทศ สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงยังคงเขียนไว้ในแบบจำลอง และจากค่า R-Squared ที่ 0.87412 ยังสามารถอธิบายได้ว่า มีตัวแปรอื่นไม่เกี่ยวข้องนั้น ที่สามารถอธิบายแบบจำลองนี้ได้ 0.125874 โดยเป็นปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถนำมาพิจารณา

ประเทศฝรั่งเศส

$$\ln(\widehat{nf}) = 10.3264 - 0.5590\ln(NF(-1)) + 0.5322\ln(ARP) - 0.9024\ln(EXH) - 0.4397\ln(OW(-1)) + 10.5399\ln(TF) \\ (2.576)^{**} \quad (-5.323)^{**} \quad (2.934)^{**} \quad (-1.861)^{*} \quad (-4.405)^{*} \\ (5.731)^{**} + 0.5517\ln(CAC) + 0.7108\ln(MT(-1)) + 0.2666FL + 0.6777S + 0.0798P + 0.2024CR \\ (2.685)^{**} \quad (1.314)^{NS} \quad (2.432)^{**} \quad (7.703)^{**} \quad (0.950)^{NS} \quad (1.803)^{*}$$

R-squared = 0.87014, Adjusted R – squared = 0.8078 และ Durbin – Watson stat = 2.03702

หมายเหตุ

- 1) เลขในวงเล็บแทนค่า t – statistic
- 2) * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
- 3) ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 4) NS หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แบบจำลองนี้ได้คำนึงถึงข้อสมมติตาม Classical linear regression model (CLRM) และผ่านการทดสอบตาม CLRM แล้ว ได้แก่ การทดสอบ Multicollinearity, การทดสอบ Normality, การทดสอบ Heteroscedasticity และ การทดสอบ Autocorrelation จากสมการสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นได้แก่จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสเมื่อไตรมาสก่อนหน้า (คน), ราคาห้องพักเฉลี่ย (บาท/ห้อง) ,อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโร (บาท/ยูโร) ,ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า (WTI/USD) ,ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศฝรั่งเศส, ตลาดหุ้นฝรั่งเศส (dax), ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อไตรมาสก่อนหน้า , วิกฤตการณ์น้ำท่วม, ฤดูกาลการท่องเที่ยว, วิกฤตการณ์ทางการเมือง และ วิกฤตการณ์ทางการเงินเป็นตัวแปรหุ่นที่สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อัตราแลกเปลี่ยนนั้นไม่สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ และยังเป็นตัวแปรที่สำคัญทางสถิติที่ของการใช้จ่ายภายในประเทศ สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงยังคงเขียนไว้ในแบบจำลอง และจากค่า R-Squared ที่ 0.87014 ยังสามารถอธิบายได้ว่า มีตัวแปรอื่นไม่เกี่ยวข้องนั้น ที่สามารถอธิบายแบบจำลองนี้ได้ 0.12996 โดยเป็นปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถนำมาพิจารณา

สรุปและอภิปรายผล

จากแบบจำลองที่ประมาณค่าได้นั้น เราสามารถพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ กับเรื่องของอุปสงค์ท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส ได้ดังต่อไปนี้

ประเทศเยอรมนี

จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนีเมื่อไตรมาสก่อนหน้า สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนีเมื่อไตรมาสก่อนหน้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 78.35ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ การที่นักท่องเที่ยวนั้นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีการท่องเที่ยวภายในประเทศค่อนข้างมาก ถ้าเศรษฐกิจภายในประเทศดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมาก แต่อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นเช่นค่าเงินบาท อัตราเงินเฟ้อ หรืออื่นๆ เป็นต้น ทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวนั้นลดลงซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อิศรา เลิศสุวรรณค์ (2550)

ราคาห้องพักเฉลี่ยที่ขายได้จริงสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าราคาห้องพักเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.66 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าเป็นไปตามกฎของอุปสงค์แล้วกล่าวไว้ว่า ถ้าราคาสูงความต้องการของสินค้าจะลดลง ดังนั้น ถ้าราคาสินค้าลดลงความต้องการของอุปสงค์นั้นจะค่อนข้างมาก

อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโร ไม่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนี สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมนีได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โชติพล จ่างเจริญ (2551)

ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า นั้นสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าราคาน้ำมันดิบเมื่อไตรมาสก่อนหน้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 14.10ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าราคาน้ำมันดิบเมื่อไตรมาสก่อนหน้าลดลงจากเดิม จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น เป็นผลจากการที่ค่าใช้จ่ายมีการลดลงจากเดิม

ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศเยอรมนี สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศเยอรมนีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 684.127 กล่าวคือ ถ้าดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การบริโภคในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับเยอรมนีนั้นสูงขึ้น จะ

สะท้อนการใช้จ่ายภายในประเทศที่ดี ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีการเข้ามาใช้จ่ายภายในประเทศมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ โซติพล จ่างเจริญ (2551)

ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนีสามารถอธิบาย อุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทย ของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าดัชนีตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยว ชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.31 กล่าวคือ ถ้าตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนีจะสะท้อนเศรษฐกิจ ภายในประเทศฝรั่งเศส ถ้าเศรษฐกิจภายในประเทศดี จะเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้จ่ายใช้สอย ภายในประเทศค่อนข้างมาก จะเป็นการกระตุ้นให้คนมาใช้จ่าย และเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีการกระตุ้น เศรษฐกิจได้ เพราะการที่เศรษฐกิจดี จะทำให้สะท้อนรายได้ที่เกิดขึ้นจากรายได้และการใช้จ่าย ภายในประเทศมาก ทำให้รายได้ภายในประเทศค่อนข้างสูง

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อไตรมาสก่อนหน้าสามารถอธิบายอุปสงค์การ ท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือถ้าดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยเมื่อไตรมาสก่อนหน้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 93.22 ไม่เป็นไปตาม สมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าเศรษฐกิจภายในประเทศไทยมีทิศทางมากขึ้น จะส่งผลให้การใช้จ่าย ภายในประเทศมาก ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยของประเทศไทยจะสูง ซึ่งสามารถ สะท้อนค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมาก ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการที่รัฐบาล ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจได้

วิกฤตการณ์น้ำท่วมสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยว ชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้ามกล่าวคือ ถ้าวิกฤตการณ์ น้ำท่วมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 18.07 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่วางไว้ โดยถ้าเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นจะส่งผลให้การใช้จ่ายในประเทศเกิดการ ชะงักขึ้นจะส่งผลให้การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยก่อให้เกิดเศรษฐกิจภายในประเทศ เติบโตได้ช้า ก่อให้เกิดอุปสงค์นั้นลดลงเมื่อเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

ฤดูกาลการท่องเที่ยวสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยว ชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ฤดูกาลเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 75.85 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ วางไว้ คือ ถ้าฤดูกาลการท่องเที่ยวมากจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ภายในประเทศค่อนข้างมาก เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประเทศแถบ ยุโรปสภาพช่วงนั้นเป็นฤดูหนาวมักจะทำให้นักท่องเที่ยวยุโรปได้มีการเดินทางมาเพื่อท่องเที่ยว

ภายในประเทศไทย ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

วิกฤตการณ์ทางการเมือง สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของ นักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้ามกล่าวคือ ถ้าวิกฤตการณ์ทางการเมืองเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 39.87 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเป็นภัยและมีความไม่มั่นคงภายในประเทศ ก่อให้เกิดการไม่เชื่อมั่นต่อ เศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยววันน้อยลง ก่อให้เกิดอุปสงค์ที่ลดลงซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

วิกฤตการณ์ทางการเงิน สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของ นักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าวิกฤตการณ์ทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปลดลงร้อยละ 19.05 ซึ่งเป็นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ โดยวิกฤตการณ์ทางการเงินนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยวความกังวลเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนกับค่าเงินที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการใช้จ่าย ภายในประเทศ ถ้าเกิดวิกฤตการณ์ทางด้านการเงิน จะส่งผลให้อุปสงค์ลดลง แต่ในที่นี้วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นวิกฤตการณ์ที่เรียกว่า “วิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์(Hamburger Crisis) หรือ วิกฤตการณ์ซัพไพร์ม” ซึ่งเกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับประเทศไทยจึงไม่ได้รับ ผลกระทบจากวิกฤตการณ์นี้มากนักซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

ประเทศฝรั่งเศส

จำนวนนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสเมื่อไตรมาสก่อนหน้า สามารถอธิบายอุปสงค์การ ท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศส เมื่อไตรมาสก่อนหน้า เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ลดลงร้อยละ 55.90 กล่าวคือ การที่นักท่องเที่ยว นั้นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีการท่องเที่ยวภายในประเทศค่อนข้างมาก ถ้า เศรษฐกิจภายในประเทศดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมาก แต่ อาจเป็นเพราะปัจจัยอื่นเช่นค่าเงินบาท อัตราเงินเฟ้อ หรืออื่นๆ เป็นต้น ทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยว นั้นลดลงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อิศรา เลิศศุภวงค์ (2550)

ราคาห้องพักเฉลี่ย สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาว ยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าจำนวน นักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศส เมื่อไตรมาสก่อนหน้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยว

ชาวยุโรป เพิ่มขึ้นร้อยละ 53.22 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าราคาห้องพักเฉลี่ยเพิ่มจะส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของคนฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาลดลง โดยไม่เป็นไปตามกฎของอุปสงค์

อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโรสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลยูโรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ลดลงร้อยละ 90.24 ซึ่งได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ในขั้นต้น กล่าวคือ ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนนั้นลดลง นักท่องเที่ยวสามารถแลกเงินมาใช้ในได้มากทำให้ปริมาณการนำเงินมาใช้จ่ายค่อนข้างสูง เมื่อนักท่องเที่ยวสามารถแลกเงินได้มากขึ้น จะสามารถนำเงินมาใช้จ่ายภายในประเทศไทยได้มาก ทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น จะมีการเพิ่มขึ้นด้วยมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โซติพล จ่างเจริญ (2551)

ราคาน้ำมันดิบ เมื่อไตรมาสก่อนหน้า สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ถ้าดัชนีตลาดหลักทรัพย์ประเทศเยอรมนีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ลดลงร้อยละ 43.97 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ ถ้าราคาน้ำมันดิบเมื่อไตรมาสก่อนหน้า ลดลงจากเดิม จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น เป็นผลจากการที่ค่าใช้จ่ายมีการลดลงจากเดิม

ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศฝรั่งเศส สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยเทียบกับประเทศฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1,053.99 เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้วางไว้ กล่าวคือ ถ้าดัชนีราคานั้นเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การบริโภคในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับฝรั่งเศสสูงขึ้น จะสะท้อนการใช้จ่ายภายในประเทศที่ดี ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีการเข้ามาใช้จ่ายภายในประเทศมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โซติพล จ่างเจริญ (2551)

ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ประเทศฝรั่งเศสสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าตลาดหลักทรัพย์ประเทศฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.17 เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าตลาดหุ้นฝรั่งเศสจะสะท้อนเศรษฐกิจภายในประเทศฝรั่งเศส ถ้าเศรษฐกิจภายในประเทศดี จะเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้จ่ายภายในประเทศค่อนข้างมาก จะเป็นการกระตุ้นให้คนมาใช้จ่าย และเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีการ

กระตุ้นเศรษฐกิจได้ เพราะการที่เศรษฐกิจดี จะทำให้สะท้อนรายได้ที่เกิดขึ้นจากรายได้และการใช้จ่ายภายในประเทศมาก ทำให้รายได้ภายในประเทศค่อนข้างสูง

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศส สำหรับดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้น ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสได้

วิกฤตการณ์น้ำท่วมสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าวิกฤตการณ์น้ำท่วมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.66 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ถ้าเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นจะส่งผลให้การใช้จ่ายในประเทศเกิดการชะงักงัน จะส่งผลให้การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยก่อให้เกิดเศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตได้ช้า ก่อให้เกิดอุปสงค์นั้นลดลง แต่ในประเทศฝรั่งเศสนั้น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมแล้วอาจไม่ได้รับผลกระทบต่อการที่นักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทย มาก จึงส่งผลให้อุปสงค์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

ฤดูกาลการท่องเที่ยว สามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าฤดูกาลการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.77 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ คือ ถ้าฤดูกาลการท่องเที่ยวมากจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศค่อนข้างมาก เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประเทศแถบยุโรปสภาพช่วงนั้นเป็นฤดูหนาวมักจะทำให้นักท่องเที่ยวยุโรปได้มีการเดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวภายในประเทศไทย ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

วิกฤตการณ์ทางการเงินสามารถอธิบายอุปสงค์การท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าวิกฤตการณ์น้ำท่วมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.24 ไว้ โดยวิกฤตการณ์ทางการเงินนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยวความกังวลเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนกับค่าเงินที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการใช้จ่ายภายในประเทศ ถ้าเกิดวิกฤตการณ์ทางด้านค่าเงิน จะส่งผลให้อุปสงค์ลดลง แต่ในที่นี้วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นวิกฤตการณ์ที่เรียกว่า “วิกฤตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ (Hamburger Crisis) หรือวิกฤตการณ์ซัพไพร์ม” ซึ่งเกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็น

สิ่งที่ไม่เกี่ยวกับประเทศไทยจึงไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์นี้มากนักซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

วิกฤตการณ์ทางด้านการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศส สำหรับวิกฤตการณ์ทางด้านการเมืองนั้น ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวประเทศฝรั่งเศสได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัครพล อารีย์ป้อม (2559)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้โดยขาดคน 3 คน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ที่คอยให้การสนับสนุนอย่างดีมาโดยตลอดเวลา ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ที่คอยให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี และขอขอบคุณรุ่นพี่ที่คอยให้คำแนะนำ และขอขอบคุณพี่ที่ทำงานที่คอยช่วยเหลือตลอดเวลา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาที่สามารถต่อยอดได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเราจะพบว่าปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวนั้น ไม่ได้มีแค่อย่างเดียว แต่ยังมียหลายตัวแปรที่ส่งผลต่ออุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่น 1. จำนวนนักท่องเที่ยวของประเทศที่ต้องการจะศึกษา, 2. ราคาห้องพักเฉลี่ย, 3. อัตราแลกเปลี่ยน, 4.ราคาน้ำมันดิบ, 5. ดัชนีราคาผู้บริโภคโดยเปรียบเทียบของประเทศไทยกับประเทศที่ต้องการจะศึกษา, 6. ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 7. ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศไทย, 8. ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค, 9. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวของประเทศที่ต้องการจะศึกษา แต่สิ่งที่รัฐบาลต้องช่วยในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เศรษฐกิจนั้นได้มีการเติบโตขึ้น โดยรัฐบาลต้องมีการจัดทำแผนการพัฒนา, ธรณรังค์และการกระตุ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการท่องเที่ยว ดังนั้นรัฐบาลควรปรับปรุงให้แผนพัฒนาเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่ไว้ใช้สำหรับการท่องเที่ยวและควรจัดทำให้มีการกระตุ้นการท่องเที่ยวของฝรั่งเศสให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ ก่อให้เกิดอุปสงค์ภายในประเทศที่สูงขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558 – 2560, 6 มกราคม 2561.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2558. ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560– 2564) (Online).https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9689, 8 กรกฎาคม 2561.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560. สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยใน ปี 2560. http://mots.go.th/more_news.php?cid=420&filename=index. 20 ธันวาคม 2560.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2560. สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยใน ปี 2559. http://mots.go.th/more_news.php?cid=486&filename=index. 9 มกราคม 2560.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2561. ประเภทของการท่องเที่ยว. http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/files/Tourism.pdf, 22 กรกฎาคม 2561.
- โชติพล จำเจริญ. 2551. อุปสงค์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศในประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจเพื่อการปฏิรูปคณะเศรษฐศาสตร์ ม.รังสิต. 2561.การคาดการณ์เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2561และตัวเลขเศรษฐกิจปี 2557-2560. <https://prachatai.com/journal/2018/01/74797,6> มีนาคม 2561.
- อิสรา เลิศสุวงค์. 2550. อุปสงค์การท่องเที่ยว และ บทบาทความสำคัญต่อการท่องเที่ยวไทย. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัครพล อารีย์ป้อม. 2559. การเตือนภัยล่วงหน้าทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด ในจังหวัดระยอง

A Feasibility Study of Investment on Warehouse of ICK Company Limited in Changwat Rayong

วิปศยา ปากเมย(Wipatsaya Pakmoey)* ขนันทน์ ทวีวัฒน์(Kanatnan Thaweewat)
พิษณุวัฒน์ ทวีวัฒน์(Bhisanuwat Thaweewat) ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล(Sirikwan Jaroenwiriyaikul)
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา

*Corresponding author. E-mail:subconsciousness_luo@hotmail.com

บทคัดย่อ

คลังสินค้ามีความสำคัญต่อบริษัทเอกชนที่มีการผลิตสินค้าจำนวนมาก เพราะเป็นพื้นที่ในการจัดเก็บสำรองสินค้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบ งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบทางด้านเทคนิค 2) วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน และ 3) ทดสอบความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิโดยเครื่องมือด้านการเงินที่ใช้ คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้ว ดัชนีความสามารถในการทำกำไร และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนผลจากการศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิคพบว่า มีการก่อสร้างคลังสินค้า พื้นที่รวมเท่ากับ 1,800 ตารางเมตร ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่สำนักงานและสุขา 36 ตารางเมตร พื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อ 80 ตารางเมตร ทางเดินของรถโฟล์คลิฟท์มีพื้นที่รวม 1,030 ตารางเมตร และพื้นที่จัดเก็บสินค้า 654 ตารางเมตร ซึ่งมีชั้นวางสินค้า 3 ชั้น จึงสามารถจัดเก็บสินค้าเทียบเท่ากับ 1,962 ตารางเมตรส่วนผลจากการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน โดยกำหนดอายุโครงการ 20 ปี อัตราคิดลดที่ร้อยละ 9.27 โครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 12,411,579 บาท อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการเท่ากับร้อยละ 17.69 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้วเท่ากับร้อยละ 12.30 และดัชนีความสามารถในการทำกำไรเท่ากับ 1.69 ผลการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน พบว่าผลตอบแทนลดลงได้เท่ากับร้อยละ 15.58 ส่วนด้านต้นทุนในการดำเนินงาน ต้นทุนการลงทุน และต้นทุนรวมสามารถเพิ่มได้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 25.19, 68.97 และ 18.45 ตามลำดับ สรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเสี่ยงต่ำ

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้สร้างคลังสินค้า การลงทุน

Abstract

The feasibility study of investment on warehouse of ICK company limited aimed to (1) study form with technical feasibility (2) perform the financial feasibility and (3) test the ability to sustain change. The study used the primary data and secondary data. Both types of data were used in descriptive and quantitative analysis. The financial tools were net present value (NPV), internal rate of return (IRR), modified internal rate of return (MIRR), profitability index (PI) and Switching Value Test (SVT). To save cost the company decided to utilize its own idle land to construct its own warehouse building to substitute warehouse renting from outsource. The technical study on options of warehouse building indicated that it should be area 1,800 square meters by separate office area, receiving area and distributing area which rest area 654 square meters for contain raw material. The financial result under project life of 20 years and WACC as discounted rate of 9.27 percent, the project was worth the investment since NPV was 12,411,579 Baht IRR was 17.69 percent MIRR was 12.30 percent and PI was 1.69. The SVT indicated that the revenue could be down 15.58 percent and operating cost, investment cost and total cost could be up 25.19, 68.97 and 18.45 percent respectively hence the project could be considered very low risk.

Keywords: Feasibility Study, Investment on Warehouse, Investment

บทนำ

อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งด้านการผลิต การตลาด การจ้างงาน การพัฒนาเทคโนโลยี และการเกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกหลายประเภทจึงมีแนวโน้มการขยายตัวที่ดี และช่วยให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เพราะมีมูลค่าทางการตลาดสูง มีการจ้างงาน และสร้างธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถเชื่อมโยงให้อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน (องอาจ นรากุลมงคล, 2553; สถาบันยานยนต์, 2560) บริษัท ไอซีเค จำกัด เป็นบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในลำดับที่ 1 (First Tier) ป้อนโรงงานประกอบรถยนต์โดยตรงจากข้อมูลผลประกอบการจากการดำเนินธุรกิจในช่วง 6 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึงปี พ.ศ. 2560 พบว่ามียอดขายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี พ.ศ. 2555 ที่มียอดขาย 158 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1,663 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2560 โดยสาเหตุหลักเกิดจากในปี

พ.ศ. 2558 ลูกค้านำเข้าจากบริษัทญี่ปุ่นส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีนโยบายในการลดต้นทุน โดยมีความต้องการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ส่งผลให้บริษัทได้มีโอกาสขยายตลาด ทำให้บริษัทมียอดขายที่เพิ่มขึ้นโดยในช่วง 3 ปีแรกบริษัทมียอดขายยังไม่มากจึงสามารถบริหารจัดการเก็บสินค้าภายในบริษัทได้ แต่เมื่อปี พ.ศ. 2558 ยอดขายของบริษัทเติบโตขึ้นอย่างมาก ทำให้บริษัทมีการขยายสายการผลิตเพิ่มภายในบริษัทจาก 2 ส่วน คือ กระบวนการฉีดพลาสติกและกระบวนการประกอบชิ้นส่วน ส่งผลให้พื้นที่ภายในบริษัทสำหรับการจัดเก็บสินค้าลดลงและไม่เพียงพอต่อการจัดเก็บสินค้า บริษัทจึงต้องแก้ปัญหาโดยการเช่าพื้นที่จากภายนอกเพิ่มเติมเพื่อจัดเก็บสินค้า โดยสาเหตุที่เช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าภายนอกเนื่องจากบริษัท ไอซีเค จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์รายใหม่และไม่มีความมั่นใจในศักยภาพของตลาดในระยะยาวปัจจุบันบริษัท ไอซีเค จำกัด เช่าคลังจัดเก็บสินค้าภายนอก มีพื้นที่จัดเก็บสินค้าทั้งหมด 1,850 ตารางเมตร ซึ่งมีระยะห่างจากบริษัท 17 กิโลเมตร โดยมีการจัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้า แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ชิ้นส่วนประกอบ วัสดุบรรจุภัณฑ์ และสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งมีกระบวนการในการบริหารสินค้าคงคลังสำหรับการจัดเก็บชิ้นส่วนประกอบและวัสดุบรรจุภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่บริษัท ไอซีเค จำกัด จัดส่งเอกสารคำสั่งซื้อวัตถุดิบประเภทต่างๆ รวมถึงบรรจุภัณฑ์ไปยังผู้ผลิตทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าตามปริมาณที่บริษัทต้องการ เมื่อถึงระยะเวลาดำเนินการส่งมอบวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ผู้ผลิตแต่ละรายทำการส่งมอบวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ไปยังคลังสินค้าภายนอกของบริษัท โดยคลังจัดเก็บสินค้าภายนอกจะดำเนินการจัดเก็บวัตถุดิบ และเตรียมการส่งมอบวัตถุดิบไปยังบริษัท ไอซีเค จำกัด ตามเอกสารการเรียกวัตถุดิบของบริษัท สำหรับการจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออก เมื่อบริษัท ไอซีเค จำกัด ดำเนินการผลิตสินค้าเสร็จสมบูรณ์ บริษัทจะทำการส่งมอบสินค้าไปยังคลังสินค้าภายนอกของบริษัท เพื่อทำการบรรจุหีบห่อ (Packing) จัดเก็บสินค้า และส่งมอบสินค้าไปยังลูกค้าเมื่อถึงระยะเวลาดำเนินการส่งมอบ

จากการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าภายนอกส่งผลให้บริษัท ไอซีเค จำกัด มีต้นทุนค่าใช้จ่าย 3 ด้าน คือ 1. การเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าภายนอก โดยคำนวณจากจำนวนของพาเลทที่วางในพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้า ซึ่งมีค่าเช่าตารางเมตรละ 140 บาทต่อเดือน 2. ค่าใช้จ่ายในการขนส่งโดยคิดเฉลี่ยอยู่ที่ 1,515 ต่อรอบ และ 3. ค่าแรงในการจัดเก็บสินค้า ประกอบด้วยค่าแรงในการจัดเก็บสินค้า ซึ่งคำนวณจากค่าบริการจัดเก็บสินค้าและจัดเตรียมสินค้า 30 บาทต่อพาเลท และค่าบริการบรรจุหีบห่อ (Packing) สำหรับสินค้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออก 1 บาทต่อชิ้นทั้งนี้ในปี 2562 ค่าบริการการเช่าพื้นที่คลังสินค้าจะมีการปรับราคาขึ้นร้อยละ 7 จาก 140 บาทต่อเดือน เป็น 150 บาทต่อเดือน จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าบริษัท ไอซีเค จำกัด จะมีต้นทุนในการดำเนินงานที่เพิ่มสูงขึ้นจากค่าใช้จ่ายจากการเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าภายนอก โดยบริษัทยังมีพื้นที่เหลือ 2,500 ตารางวาที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ภายในบริเวณบริษัททางด้านหลังโรงงาน ดังนั้น บริษัท ไอซีเค จำกัด จึงต้องการ

สร้างคลังจัดเก็บสินค้าเพื่อรองรับปริมาณสินค้าที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและทดแทนการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอก อีกทั้งยังเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณบริษัท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบทางด้านเทคนิคของการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าภายในบริเวณพื้นที่ของ บริษัท ไอซีเค จำกัด
2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการเงินของโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของ บริษัท ไอซีเค จำกัด
3. ทดสอบความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลงของโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของ บริษัท ไอซีเค จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต้นทุนและข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนในการเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอก และการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด โดยข้อมูลที่ทำให้การเก็บรวบรวมนี้มาจากแหล่งข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บข้อมูลโดยตรงจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และสอบถามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคลากรฝ่ายต่างๆของบริษัท ไอซีเค จำกัด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ฝ่ายจัดซื้อ โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการ เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านต้นทุนในการเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอกของบริษัท
 - 1.2 ฝ่ายบัญชีและการเงิน โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการและหัวหน้างาน เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านต้นทุนในด้านต่างๆ จากการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอกค่าใช้จ่ายด้านการบริหารจัดการพื้นที่จัดเก็บสินค้า สัดส่วนเงินทุนและต้นทุนเงินทุนของบริษัท
 - 1.3 ฝ่ายขาย โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการ เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านยอดขายและพยากรณ์การสั่งซื้อสินค้าจากทางลูกค้า
 - 1.4 ฝ่ายวางแผนการผลิต โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการและหัวหน้างาน เพื่อให้ทราบยอดการผลิตของบริษัท

1.5 ฝ่ายโลจิสติกส์ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการการบริหารสินค้าคงคลังของบริษัท และการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการและหัวหน้างาน เพื่อให้ทราบข้อมูลของด้านปริมาณสินค้าและชิ้นส่วนประกอบที่บริษัทมีการจัดเก็บที่คลังสินค้าภายนอก

1.6 ฝ่ายเทคนิค โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึกจากผู้จัดการและหัวหน้างาน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขนาดและโครงสร้างทางกายภาพของคลังจัดเก็บสินค้า รวมถึงรูปแบบของอาคารที่เหมาะสม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากงานวิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และเว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลไว้แล้ว เพื่อให้ทราบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการรวบรวมข้อมูลจากภายในบริษัท ไอซีเค จำกัด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 วิธี คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 นำเสนอด้วยการเขียนบรรยาย โดยมีรูปภาพมาประกอบการอธิบายเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเทคนิคซึ่งทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมของขนาดพื้นที่และรูปแบบทางกายภาพของอาคาร และสิ่งจำเป็นอื่นๆ สำหรับการลงทุนสร้างคลังสินค้าเพื่อทดแทนการเช่าจากภายนอกให้สอดคล้องกับปริมาณสินค้าที่ต้องการจัดเก็บ

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางการเงินในการประเมินต้นทุนด้านต่างๆ ทั้งต้นทุนเริ่มต้นและต้นทุนในการดำเนินงานแล้วหามูลค่าปัจจุบัน พร้อมทั้งการเปรียบเทียบต้นทุนในการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอก เพื่อทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3 โดยใช้ตัวชี้วัดด้านความคุ้มค่าในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Cost of Capital: WACC) จะทำให้ทราบถึงต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยของโครงการ เพื่อนำไปกำหนดต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความเสี่ยงของโครงการ (ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ, 2545; Koh,Ang, Brigham, and Ehrhardt., 2016)

2.2 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสผลตอบแทนสุทธิหรือกระแสเงินสดของโครงการ ซึ่งคำนวณได้ด้วยการทำส่วนลดกระแสผลตอบแทนสุทธิตลอดอายุโครงการให้เป็นมูลค่าปัจจุบันหรือคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิจากความแตกต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสผลตอบแทนรวมและมูลค่าปัจจุบันของกระแสต้นทุนรวม โดยกำหนด

ระยะเวลาโครงการเริ่มต้นไว้ที่ 0 ซึ่งเป็นการกำหนดเงินลงทุนไว้ต้นปี เพื่อป้องกันการขาดสภาพคล่องของโครงการ(Koh, Ang, Brigham, and Ehrhardt., 2016)

2.3 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) คือ ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อปีเป็นร้อยละของโครงการ หรืออัตราผลตอบแทนในกระบวนการคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ ซึ่งอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการเป็นอัตราผลตอบแทนที่โครงการได้รับการลงทุน(Koh, Ang, Brigham, and Ehrhardt., 2016)

2.4 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้ว (Modify Internal Rate of Return: MIRR) คือ มีข้อสมมติว่าเงินลงทุนที่ได้ลงทุนเมื่อเริ่มโครงการหรือระหว่างดำเนินโครงการจะนำมารวมเป็นเงินทุนในครั้งแรก โดยคิดต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับต้นทุนของเงินทุน ส่วนผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงานที่ได้รับมาระหว่างดำเนินโครงการนั้นจะนำไปลงทุนต่อจนถึงปีสุดท้ายของโครงการ โดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนของเงินทุนเช่นเดียวกัน จากนั้นจะนำมูลค่าของเงินที่ได้ในปีสุดท้ายมารวมกันเป็นมูลค่า ณ ปีสุดท้ายของโครงการและคำนวณหาอัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันมีค่าเท่ากับศูนย์ ซึ่งอัตราคิดลดดังกล่าวคือ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้ว (Lin, 1976)

2.5 ดัชนีความสามารถในการทำกำไร (Profitability Index: PI) คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่ได้รับต่อมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตลอดอายุโครงการ (Koh, Ang, Brigham, and Ehrhardt., 2016)

2.6 การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test) โดยสามารถนำแนวคิดนี้ มาวิเคราะห์สถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ ซึ่งในที่สุดทำให้ต้นทุนหรือผลประโยชน์ของโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง การวิเคราะห์จะใช้การเปลี่ยนข้อสมมติของตัวแปรที่สนใจไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่แล้วพิจารณาว่าตัวแปรที่สนใจจะสามารถเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเล็กน้อยเพียงใด แล้ววิเคราะห์ผลตามข้อสมมติใหม่เพื่อตรวจสอบว่ายังสามารถยอมรับหรืออนุมัติโครงการได้ในระดับต่ำที่สุดคือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับศูนย์ โดยชี้วัดจากเกณฑ์การวัดค่าโครงการเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง

2.6.1 การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านผลตอบแทนว่าสามารถลดลงได้มากที่สุด ร้อยละเท่าไร ที่จะทำให้โครงการยังคงคุ้มค่าในการลงทุน

2.6.2 การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนในการดำเนินงานว่าสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดร้อยละเท่าไร ที่จะทำให้โครงการยังคงคุ้มค่าในการลงทุน

2.6.3 การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนการลงทุนว่าสามารถเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละเท่าไร ที่จะทำให้โครงการยังคงคุ้มค่าในการลงทุน

2.6.4 การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนรวมสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดร้อยละเท่าไร ที่จะทำให้โครงการยังคงคุ้มค่าในการลงทุน

ผลการวิจัย

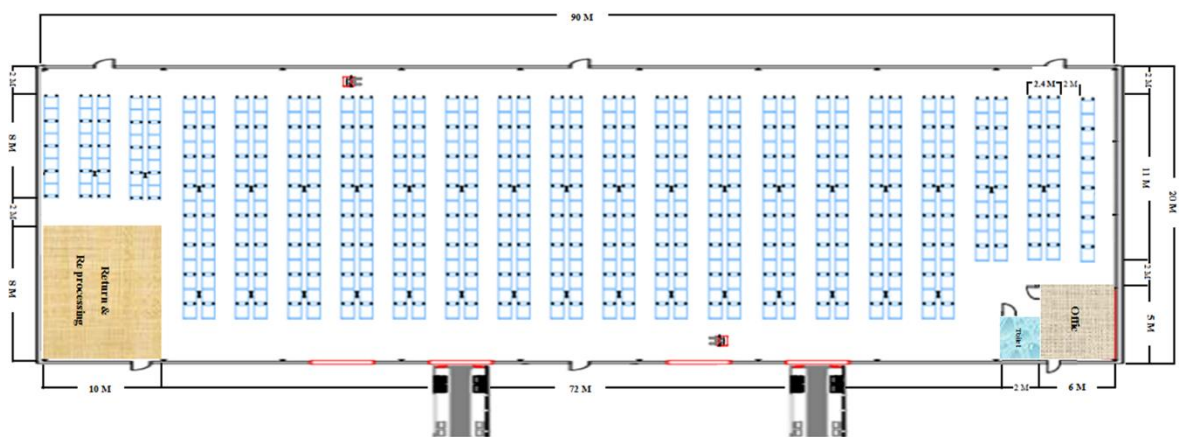
1. รูปแบบทางด้านเทคนิคของโครงการลงทุน

จากการประมาณการของบริษัทที่มีปริมาณการผลิตสินค้าเติบโตในอัตราร้อยละ 0.7 เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของบริษัทจะมีวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) อยู่ที่ 4-5 ปีเท่านั้น นั้นหมายความว่าผลิตภัณฑ์แต่ละรุ่นของบริษัทจะมีการเลิกผลิตไปเมื่อถึงเวลา และจะมีผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่เข้ามาแทน ซึ่งบริษัท ไอซีเค จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์รายใหม่และมีความมั่นใจในศักยภาพของตลาดในระยะยาว การศึกษาในครั้งนี้จึงเลือกการสร้างโครงการขนาดใหญ่มากจนเกินความจำเป็นและมีขนาดใกล้เคียงกับขนาดพื้นที่ที่เช่าคลังสินค้าภายนอก ดังนั้นจึงเลือกขนาดของโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าที่มีขนาดเท่ากับ 1,800 ตารางเมตร เพื่อให้สามารถทดแทนการเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอกได้

สำหรับการก่อสร้างคลังสินค้า จะก่อสร้างอยู่บนที่ดินขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 90 เมตร พื้นที่รวมเท่ากับ 1,800 ตารางเมตร โดยสูงจากพื้น 10 เมตรจนถึงหลังคาและอาคารของคลังสินค้ามีขนาด 1 ชั้น ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่สำนักงาน 30 ตารางเมตร สุขา 6 ตารางเมตร พื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อ 80 ตารางเมตร ทางเดินของรถโฟล์คลิฟท์ในการเคลื่อนย้ายจัดเก็บสินค้ามีพื้นที่รวม 1,030 ตารางเมตร และพื้นที่จัดเก็บสินค้า 654 ตารางเมตร ซึ่งมีชั้นวางสินค้า 3 ชั้น จึงสามารถวางซ้อนขึ้นงานได้ 3 ชั้นทำให้ได้รับประโยชน์จากพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าเทียบเท่าถึง 1,962 ตารางเมตร หรือจัดเก็บพาเลทได้ทั้งหมด 1,635 พาเลท

ภายในคลังจัดเก็บสินค้าใหม่จะมีการแบ่งพื้นที่โดยแบ่งเป็นพื้นที่จัดเก็บสินค้าทั้งหมด 40 แถว ประกอบด้วยพื้นที่จัดเก็บสำหรับ 8 พาเลทต่อชั้น จำนวน 5 แถว สามารถจัดเก็บพาเลทได้จำนวนทั้งหมด 40 พาเลท โดยมีขนาดพื้นที่จัดเก็บสินค้า 48 ตารางเมตร พื้นที่จัดเก็บสำหรับ 15 พาเลทต่อชั้น จำนวน 30 แถว สามารถจัดเก็บพาเลทได้จำนวนทั้งหมด 450 พาเลท โดยมีขนาดพื้นที่จัดเก็บสินค้า 540 ตารางเมตร และพื้นที่จัดเก็บสำหรับ 11 พาเลทต่อชั้น จำนวน 5 แถว สามารถจัดเก็บพาเลทได้จำนวนทั้งหมด 55 พาเลท โดยมีขนาดพื้นที่จัดเก็บสินค้า 66 ตารางเมตร ดังนั้นขนาดพื้นที่จัดเก็บสินคารวมเท่ากับ 654 ตารางเมตรต่อชั้น นอกจากนั้นยังมีพื้นที่สำนักงานด้านกว้าง 5 เมตรและด้านยาว 6 เมตร โดยมีขนาดพื้นที่สำนักงานรวม 30 ตารางเมตร พื้นที่สุขาด้านกว้าง 2 เมตรและด้านยาว 3 เมตร โดยมีขนาดพื้นที่สุขาวรวม 6 ตารางเมตร พื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อด้านกว้าง 8 เมตรและด้านยาว 10 เมตร โดยมีขนาดพื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อรวม 80 ตารางเมตร

เส้นทางเดินรถโฟล์คลิฟท์ มีทั้งหมด 25 เส้นทาง ซึ่งมี 2 เส้นทางหลักกว้าง 2 เมตร ยาว 90 เมตรและกว้าง 3 เมตร ยาว 72 เมตร ซึ่งมีเส้นทางเดินรถโฟล์คลิฟท์ระหว่างแถวจัดเก็บสินค้ากว้าง 2 เมตร ยาว 8 เมตร จำนวน 2 แถว กว้าง 2 เมตร ยาว 15 เมตร จำนวน 16 แถว และกว้าง 2 เมตร ยาว 11 เมตร จำนวน 3 แถว นอกจากนั้นยังมีเส้นทางเดินรถโฟล์คลิฟท์อีก 2 เส้นทาง ขนานกับพื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อกว้าง 2 เมตร ยาว 10 เมตรและขนานกับพื้นที่สำนักงาน กว้าง 2 เมตร ยาว 12 เมตร ดังนั้น พื้นที่ทางเดินของรถโฟล์คลิฟท์ในการเคลื่อนย้ายจัดเก็บสินค้าและพื้นที่ที่เหลือมีพื้นที่รวมเท่ากับ 1,030 ตารางเมตร ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่2 ขนาดของพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าใหม่

2. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน

การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินสำหรับการลงทุนครั้งนี้มีข้อสมมติทั้งหมด 8 ข้อ ได้แก่ 1) กำหนดให้มีอายุโครงการ 20 ปี ตามอายุของโครงสร้างอาคาร โดยใช้ระยะเวลาก่อสร้าง ตกแต่ง และติดตั้งอุปกรณ์ 6 เดือน 2) เงินลงทุนของโครงการมาจากเงินทุนส่วนของเจ้าของร้อยละ 57.41 และกู้ยืมจากสถาบันการเงินร้อยละ 42.59 โดยคำนวณมาจากโครงสร้างเงินทุนของบริษัท ไอซี เค จำกัด 3) อัตราดอกเบี้ยกู้ยืม เป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate: MLR) มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.75 โดยใช้อัตราดอกเบี้ยของ ธนาคาร มิซูโฮ จำกัด มีผลบังคับใช้วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2558 บวกกับค่าความเสี่ยงร้อยละ 2 (MLR+2) เป็นอัตราร้อยละ 8.754) ผลตอบแทนและต้นทุนตลอดอายุโครงการให้เป็นจำนวนคงที่ (Real Cash Flow) โดยต้นทุนและผลตอบแทนไม่เปลี่ยนแปลงตามอัตราเงินเฟ้อ การประมาณการ กระแสเงินสดในส่วนของต้นทุนจะรวมไว้ในตอนต้นปี ส่วนผลตอบแทนและต้นทุนในการดำเนินงาน จะรวมไว้ในตอนปลายปี เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่องของโครงการ5) การคำนวณ ค่าเสื่อมราคาของโครงการในส่วนของอาคารและอุปกรณ์เป็นแบบเส้นตรงตามกฎหมายสรรพากร

(พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 145))⁶) ภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับอัตราร้อยละ 20 ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2560 (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 603))⁷) ไม่นำค่าที่ดินมาคิดเป็นต้นทุนของโครงการ เนื่องจากเป็นที่ดินเดิมของโรงงานอยู่แล้ว และพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ใดๆ จึงไม่คิดค่าเสียโอกาสของที่ดิน⁸) อาคารคลังจัดเก็บสินค้าใช้ได้ตลอดอายุโครงการและมีมูลค่าเท่ากับศูนย์ในปีที่ครบอายุโครงการ เนื่องจากอาคารคลังจัดเก็บสินค้าอยู่ภายในบริเวณพื้นที่โรงงานด้านหลัง ดังนั้น จึงเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าได้ทางเดียว คือ เข้าทางข้างหน้าโรงงาน และไม่สามารถขายต่อได้เนื่องจากไม่มีทางเข้าโดยอายุโครงการมีระยะเวลา 20 ปีซึ่งต้นทุนในส่วนของผู้เจ้าของ (Ke) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 10.96 อัตราผลตอบแทนที่ไม่มีความเสี่ยง (Rf) เท่ากับร้อยละ 3.0 โดยอ้างอิงจากอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรออมทรัพย์ของกระทรวงการคลังในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ครั้งที่ 2 รุนอายุ 10 ปี อัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์โดยเฉลี่ย (Rm) เท่ากับร้อยละ 11.21 โดยอ้างอิงจากอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ (Set Index) ของเดือนธันวาคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2560 เป็นระยะเวลา 15 ปี ค่าเบต้าของหลักทรัพย์ (β) อ้างอิงค่าเฉลี่ยเบต้า 3 ปีของบริษัท ไทยสแตนเลย์การไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) เท่ากับ 0.97 ณ วันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2561 ดังนั้นจึงคำนวณต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักได้เท่ากับ อัตราร้อยละ 9.27

จากการประมาณการงบกระแสเงินสดโดยใช้ผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการ สามารถประเมินความคุ้มค่าของโครงการ โดยใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ และใช้อัตราคิดลดที่เหมาะสม เพื่อปรับลดกระแสเงินสดในแต่ละปีให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน

ตัวชี้วัด	ค่าจากการประมาณการ	หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ	การตัดสินใจ
NPV	12,411,579	$NPV > 0$	ลงทุน
IRR	17.69%	$IRR \geq WACC$	ลงทุน
MIRR	12.30%	$MIRR \geq WACC$	ลงทุน
PI	1.69	$PI \geq 1$	ลงทุน

3. การทดสอบความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากการศึกษาโครงการเป็นการคาดการณ์ผลตอบแทนในอนาคตโครงการจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อโครงการลงทุนสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่พึง

ประสงค์อย่างน้อยเพียงใดที่จะยังสามารถยอมรับโครงการได้ โดยได้ทำการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test: SVT) ทั้ง 4 กรณี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลง

การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน	ผล	
	สูตรการคำนวณ	คำนวณ
ผลตอบแทนลดลงได้มากที่สุดเท่าใด (SVTB)	$NPV/PVB \times 100$	15.58%
ต้นทุนในการดำเนินงานสามารถเพิ่มได้มากที่สุดเท่าใด (SVTOC)	$NPV/PVOC \times 100$	25.19%
ต้นทุนการลงทุนสามารถเพิ่มได้มากที่สุดเท่าใด (SVTIC)	$NPV/PVIC \times 100$	68.97%
ต้นทุนรวมสามารถเพิ่มได้มากที่สุดเท่าใด (SVTC)	$NPV/PVC \times 100$	18.45%

การทดสอบความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทนพบว่าผลตอบแทนสามารถลดลงได้มากที่สุดร้อยละ 15.58 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนในการดำเนินงานพบว่าต้นทุนในการดำเนินงานสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดร้อยละ 25.19 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน การทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนการลงทุนพบว่าต้นทุนในการลงทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุด ร้อยละ 68.97 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน และการทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนรวมพบว่าต้นทุนรวมสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุด ร้อยละ 18.45 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบทางด้านเทคนิคของโครงการ

เมื่อพิจารณาขนาดของโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้า พบว่า ความเหมาะสมของการก่อสร้างมีขนาดเท่ากับ 1,800 ตารางเมตร เพื่อให้สามารถทดแทนการเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าจากภายนอกได้ โดยคำนึงจากการประมาณการยอดการผลิตสินค้าของบริษัทที่เติบโตในอัตราร้อยละ 0.7 เนื่องจากบริษัท ไอซีเค จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์รายใหม่และยังไม่มี ความมั่นใจในศักยภาพของตลาดในระยะยาว การศึกษาในครั้งนี้จึงเลือกการสร้างโครงการขนาดใหญ่ มากจนเกินความจำเป็นในโครงการแรก โดยมีขนาดใกล้เคียงกับขนาดพื้นที่ที่เช่าคลังสินค้าภายนอก เดิม ซึ่งหากในอนาคตบริษัทมียอดปริมาณการผลิตที่สูงขึ้นก็สามารถสร้างคลังจัดเก็บสินค้าภายใน บริษัทเป็นโครงการที่ 2 ได้อีก เนื่องจากบริษัทยังมีพื้นที่ว่างเหลือ 1,875 ตารางวาที่ยังไม่ได้ใช้ ประโยชน์หากมีการดำเนินการก่อสร้างคลังจัดเก็บสินค้าภายในบริษัทโครงการแรกไปแล้ว โดยคลัง จัดเก็บสินค้าของโครงการครั้งนี้จะออกแบบสำหรับเก็บรักษาสินค้าแบบทั่วไปที่ไม่มีการควบคุม อุณหภูมิและไฟฟ้าสถิต โดยติดตั้งพัดลมขนาดใหญ่บริเวณที่จัดเก็บสินค้าประเภทบรรจุภัณฑ์และ

ติดตั้งเครื่องปรับอากาศสำหรับพื้นที่ส่วนสำนักงาน ลักษณะโครงสร้างของอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียวมีหลังคาและฝาผนังทั้ง 4 ด้าน พร้อมทั้งระบบไฟฟ้า ระบบน้ำและระบบความปลอดภัย อีกทั้งอายุโครงการ 20 ปี ระยะเวลาก่อสร้าง 6 เดือน โดยจะก่อสร้างอยู่บนที่ดินขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 90 เมตร พื้นที่รวมเท่ากับ 1,800 ตารางเมตร โดยสูงจากพื้น 10 เมตรจนถึงหลังคาและอาคารของคลังสินค้ามีขนาด 1 ชั้น ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่สำนักงาน 30 ตารางเมตร สุขา 6 ตารางเมตร พื้นที่รับส่งสินค้าและพื้นที่สำหรับบรรจุหีบห่อ 80 ตารางเมตร ทางเดินของรถโฟล์คลิฟท์ในการเคลื่อนย้ายจัดเก็บสินค้ามีพื้นที่รวม 1,030 ตารางเมตร และพื้นที่จัดเก็บสินค้า 654 ตารางเมตร ซึ่งมีชั้นวางสินค้า 3 ชั้น จึงสามารถวางซ้อนขึ้นงานได้ 3 ชั้นทำให้ได้รับประโยชน์จากพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าเทียบเท่ากับ 1,962 ตารางเมตร หรือจัดเก็บพาเลทได้ทั้งหมด 1,635 พาเลท

2. ผลการวิเคราะห์ทางการเงิน

2.1 ผลการศึกษามูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ (NPV) มีค่าเท่ากับ 12,411,579 บาท หมายความว่าโครงการนี้สามารถสร้างกระแสรายได้จากการลงทุนที่เกิดขึ้นในอนาคตเมื่อคิดหักลดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้ว ได้เท่ากับ 12,411,579 บาท แสดงให้เห็นว่าเมื่อพิจารณาการลงทุนในโครงการนี้โดยดูจากผลตอบแทนของโครงการ โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 9.27 นั้นให้ประโยชน์และมีกำไร เพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ได้มีค่ามากกว่าศูนย์ ดังนั้น สรุปได้ว่าโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด คุ่มค่าแก่การลงทุน

2.2 ผลการศึกษาอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 17.69 ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความคุ้มค่าในการลงทุนที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากแนวคิดของอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการจะมีความสอดคล้องกับอัตราผลกำไรของโครงการ อีกทั้งยังไม่มี การกำหนดอัตราส่วนลดไว้ก่อน หากแต่เป็นส่วนอัตราส่วนลดที่ทำให้โครงการมีความคุ้มค่า นั่นคือจะเป็นระดับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่โครงการสามารถจ่ายให้กับแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ ทำให้ค่าที่ได้เป็นค่าที่ปราศจากอคติ ดังนั้น เมื่อนำค่าอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่ได้จากการคำนวณมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการตัดสินใจที่กำหนดไว้ว่าจะรับหรืออนุมัติโครงการก็ต่อเมื่ออัตราผลตอบแทนภายในของโครงการมากกว่าหรือเท่ากับอัตราคิดลด พบว่าโครงการสามารถสร้างอัตราผลตอบแทนตลอดอายุโครงการได้เท่ากับร้อยละ 17.69 ซึ่งมากกว่าอัตราคิดลดที่มีค่าเท่ากับ 9.27 ดังนั้น สรุปได้ว่าโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด คุ่มค่าแก่การลงทุน

2.3 ผลการศึกษาอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้ว (Modified Internal Rate of Return: MIRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 12.30 หมายความว่าต้นทุนในการลงทุนโครงการทั้งหมด มีต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับต้นทุนเงินทุน และผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงานจะถูกนำไปลงทุนต่อโดยได้รับอัตราผลตอบแทนเท่ากับต้นทุนเงินทุนเช่นกัน และอัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าโครงการ ณ ปีสุดท้ายมีค่าเท่ากับเงินลงทุนในครั้งแรก ก็คือ อัตราผลตอบแทนภายใน

ของโครงการที่มีการปรับค่าแล้ว โดยมีอัตราร้อยละ 12.30 ซึ่งมากกว่าอัตราคิดลดที่มีค่าเท่ากับ 9.27 ดังนั้น สรุปได้ว่าโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด คุ่มค่าแก่การลงทุน

2.4 ผลการศึกษาดัชนีความสามารถในการทำกำไร (PI) มีค่าเท่ากับ 1.69 เท่า คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของเงินสรับกับมูลค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายในโครงการลงทุนนั้นๆ ซึ่งมูลค่าในปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่ามากกว่ามูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน 1.69 เท่าซึ่งมากกว่า 1 ดังนั้น สรุปได้ว่าโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด คุ่มค่าแก่การลงทุน

ดังนั้นสรุปได้ว่าโครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของบริษัท ไอซีเค จำกัด คุ่มค่าแก่การลงทุน เมื่อเปรียบเทียบกับค่าของตัวชี้วัดจากการประมาณการกับค่าหลักเกณฑ์การตัดสินใจ

3. ผลการวิเคราะห์การทดสอบความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลง

3.1 การทดสอบความเปลี่ยนแปลงด้านผลตอบแทนเป็นการทดสอบว่าผลตอบแทนสามารถลดลงมากที่สุดได้เท่ากับร้อยละเท่าใดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งผลจากการคำนวณได้เท่ากับร้อยละ 15.58 หมายความว่าผลตอบแทนสามารถลดลงได้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 15.58 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งปัจจัยที่จะกระทบกับผลตอบแทนของโครงการมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ค่าเช่าพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้าภายนอก ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และค่าแรงในการจัดเก็บสินค้า โดยคำนวณจากจำนวนของพาเลทที่วางในพื้นที่คลังจัดเก็บสินค้า ซึ่งจากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีที่ผ่านมามีอัตราการเช่าพื้นที่ที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ดังนั้น โอกาสที่ผลตอบแทนจะลดลงมากกว่าร้อยละ 15.58 จึงมีความเป็นไปได้น้อยมาก สรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเสี่ยงด้านผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ

3.2 การทดสอบความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนในการดำเนินงาน จะเป็นการทดสอบว่าต้นทุนในการดำเนินงานสามารถเพิ่มขึ้นมากที่สุดได้เท่ากับร้อยละเท่าใดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งผลจากการคำนวณได้เท่ากับร้อยละ 25.19 หมายความว่าต้นทุนในการดำเนินงานสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 25.19 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน หรือหมายความว่าต้นทุนในการดำเนินงานของโครงการจะเพิ่มจาก 113.5 ล้านบาท เป็น 142 ล้านบาท มีความเป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานไม่มีการปรับเพิ่มสูงขึ้น สรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเสี่ยงด้านต้นทุนในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ

3.3 การทดสอบความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนในการลงทุน จะเป็นการทดสอบว่าต้นทุนในการลงทุนสามารถเพิ่มขึ้นมากที่สุดได้เท่ากับร้อยละเท่าใดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งผลจากการคำนวณได้เท่ากับร้อยละ 68.97 หมายความว่าต้นทุนในการลงทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 68.97 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน หรือหมายความว่าต้นทุนในการลงทุนของโครงการจะเพิ่มจาก

17 ล้านบาท เป็น 29 ล้านบาท ความเป็นไปได้้น้อยมาก เนื่องจากค่าใช้จ่ายจากการลงทุนไม่มีการปรับเพิ่มสูงขึ้น สรุปได้ว่าโครงการนี้มีความเสี่ยงด้านต้นทุนการลงทุนต่ำ

3.4 การทดสอบความเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนรวม จะเป็นการทดสอบว่าต้นทุนรวมสามารถเพิ่มขึ้นมากที่สุดได้เท่ากับร้อยละเท่าใดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งผลจากการคำนวณได้เท่ากับร้อยละ 18.45 หมายความว่าต้นทุนรวมสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 18.45 โดยที่โครงการยังมีความคุ้มค่าในการลงทุน

ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน พบว่าโอกาสที่ผลตอบแทนและต้นทุนจะเปลี่ยนแปลงไปกว่าที่โครงการจะรับได้นั้นมีโอกาสน้อย ดังนั้น โครงการนี้มีความเสี่ยงที่จะไม่คุ้มค่าในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาทางด้านการเงิน พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการที่มีการปรับค่าแล้วและดัชนีความสามารถในการทำกำไร ผ่านหลักเกณฑ์ตามดัชนีชี้วัดทุกตัว แสดงว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนและบริษัทควรพิจารณาการลงทุนโดยเร็ว เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายจากการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าภายนอก รวมถึงสามารถนำเงินที่ได้จากการประหยัดค่าใช้จ่ายไปลงทุนอย่างอื่น เพื่อให้บริษัทได้ผลประโยชน์หรือกำไรที่เพิ่มขึ้น

2. เมื่อพิจารณาถึงค่าความสามารถในการรับความเปลี่ยนแปลง พบว่าบริษัทสามารถรับความเปลี่ยนแปลงได้ในอัตราที่สูงพอสมควร แสดงว่าโครงการมีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำ ดังนั้นบริษัทควรพิจารณาการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้า

3. เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาทางด้านเทคนิค พบว่าโครงการไม่จำเป็นต้องสร้างคลังจัดเก็บสินค้าขนาดใหญ่ แม้ว่าบริษัทจะมีพื้นที่ว่างเหลือ 2,500 ตารางวาหรือ 10,000 ตารางเมตรก็ตาม เนื่องจากบริษัทมียอดประมาณการการผลิตสินค้าที่ค่อยๆเติบโตขึ้น ดังนั้น ในโครงการแรกที่มีการก่อสร้าง 1,800 ตารางเมตรก็เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนแล้ว แต่ถ้าหากในอนาคตบริษัทมียอดการผลิตสินค้าที่เติบโตมากกว่าที่ประมาณการไว้และส่งผลให้บริษัทมีพื้นที่จัดเก็บสินค้าไม่เพียงพอในคลังสินค้าของโครงการแรก บริษัทอาจจะพิจารณาการเช่าคลังจัดเก็บสินค้าภายนอกใหม่ในระยะแรกจนกว่าจะมีปริมาณการผลิตสินค้าที่มากพอที่จะสามารถสร้างคลังจัดเก็บสินค้าของโครงการที่ 2 ได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาการทดสอบความแปรเปลี่ยนด้านผลตอบแทน พบว่าผลตอบแทนสามารถลดลงได้มากที่สุดร้อยละ 15.58 หมายความว่าถ้าบริษัทไปเช่าคลังจัดเก็บสินค้าภายนอกจนถึงประมาณ 1,300 พาเลทต่อเดือนแล้ว บริษัทควรพิจารณาการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้าโครงการที่ 2 เนื่องจาก

จำนวนพาเลทขั้นต่ำที่ทำให้โครงการลงทุนสร้างคลังจัดเก็บสินค้ามีความคุ้มค่าอยู่ที่ประมาณ 1,300 พาเลทต่อเดือน

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ ตงยงศิริ. (2545). *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- สถาบันยานยนต์. (2560). ปริมาณการผลิตรถยนต์ภายในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2559. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก http://data.thaiauto.or.th/iau3/index.php?option=com_user&view=login&return=YToyOntzOjI6ImkljtpOjcyNztzOjM6ImNpZCI7aTo3Njt9.
- องอาจ นรากุลมงคล. (2553). อุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ของไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://ongartn.blogspot.com/2010/09/blog-post.html>.
- Koh, A., S. K. Ang, E. F. Brigham, and M. C. Ehrhardt, (2016). *Financial Management Theory and Practice*. Singapore: An Asia edition.
- Lin, S.A. (1976). The modified internal rate of return and investment criterion. *The Engineering Economist*, 21(4), 237-247.

รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุน

จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดเชียงใหม่*

Project Management Model of Thai Women Empowerment Funds,

Chiang Mai

โฆสิต ไชยประสิทธิ์(Khosit Chaiprasit)¹

พหล ศักดิ์กะทัด(Phahol Sakkathat)² กังสดาล กนกหงส์(Kangsadan Kanokhong)³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล มหาวิทยาลัยแม่โจ้

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

* Corresponding author. E-mail: got_khosit@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทการดำเนินงาน สภาพปัญหาของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีการกำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า คือ 1) กลุ่มประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอ 2) กลุ่มสมาชิกที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับอำเภอ 3) เจ้าหน้าที่พัฒนากรอำเภอ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ตามประเด็นที่ค้นหา วิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์เนื้อหา ตามประเด็นที่ศึกษา และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เกิดจากนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2555 การดำเนินนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกดำเนินการภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และช่วงที่ 2 มีการดำเนินงานโดยคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ปัจจุบันกองทุนมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน กองทุนฯ มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้สตรีมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ สร้างศักยภาพให้สตรีมีบทบาท ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สภาพปัญหาการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีปัญหาอยู่ด้วยกันทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านการวางแผน พบว่าโครงการไม่ได้มีการวางแผนมาก่อน การจัดการองค์การที่ไม่ได้วางบุคลากรให้สอดคล้องเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ประธานกรรมการ สมาชิก และเจ้าหน้าที่ ขาดการมีส่วนร่วมในทุกด้านของ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผลโครงการ และการร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน การควบคุมตรวจสอบที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หลักของกองทุนฯ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มรายได้ ลดหนี้สิน และสร้างความเข้มแข็งแก่สตรี การบริหารงานกลุ่มที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆภายใน ปัญหาด้านการสื่อสาร คือ ปัญหาการสื่อสารของสมาชิกภายในกลุ่ม ที่ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสม่ำเสมอ และปัญหาการสื่อสารของสมาชิกในกลุ่มกับประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน และระดับเจ้าหน้าที่ ที่เกิดจากสาเหตุหลักๆ คือการขาดงบประมาณในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โครงการ ขาดศูนย์กลางที่จะดำเนินการให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนฯ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ ขาดความชัดเจน และความต่อเนื่องของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ได้เผยแพร่ในระดับกว้าง รวมถึงขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับกองทุนฯ

2. รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ควรมีรูปแบบการจัดการด้านต่างๆ คือ

ด้านการวางแผน นโยบายจากภาครัฐควรมีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนฯ ให้มีความชัดเจนและใช้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ลดขั้นตอนการพิจารณาโครงการ และให้คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบลเป็นผู้พิจารณาโครงการ

ด้านการจัดองค์การ สมาชิก ประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการระดับต่างๆ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการควรมีบทบาท หน้าที่การดำเนินงานในแต่ละส่วนให้มีความชัดเจน โดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถแต่ละบุคคล ยุบรวมองค์กรสตรีให้เหลือองค์กรเดียว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดความซ้ำซ้อนกิจกรรมและงบประมาณ

ด้านการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายสมาชิก ประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการระดับต่างๆ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนฯ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์

ด้านการควบคุมตรวจสอบ ควรมีวิธีการตรวจสอบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของกองทุนฯ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างรายได้ การลดหนี้สิน การพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของสตรี

ด้านการบริหาร การดำเนินโครงการ กิจกรรมของคณะกรรมการระดับต่างๆ ควรมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการบริหารจัดการในด้านต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ดำเนินงาน

ด้านการสื่อสาร สร้างกระบวนการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในระดับสมาชิกภายในกลุ่ม ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่กัน และการสื่อสารของสมาชิกในกลุ่ม กับประธาน คณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ โดยมีศูนย์ข้อมูลที่จะดำเนินการให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนฯ ให้เกิดความชัดเจนและต่อเนื่อง การเผยแพร่ข้อมูลในระดับกว้างผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สมาชิกเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับกองทุน

คำสำคัญ: กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, รูปแบบการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

Abstract

This research aims to study 1) to study the operational context. 2) To study the appropriate model for project management supported by the Women's Role Development Fund, Chiang Mai. This research is a qualitative research. Key Informants are defined as 3 groups: 1) Members of the district women's fund development committee, 2) Members of the district women's fund development fund, 3) Data analysis uses topic analysis, topic analysis, content analysis, and synthesis.

1. The context of the Thai Women Empowerment Fund.

The Thai Women Empowerment Fund is implementation of the policy of the Thai Women Empowerment Fund is divided into two phases. The Women's Development Fund provide women with the opportunity to access their careers, generate income, empowerment and women's role. The problem of Thai Women Empowerment Fund. There are problems in all aspects are planning, implementation, monitoring, evaluation and communication.

2. Appropriate format for project management supported by the Thai Women Empowerment Fund.

Thai Women Empowerment Fund should be planning Government policies should include rules and regulations of the fund. Organization of members should responsibilities. Participation are including co-thinking, co-operative planning and benefit sharing. Project management should have manage in materials, facilities and operations. Participatory communication process be clear and continuous. Providing feedback to members when problems or questions.

Keywords: The Thai Women Empowerment Fund, Project Management

บทนำ

ตามตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้ให้สิทธิ และความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษ และสตรี สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ที่มียุทธศาสตร์ส่งเสริมให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน และมุ่งพัฒนาความเข้มแข็ง การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม การสร้างเครือข่ายอันเป็นหนทางในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน เช่น การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ การพัฒนาสังคม การดูแลสิ่งแวดล้อม ภาวะผู้นำชุมชน จิตอาสาสมัคร และระบบเครือข่ายของชุมชน การระดมกำลังพัฒนาผู้คนที่ชาย และหญิงให้บรรลุเป้าหมาย ที่เรียกว่า การสร้างพลังประชาชน (Empowering people) คือการส่งเสริมบทบาทให้ผู้หญิงมีความสำคัญในการที่จะช่วยผลักดันให้การพัฒนาชุมชนเกิดการขับเคลื่อน บทบาทผู้หญิงที่ถูกกำหนดให้ดูแลสมาชิกในครอบครัว และจัดการบ้านเรือน ทำให้ผู้หญิงมีความรู้สึกผูกพันกับที่อยู่อาศัยและชุมชนมากกว่าผู้ชาย รู้จุดด้อยกับสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสร้างเสริมอาชีพ การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น แม้ว่าจะมีหน่วยงานรัฐหลายส่วนที่จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่ม และทำกิจกรรมของผู้หญิง ตั้งแต่หน่วยงานรัฐส่วนท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) รวมถึงกรมพัฒนาชุมชน ที่มีหน้าที่จัดสรรงบประมาณพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมอาชีพให้ผู้หญิงได้แก่ อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญคือ หลายหน่วยงานดูแลในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างคนต่างทำเฉพาะส่วน รับผิดชอบแต่ในพื้นที่ตนเองเท่านั้น ทำให้การทำงานไม่เป็นเอกภาพ ไม่ทั่วถึง และไม่เท่าเทียมกัน หลายโครงการที่จัดทำเพื่อพัฒนาสตรีที่เสนอผ่านหน่วยงานภาครัฐในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้ความรู้ การอบรม การรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้รับการสนับสนุนในระดับน้อย ขณะที่โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคอย่างอื่นเช่น ถนน สะพาน สิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ได้รับการอนุมัติค่อนข้างมาก สาเหตุเพราะเป็นโครงการที่เห็นผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน แตกต่างจากโครงการพัฒนาด้านตัวคน ซึ่งเห็นผลค่อนข้างช้า การวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จากสภาพดังกล่าว ช่วงที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงได้ดำเนินนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับคนที่ไม่มีรายได้ และมีรายได้น้อย การให้โอกาส ให้ความเคารพด้านสิทธิสร้างความเท่าเทียมในส่วนบุคคล เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชน และโครงการพัฒนาชุมชนอื่นๆ อีกด้วย

การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงการที่อนุมัติจำนวน 1,288 โครงการ แบ่งเป็นประเภทเงินอุดหนุน จำนวน 121 โครงการ และประเภทเงินทุนหมุนเวียน 1,167

โครงการ งบประมาณดำเนินการทั้งสิ้น 111,847,570 บาท (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555) นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จึงเป็นอีกยุทธวิธีหนึ่งในการเสริมสร้างพลังอำนาจ และความเข้มแข็งแก่สตรีในชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับฐานราก โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การตัดสินใจ วิเคราะห์ จัดการปัญหาด้วยตนเอง จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดเชียงใหม่” อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และเป็นการสร้างความเข้มแข็งของสตรีต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการของ ฟลิปโป (Edwin B. Flippo, 1996. P. 163) การจัดการตามแนวคิดของโรบิน และ เซนโซ (Robin and De Cenzo, อ้างใน สมคิด, 2538) และแนวคิดการบริหารของ ฟาโย (Henri Fayol, 1949) มาประยุกต์เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการดำเนินงาน สภาพปัญหาของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 2 พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่คือ อำเภอสารภี ซึ่งเป็นอำเภอที่ได้รับการอนุมัติโครงการมากที่สุด และอำเภอแม่วาง เป็นอำเภอที่ได้รับการอนุมัติโครงการน้อยที่สุด สาเหตุที่เลือกสองพื้นที่ดังกล่าว คือ ต้องการทราบว่าการจัดการในแต่ละด้าน มีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ในการสนทนากลุ่ม โดยนักวิจัยได้ประสานขอความร่วมมือไปยังพัฒนาการอำเภอในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อขอรายชื่อตัวแทน 2 ประเภท คือ
 - 1) ตัวแทนประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอ จำนวน 12 คน
 - 2) ตัวแทนสมาชิกผู้ที่เคยได้รับเงินกู้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 12 คน

ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอตนเองได้

2. เจ้าหน้าที่พัฒนากรอำเภอ ที่รับผิดชอบโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ความเป็นมากองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อทราบถึงกระบวนการก่อเกิดนโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างการดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงานของกองทุนฯ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญ สำหรับการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จนได้กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการควบคุมตรวจสอบ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการสื่อสาร

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการโครงการ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยได้กำหนดโครงสร้างและคำถามที่จะใช้สัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว ได้แก่ ประเด็นการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทั้งสิ้น 6 ด้าน

จากนั้น ก็ได้แยกเวทีสนทนากลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวแทนประธานคณะกรรมการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ ตัวแทนสมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ และเจ้าหน้าที่พัฒนากรในแต่ละอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3. รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการ

เมื่อได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคแล้ว ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นข้อมูลรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบบทความและเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการ

1) นำเนื้อหาและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปเนื้อหา

2) วิเคราะห์เนื้อหา แปลความหมายจากแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด แล้วสรุปเนื้อหาโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

3) หลังจากการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูลแล้ว นำเสนอข้อมูลเป็นข้อสรุปเชิงพรรณนา

4) เมื่อได้ข้อสรุปเชิงพรรณนาแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบขึ้นมา เป็นรูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น เพื่อตอบโจทย์หัวข้อการวิจัย รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

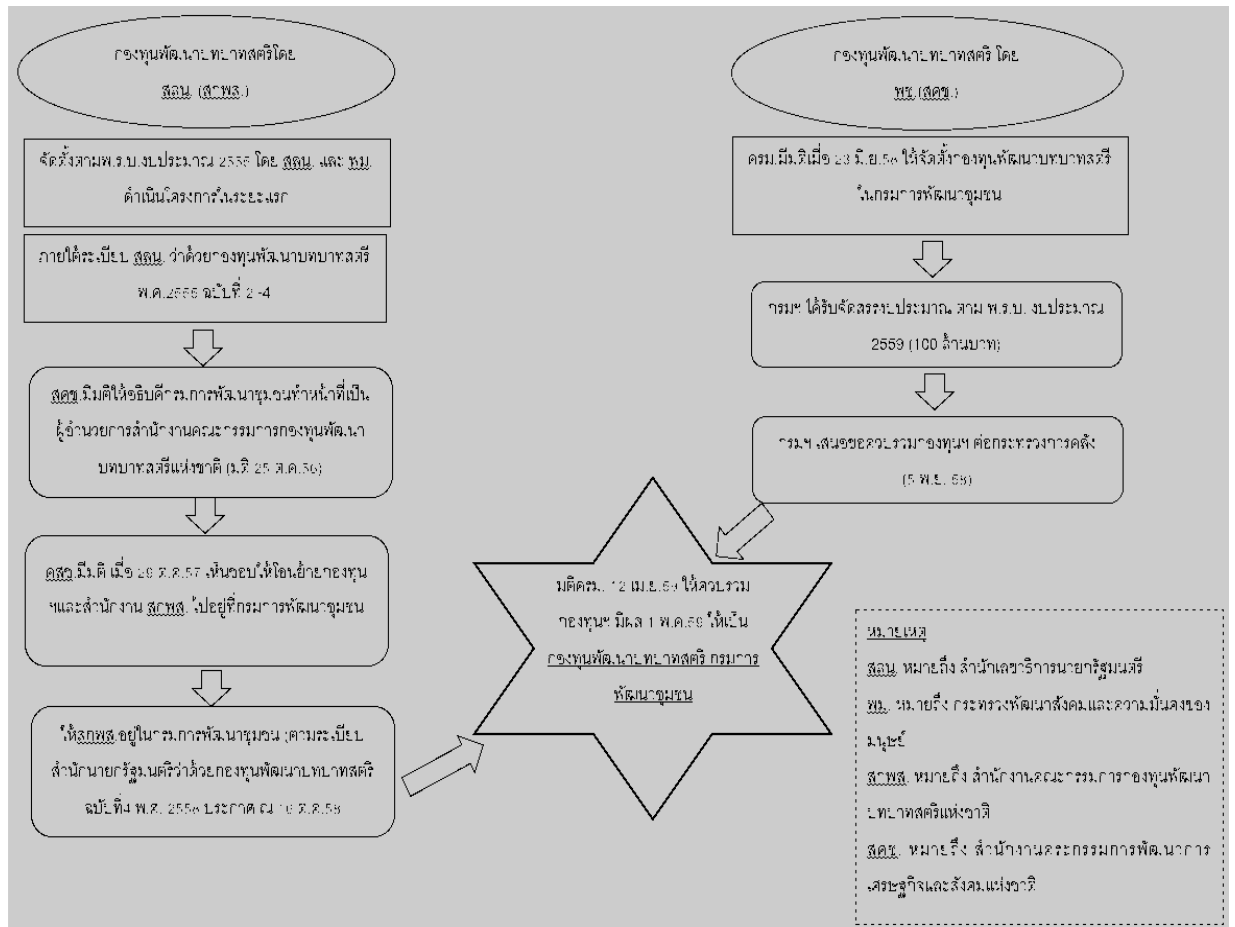
1. บริบทกองทุนพัฒนาสตรี

1.1 ความเป็นมากองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีเป้าหมายเพื่อให้สตรีได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ เสริมศักยภาพการตัดสินใจ และสร้างการเป็นผู้นำชุมชน มีลักษณะการดำเนินงานเชิงนโยบายจากส่วนกลาง แต่อำนาจการตัดสินใจการจัดการกองทุนฯ ได้กระจายไปสู่ระดับชุมชนและท้องถิ่น

จากการเข้ามาบริหารประเทศของคณะรักษาการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) เมื่อปี พ.ศ. 2557 ได้ส่งผลต่อการบริหารงานกองทุนฯ เช่นการชะลอการเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินการตรวจสอบ ต่อมาคสช.ได้ออกระเบียบดำเนินการโครงการกองทุนฯ ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงานของรัฐบาลภายใต้การดำเนินงานตามโครงการประชารัฐ ซึ่งรายละเอียดตาม รูปภาพ 1 สรุปความเป็นมาโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจากอดีตถึงปัจจุบัน

แหล่งที่มาข้อมูล : สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน, 2559

1.2 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ. 2558 จังหวัดเชียงใหม่ได้รับงบประมาณดำเนินการ จำนวนทั้งสิ้น 111,847,570 บาท มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติทั้งสิ้น 1,288 โครงการ แบ่งเป็นประเภทเงินอุดหนุน จำนวน 121 โครงการ (ร้อยละ 9) และประเภทเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 1,167 โครงการ (ร้อยละ 91) โดยอำเภอที่ได้รับการอนุมัติโครงการในรูปแบบเงินทุนหมุนเวียนมากที่สุด คือ อำเภอสารภี 133 โครงการ (ร้อยละ 10) ส่วนอำเภอที่ได้รับการอนุมัติน้อยที่สุดคือ อำเภอแม่วาง 15 โครงการ (ร้อยละ 1)

จากการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่จังหวัดเชียงใหม่ ตามกรอบแนวคิดการจัดการ 6 ด้าน ตามตาราง 1 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 สภาพปัญหาการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนากร
ด้านการวางแผน	- ไม่ได้มีการวางแผนที่จะทำโครงการแต่ต้องส่งโครงการ หรือต้องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ ส่งผลให้โครงการที่ไม่ได้รับการสนับสนุน ไม่ได้มีการวางแผนมาก่อน จึงเกิดความไม่พร้อมของสมาชิกที่ไม่ทราบถึงที่มา วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน แนวทางการปฏิบัติกองทุนฯ เนื่องจากโครงการดังกล่าวเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่ต้องเร่งการดำเนินงาน โดยให้เงินทุนลงไปสู่ประชาชนให้เร็วที่สุด และ เมื่อสมาชิกไม่มีความพร้อมที่จะตั้งรับกับการเข้ามาของกองทุน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้ความสามารถที่จะเขียนโครงการเพื่อเสนอขอเงินกู้จากกองทุนฯ อย่างถูกต้อง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐก็ยังไม่ได้รับข้อมูลจากส่วนกลาง ที่จะต้องมีแนวทางปฏิบัติโครงการ	- ความไม่ชัดเจนในกฎระเบียบ - ความไม่ชัดเจนในการกำหนดโครงการบทบาทและหน้าที่ทำให้การทำงานไม่เป็นระบบและเป็นหนึ่งเดียวกัน - ขาดความรู้และเทคนิคการวางแผนการเขียนโครงการ - ความไม่ยืดหยุ่นของคณะกรรมการพิจารณาโครงการ เช่น การต้องใช้เอกสารและหลักฐานประกอบการพิจารณาจำนวนมากเกินไป ต้องครบถ้วน ไม่มีข้อผิดพลาด มิเช่นนั้นก็ไม่ผ่านการพิจารณา หรือต้องถูกตีกลับไปแก้ไขใหม่ ซึ่งเป็นการเสียเวลาและสร้างภาระแก่ประธานคณะกรรมการต้องชี้แจงแก่สมาชิกของตนเอง	- การวางแผนส่วนใหญ่จะวางแผนมาจากระดับบน(กรมการพัฒนาชุมชน) สั่งการลงมา แต่ขาดรายละเอียดกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน แนวทางการนำไปปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ - คำสั่งที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลกำหนดให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเร่งดำเนินการอนุมัติงบประมาณกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้แก่โครงการต่างๆ ในขณะที่ยังไม่มีมติชัดเจนในเรื่องระเบียบข้อบังคับกองทุน การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำงาน

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนาร
	ต่อไปอย่างไร		ด้วยความเร่งรีบ ขาด การเตรียม ความ พร้อม - คณะกรรมการทั้งใน ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ไม่มีแผนการ ดำเนินงาน การ กำหนดเป้าหมายและ แนวทางปฏิบัติ กองทุนฯ ส่งผลต่อ ปัญหาการวาง แผนการทำงาน ร่วมกัน ระหว่าง คณะกรรมการทุก ระดับ
ด้านการจัด องค์การ	- การไม่ได้วางบุคลากร ให้ ส อ ด ค ลี อ ง เหมาะสมกับความรู้ และความสามารถ - ไม่มีการจัดประชุม ระหว่างสมาชิกและ ประธานโครงการ	- ขาดการประสาน ความร่วมมือระหว่าง สมาชิก ผู้เสนอ โครงการ และ คณะกรรมการใน ระดับต่างๆ มีความ ห่างเหิน ส่งผลต่อ ความสัมพันธ์และ ความร่วมมือในการ ทำงานกองทุนฯ มี น้อย - ไม่มีกระบวนการ ทำงานชัดเจน โดยให้ เป็นหน้าที่ ความ	- ขาดการประชุม และ การประสานงาน ภายในองค์กร - ไม่มีคณะกรรมการใน ระดับอำเภอคอย ประสานการทำงาน กับตัวแทนระดับ ตำบล

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนาร
		รับผิดชอบแต่ละ โครงการไป - โครงสร้างไม่ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อ ปฏิบัติงาน เช่น การ แบ่งหน้าที่ความ รับผิดชอบไม่ตรงตาม ความสามารถและ ความถนัด	
ด้านการมีส่วนร่วม	สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในทุกระดับตั้งแต่ - การมีส่วนร่วมกัน วางแผนร่วมกันเพื่อเขียน โครงการ ทำให้ วัตถุประสงค์การ ดำเนินงานและเป้าหมาย ไปคนละทิศทาง ไม่ เชื่อมโยงกัน - ขาดการมีส่วนร่วม ดำเนินการ เมื่อสมาชิก ได้รับอนุมัติเงินกู้มาแล้ว แต่ละคนก็ต่างคนต่างทำ ไม่ได้มีการปรึกษาหารือ กันว่าจะมีวิธีการทำงาน เป็นกลุ่มอย่างไร - ขาดการมีส่วนร่วม ติดตามประเมินผล โครงการ ซึ่ง	- สมาชิกและประธาน คณะกรรมการ โครงการ มีการพบปะ กันน้อย สาเหตุเพราะ เวลาว่างไม่ตรงกัน ติด งานประจำ ติด ภาระหน้าที่การทำงาน ของตนเอง ทำให้ไม่ สามารถมาประชุมหรือ มาประชุมไม่ครบตาม จำนวนเป้าหมาย	- คณะกรรมการมี ภารกิจ กิจกรรม สังคม การประกอบ อาชีพทำให้ขาดการ ร่วมประชุม การทำ กิจกรรมร่วมกัน การ ติดตามผลการดำเนิน โครงการ - ผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่ให้ความร่วมมือ การทำงานกับภาครัฐ ในกิจกรรมต่างๆของ กองทุนฯ - ผู้เข้าร่วมโครงการ ขาดความรู้ ทักษะ ทำให้ไม่กล้า แสดงออก รับฟัง อย่างเดียว

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนากร
	คณะกรรมการจะตรวจสอบแต่เฉพาะการส่งคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยเพียงเท่านั้น ไม่ได้มีการติดตามระหว่างการค้าเงินโครงการว่ามีปัญหาอุปสรรค มีผลกระทบเช่นไร เมื่อเกิดปัญหาสมาชิกก็ไม่ทราบว่าจะต้องไปปรึกษาใครเพื่อแก้ไขปัญหา - ขาดการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน สาเหตุเพราะกองทุนไม่ได้สร้างให้สมาชิกเกิดความรู้สึกผูกพันและต้องการที่จะพัฒนากองทุนฯให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น สมาชิกจึงมีเป้าหมายเพื่อกู้เงินมาดำเนินงานตามโครงการที่เสนอขอเพียงเท่านั้น		
ด้านการควบคุมตรวจสอบ	- วิธีการตรวจสอบไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หลักของกองทุนฯ เช่น แสดงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต การมีรายได้เพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด การ	- กระบวนการตรวจสอบไม่มีความชัดเจน เช่น ขั้นตอนการตรวจสอบวิธีดำเนินการตรวจสอบ ระบบการตรวจสอบ	- ขาดคณะกรรมการตรวจสอบ - เงินกู้ทั้งหมดสมาชิกต้องโอนเข้าบัญชีให้กับจังหวัดทั้งเงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนากร
	พัฒนาอาชีพเป็นอย่างไร ภายหลังจากการกู้เงิน วิธีการตรวจสอบเป็น เพียงแค่ต้องการทราบว่า ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ครบและตรงตามสัญญา หรือไม่เท่านั้น	- มีการสุ่มตรวจสอบแต่ บางโครงการ แต่ไม่มี การติดตามตรวจสอบ ในทุกโครงการ ส่งผล ให้การประเมินไม่ตรง ตามสถานการณ์จริง	แต่ไม่แสดงเอกสาร หลักฐานการชำระ เงิน แ ล้ ว แ ก่ คณะกรรมการระดับ อำเภอ ทำให้ คณะกรรมการไม่ สามารถตรวจสอบได้ มีปัญหาตรวจสอบ ภายหลัง และทำให้ คณะกรรมการอำเภอ ไม่สามารถรายงาน ผล ให้ กั บ ท าง คณะกรรมการระดับ จังหวัดได้
ด้านการ บริหาร	- กองทุนฯไม่มีเงินทุน หมุนเวียนเพื่อดำเนินงาน กิจกรรมภายในกลุ่ม - ขาดความรู้ในการ บริหารเงินกู้ โดยเฉพาะ เรื่องระบบการจัดทำบัญชี	- การพิจารณาอนุมัติ โครงการจาก คณะกรรมการระดับ อำเภอและระดับ จังหวัดล่าช้า ไม่ทันต่อ การดำเนินงาน โดยเฉพาะโครงการ ด้านเกษตรกรรม - ผู้เสนอโครงการไม่มี ความรู้เรื่องระบบการ บริหารงานกลุ่ม - มีการเปลี่ยนแปลงผู้ เสนอโครงการบ่อย เพราะโครงการมีความ ยุ่งยากการดำเนินงาน	- ขาดงบประมาณใน การบริหารโครงการ เช่นวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารที่ต้องใช้ใน การดำเนินงาน - ความไม่พร้อมในด้าน ต่างๆ เช่น สถานที่ ดำเนินงานกองทุนฯ บุคลากรผู้ให้บริการ ข้อมูล ผู้มาติดต่อยัง ขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับกองทุน ฯ - ขาดผู้นำที่เป็นคนรุ่นใหม่

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนากร
		- การบริหารกองทุนฯ เป็นงานจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสนอโครงการ - ไม่มีงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานจากจังหวัด เช่น ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าสำเนาเอกสารที่ต้องใช้เป็นต้น - ไม่มีสถานที่ดำเนินงาน กองทุนที่ชัดเจน	
ด้านการสื่อสาร	- ปัญหาการสื่อสารของสมาชิกภายในกลุ่ม ที่ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกได้รับเงินกู้มาแล้วแต่ละคนก็จะดำเนินกิจกรรมของตนเอง การติดต่อสื่อสารของสมาชิกจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสมาชิกเกิดปัญหาอุปสรรคที่จะแก้ไขเท่านั้น แต่ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกด้านอื่นๆแทบจะไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเลย - ปัญหาการสื่อสารของ	- ไม่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่เพื่อการติดต่อข้อมูลข่าวสาร หรือสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ - ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือข้อมูลที่มาจากส่วนกลางล่าช้า - ขาดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม เช่น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมกองทุนฯ	- พื้นที่ห่างไกลการติดต่อสื่อสารยากลำบาก - ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึง - ขาดการทำฐานข้อมูลสมาชิกกองทุนฯ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในทุกหมู่บ้าน/ตำบลอย่างเป็นระบบ - ขาดความคล่องตัวในการประสานข้อมูลการทำงานอย่างบูรณาการทั้งในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่อำเภอ ตำบล

ประเด็น	สมาชิก	ประธานคณะกรรมการ	เจ้าหน้าที่พัฒนากร
	สมาชิกในกลุ่ม กับ ประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน และระดับเจ้าหน้าที่ เกิด จากสาเหตุสำคัญคือ การ ขาดงบประมาณในการ ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โครงการ ขาดศูนย์ข้อมูล ที่จะดำเนินการให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนฯ ทำให้สมาชิกขาดความ ชัดเจนและความต่อเนื่อง ของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ได้ เผยแพร่ในระดับกว้าง รวมถึงขาดการให้ข้อมูล ย้อนกลับแก่สมาชิกเมื่อ เกิดปัญหา หรือข้อสงสัย เกี่ยวกับกองทุน		ผู้เข้าร่วมโครงการ

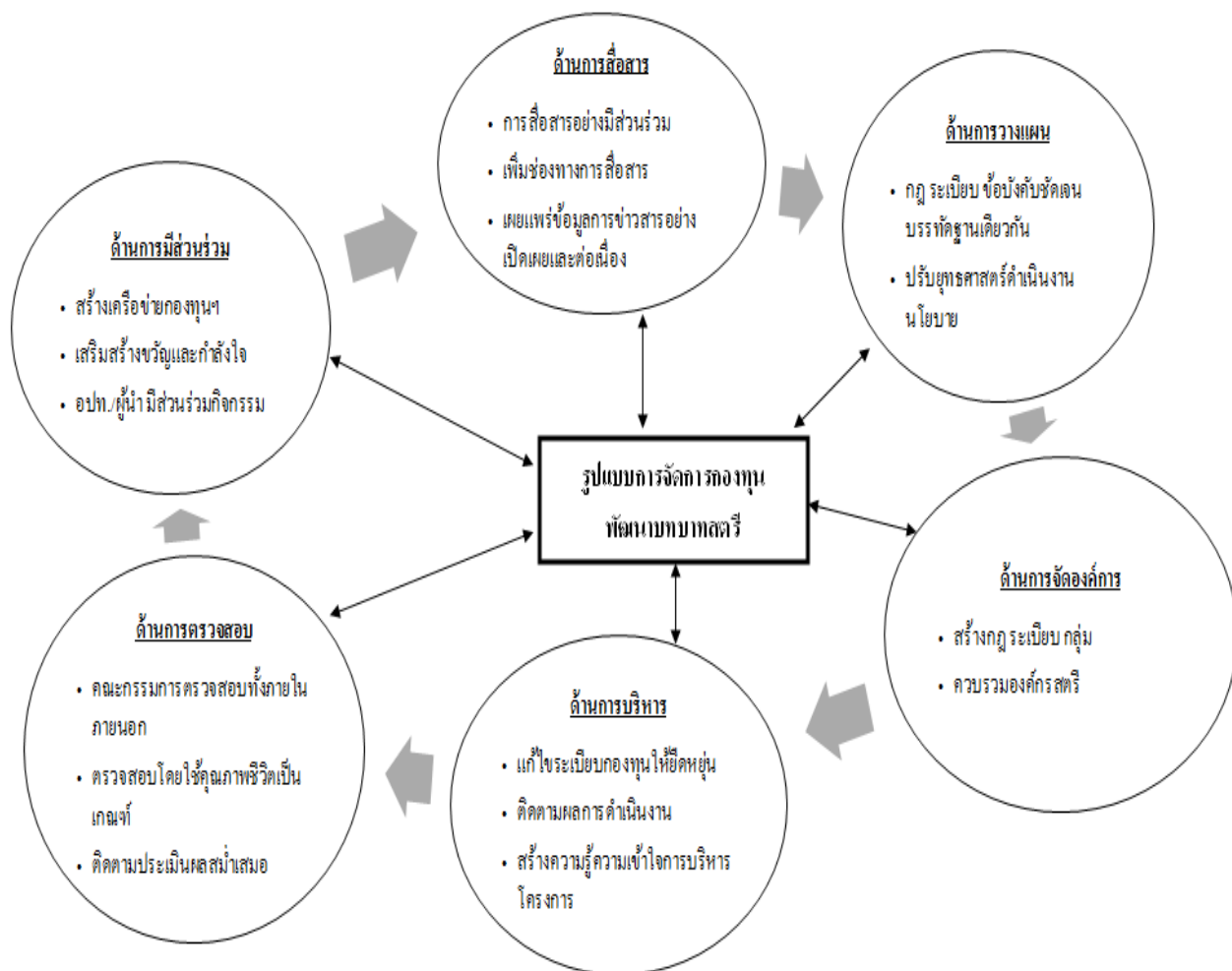
กล่าวโดยสรุป บริบทกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย เกิดจากแนวนโยบายของรัฐบาลสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานในสมัยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) สภาพปัญหาการจัดการกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย มีอยู่ด้วยกัน 6 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนฯ ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในมุมมองที่แตกต่างกันจากการปฏิบัติ การก่อให้เกิดสภาพปัญหาของกองทุนฯ เกิดจากปัจจัยทั้งภายในกลุ่มเช่นสมาชิกและผู้เสนอโครงการที่จะต้องดำเนินการและประทับรองการทำโครงการเพื่อให้ตรงตามเป้าหมายคือสร้างอาชีพ การมีวินัยในการใช้จ่ายและคืนเงินกู้ตามสัญญา และภายนอกกลุ่มคือการดำเนินการบริหารจากคณะกรรมการระดับต่างๆ ได้แก่ระดับอำเภอและจังหวัด รวมถึงนโยบายที่มาจากส่วนกลางที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้เมื่อนำมาวิเคราะห์ก็จะได้ข้อค้นพบที่เป็นทั้งจุดแข็งในการจะนำมาพัฒนาและส่งเสริม หรือเป็นจุดอ่อนที่

เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ที่จะต้องปรับปรุงและแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดการสร้างคามเข้มแข็งให้กับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อไป

2. รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

จากข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการกองทุนฯ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตามรูปภาพ 2 รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

รูปภาพ 2 รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่

จากรูปภาพที่ 2 สามารถอธิบายรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังนี้

1. การวางแผน

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรมีชัดเจน และมีการใช้ให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน โดยปรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานนโยบายด้านต่างๆ ได้แก่ การพิจารณา

โครงการ ควรมาจากคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล (คกส.ต) ซึ่งจะทราบรายละเอียดข้อเสนอโครงการ มากกว่าคณะกรรมการพิจารณาที่แต่งตั้งมาจากจังหวัด การเงื่อนไขของกองทุนฯ ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ โดยมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ การวางแผนควรมาจากการระดมความคิดเห็นในระดับล่างแล้วสะท้อนไปสู่ระดับบน (Bottom-Up) เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เพื่อการวางแผนให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง เช่นรายละเอียดกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ชัดเจน แนวทางการนำแผนงานไปปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการระดับต่างๆ ผู้เสนอโครงการ และสมาชิกโครงการ เป็นต้น

2. การจัดองค์การ

สร้างกฎ ระเบียบ ของกลุ่มให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี นอกจากนั้นควรมีการประสานความร่วมมือการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ผู้เสนอโครงการ และคณะกรรมการในระดับต่างๆ ในการจัดโครงสร้าง โดยระบุถึงบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละส่วนให้มีความชัดเจน เช่น การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบให้ตรงกับความรู้และความสามารถในการแต่ละบุคคล รวมถึงการควมรวมกิจการสตรีในชุมชนให้เหลือเพียงองค์กรเดียว เพื่อลดความซ้ำซ้อนกิจกรรม โดยประสานงานสตรีเข้าไว้ด้วยกันและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงบประมาณจากภาครัฐ เป็นต้น

3. การบริหาร

การบริหารการดำเนินงานควรแก้ไขระเบียบของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มีความยืดหยุ่น โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินการ นอกจากนั้นควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนมีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านวิชาการ บุคลากรเป็นศูนย์กลางในการบริการข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ การประชาสัมพันธ์ ช่วยเหลือในการเขียนโครงการ อบรม ทบทวนความรู้ในเรื่องบทบาท หน้าที่การบริหารงานกองทุน สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการบริหารโครงการระหว่างกองทุนต่างๆ การสร้างเครือข่ายระหว่างสมาชิกกองทุน รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานกองทุนสม่ำเสมอว่าโครงการมีอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินโครงการอย่างไรและเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขให้คำชี้แนะอย่างไร เป็นต้น นอกจากนั้นควรดำเนินการแก้ไขระเบียบการจัดการเงินกองทุน โดยให้กลุ่มสามารถนำดอกเบียจากเงินกู้สมาชิกมาเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนภายในกลุ่มเช่น ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมที่จำเป็นในการดำเนินงาน

4. การควบคุมตรวจสอบ

การตรวจสอบควรยึดตามวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นหลักในการตรวจสอบ เช่นตรวจสอบว่าการกู้เงินของสมาชิกเป็นไปเพื่อเพิ่มรายได้ ส่งเสริมอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของสตรีหรือไม่ มากกว่าการตรวจสอบว่าผู้กู้ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบีย

ตรงตามสัญญาหรือไม่ นอกจากนั้นควรมีคณะกรรมการตรวจสอบทั้งภายใน ได้แก่ คณะกรรมการระดับตำบล และภายนอก ได้แก่ คณะกรรมการระดับอำเภอ และคณะกรรมการระดับจังหวัด ดำเนินการตรวจสอบติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ โดยกระบวนการตรวจสอบต้องมีความชัดเจนในด้านต่างๆ ได้แก่ ขั้นตอนการตรวจสอบ วิธีดำเนินการตรวจสอบ และระบบการตรวจสอบ

5. ด้านการมีส่วนร่วม

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปีทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ เป็นการประชุมปฏิบัติการเพื่อระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ระหว่างกัน ได้แก่ คณะกรรมการระดับต่างๆ ผู้เสนอโครงการสมาชิก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้มีส่วนร่วมกำหนดทิศทางกองทุนฯ และเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก เป็นการเสริมสร้างการมีน้ำใจ ความสามัคคี เห็นประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนั้นควรมีการสร้างขวัญและให้กำลังใจให้แก่โครงการที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานโดยให้รางวัล หรือคำชมเชย และควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนต้องมีส่วนร่วมในดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีให้มากกว่านี้

6. การสื่อสาร

สร้างกระบวนการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในระดับสมาชิกภายในกลุ่ม ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่กัน และการสื่อสารของสมาชิกในกลุ่ม กับประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ โดยมีศูนย์ข้อมูลที่จะดำเนินการให้ความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนฯ ให้เกิดความชัดเจนและต่อเนื่อง การเผยแพร่ข้อมูลในระดับกว้างผ่านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สมาชิกเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับกองทุน การสื่อสารควรเน้นเป้าหมายประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกล ที่ขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยเพิ่มบทบาทให้เป็นตัวกลางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐอีกทางหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเชียงใหม่ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนเสริมสร้างการจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การจัดการตนเอง ชุมชน และสังคม กลุ่มสตรีต้องเป็นผู้มีโอกาสได้รับการเรียนรู้ การทดลองปฏิบัติ การแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองและโดยหมู่คณะ ซึ่งการมีโอกาสได้ทำในสิ่งเหล่านี้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาจึงจะทำให้การจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีความเข้มแข็ง

สรุปและอภิปรายผล

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเกิดจากนโยบายของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยพร ท่าจีน (2558) ที่กล่าวว่า สถานการณ์ของกองทุนฯ มีเงื่อนไขให้มีการรวมกลุ่มโดยใช้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นให้สมาชิกเกิดความต้องการและสมัครใจร่วมสร้างกลุ่ม การบริหารใช้ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเป็นฐานสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดรูปแบบใดแบบหนึ่งเช่น การเป็นเครือญาติพี่น้อง คนละแวกบ้าน หรือในชุมชนเดียวกัน โครงสร้างความสัมพันธ์จึงไม่มีความซับซ้อน ไม่เป็นทางการ มีการจัดผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอย่างเท่าเทียม ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการกองทุนฯ ในทางปฏิบัติจึงแตกต่างไปจากการบริหารจัดการกองทุนฯ ตามหลักทฤษฎี

ในด้านการจัดการของสมาชิกกองทุนฯ ผลการศึกษาของ ปุริดา บัวหลวง (2558) กล่าวว่า การจัดการกองทุนฯ ของสมาชิกภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการจัดการองค์การ ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผน ส่วนประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุน ผลการศึกษาของ ฉัตรนภา วงศ์ไชยา (2557) พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ การพัฒนาสังคม การพึ่งพาตนเองของสมาชิก การพัฒนาเศรษฐกิจ อาชีพ การสร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน อยู่ในระดับมาก ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ คุณภาพของคณะกรรมการ คุณภาพของสมาชิก อยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลของผู้ศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการสื่อสาร ปัญหาด้านกระบวนการดำเนินงานคือ สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน และปัญหาด้านการพัฒนาและการเรียนรู้

อุปสรรคการดำเนินงานกองทุนฯ พบว่า มีอุปสรรคด้านการงบประมาณและการเงิน กล่าวคือ ผู้เสนอโครงการไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการกองทุน ส่วนสมาชิกโครงการคือ การอนุมัติโครงการล่าช้า สอดคล้องกับ ชญาภา ศิริวรรณ (2558) ศึกษาปัญหาในการดำเนินงานกองทุนฯ พบว่า คืออุปสรรคสำคัญของกองทุนฯ คือด้านการเงิน

แนวทางพัฒนากองทุนคือ ด้านการบริหาร ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้กลุ่มสามารถจัดสรรผลกำไรกองทุน เพื่อเป็นงบบริหารจัดการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีความสะดวกและรวดเร็ว กำหนดให้มีตัวแทนสมาชิกทุกหมู่บ้านร่วมเป็นคณะกรรมการกองทุน สอดคล้องกับนงนภัส ไพรศรี (2558) ที่เสนอแนะให้ปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายกองทุนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ประกอบด้วยปัจจัยด้านนโยบาย โดยปรับปรุงศักยภาพของคณะกรรมการกองทุน การกำกับติดตามตรวจสอบการใช้เงินกองทุนเพื่อป้องกันการนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ รวมถึงการให้คณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบอย่างจริงจัง มีระบบการประเมินผลการดำเนินงาน

กองทุนที่รัดกุม ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือกรมการพัฒนาชุมชนต้องมีความเข้มงวดในการเบิกจ่ายเงินกองทุน ให้ตรงกับวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติของกองทุนให้แก่สมาชิก เสริมสร้างภาวะผู้นำให้มีศักยภาพสูงขึ้นและขยายบทบาทสตรีให้ไปสู่การเป็นผู้นำชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับพื้นที่

- 1.1 ควรจัดสรรเงินกองทุนให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาคในทุกพื้นที่
- 1.2 ควรอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุน เช่นการจัดทำบัญชี การเขียนโครงการเสนอขอรับทุน การมีความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการผลิตให้สูงขึ้น
- 1.3 ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมตรวจสอบโครงการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการที่ผสมผสานจากภาคส่วนต่างๆได้แก่ สมาชิกในโครงการ ผู้เสนอโครงการ
- 1.4 คณะกรรมการระดับต่างๆ พัฒนาการ และตัวแทนเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่างๆ เป็นต้น
- 1.5 ควรประเมินผลโครงการเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 1.6 ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในทุกระดับ ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ตำบล เพื่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 ควรลดขั้นตอนการดำเนินงานลง เช่น กระบวนการทำงาน การพิจารณาโครงการล่าช้า ควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อจัดเก็บข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการแทนแทนข้อมูลหลักฐานที่เป็นเอกสาร
 - 2.3 ควรเสริมสร้างขวัญและกำลังใจการทำงานแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น การประกวด การให้รางวัล แก่โครงการหรือกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
 - 2.4 ควรส่งเสริมและพัฒนากองทุนให้มีการบริหารงานที่คล่องตัวโดยถ่ายโอนหน้าที่ให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับกองทุนหมู่บ้าน
- ควรส่งเสริมกองทุนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมถึงพัฒนาให้เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, จุลสาร ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559, มปท.,มปป.

- ชญาภา ศิริวรรณ. การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอมวกน้อย จังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2558
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2560). การสร้างและพัฒนาโมเดล รูปแบบ แบบจำลอง ตัวแบบ. วารสารศิลปการ
ศึกษาศาสตร์วิจัย ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม 2560, 1-11.
- ฉัตรนภา วงศ์ไชยา. (2557). ประสิทธิผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตเทศบาล
ตำบลบ้านสาบ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- นงนภัส ไพรศรี. (2558). ประสิทธิผลการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตสตรีในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- ปยุตา จันทรเส็ง. (2557). การประเมินโครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตตำบลบ่อ อำเภอข
ลุง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและ
ภาคเอกชน), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปฐิตา บัวหลวง. (2558). การจัดการของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ปิยพร ท่าจีน. (2558). การสร้างกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาท
สตรีเพื่อการพัฒนาอาชีพ กรณีศึกษาในเขตจตุจักร. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมคิด บางโม. (2538). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: บริษัท วิทย์พัฒน์.
สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2555).
คู่มือกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด ตาบล. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). ยุทธศาสตร์กองทุนพัฒนา
บทบาทสตรี พ.ศ.2560-2564, เอกสารอัดสำเนา. มปท.,
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). แนวทางการดำเนินกิจกรรม/
โครงการตามแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2560 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ.
- Edwin B. Flippo. Management: A Behavior Approach. Boston: Allyn and Bacon, Inc.,
1996, P. 163.
- Henri Fayol. (1949). General and Industrial Management. London: Sir Issac Pitman &
Sons Ltd. ZCVBNM.

Peter F. Drucker. (1974). The Practice of Management. New York: Harper & Row
Publisher.

การเพิ่มประสิทธิภาพการประมวลผลซอฟต์แวร์ด้วยราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์ Enhancing data processing capability of software by using Raspberry Pi Cluster

ศุภชัย ทองสุข(Supachai Thongsuk)

สาขาวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Corresponding author. E-mail: supachai.t@sskru.ac.th

บทคัดย่อ

การประมวลผลของซอฟต์แวร์บนคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรฮาร์ดแวร์ เนื่องจากถูกออกแบบให้ทำงานเพื่อการเชื่อมต่ออุปกรณ์เซนเซอร์ อุปกรณ์นำเข้าและส่งออก ซึ่งไม่ได้ถูกออกแบบให้มีความสามารถประมวลผลข้อมูล เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและเพิ่มศักยภาพการทำงานของซอฟต์แวร์ งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายให้อยู่ในรูปแบบระบบคอมพิวเตอร์คลัสเตอร์ ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในคอมพิวเตอร์แมชชีน ผลของงานวิจัยได้พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์คลัสเตอร์ราสเบอร์รี่พายที่ทำการเชื่อมต่อจำนวน 4 โหนด รองรับการประมวลผลแบบขนาน งานวิจัยนี้ได้วัดประสิทธิภาพในการประมวลผลภาพในการหาเส้นขอบของภาพ ด้วยการประมวลผลแบบขนานโดยใช้วิธีการ Message passing interface ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพในการประมวลผลที่เร็วขึ้น 309.2 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับการประมวลผลแบบ 1 โหนด สำหรับผลของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการทำงานของคอมพิวเตอร์คลัสเตอร์ สามารถนำไปใช้ในการประมวลผลข้อมูลใหญ่หรือซับซ้อนต่อไป

คำสำคัญ: คอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์การประมวลผลแบบขนาน

Abstract

software processing in raspberry pi computer is limit hardware resources because it is design for sensor connectioninput and output device that not design for data processing. This study increased the efficiency of software processing by connecting raspberry pi computer as cluster computer system which are widely used in server computer. The result of the research was to develop a raspberry pi cluster computer which connects four nodes and support parallel processing. This study measured the efficiency of image processing for image edge detection with parallel processing using the Message passing interface technique. The result found

309.2percent the performance improves more than one node process. This study showed the performance of the raspberry pi cluster computer can be used to process big data and complex data in the further.

Keywords: raspberry pi computer, cluster, Parallel processing

บทนำ

ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาอย่างมากในด้านการประมวลผล สามารถประมวลผลข้อมูลได้รวดเร็วและขนาดใหญ่ขึ้นในเวลาที่สั้นลงซึ่งเรียกคอมพิวเตอร์ที่เน้นการประมวลผลเหล่านี้เรียกว่า ซูเปอร์คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ประเภทนี้ถูกใช้ในการทำงานเฉพาะด้านที่เน้นการคำนวณ การพยากรณ์ และการทำงานกับข้อมูลขนาดใหญ่ โดยอาศัยเทคโนโลยีการประมวลผลแบบขนาน ทั้งนี้คอมพิวเตอร์เหล่านี้มีราคาที่สูงมาก บุคคลทั่วไปไม่สามารถจัดหามาใช้งานได้ง่ายนัก รวมถึงไม่สามารถหาใช้ในการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้คอมพิวเตอร์แบบบุคคลจนถึงคอมพิวเตอร์ที่เป็นซูเปอร์คอมพิวเตอร์นั้น มีการใช้งานพลังงานไฟฟ้าที่มาก จึงมีการคิดค้นคอมพิวเตอร์แบบฝังตัว ซึ่งมีขนาดเล็กเท่ากับบัตรเครดิตและมีการใช้พลังงานที่ต่ำ เรียกว่า ราสเบอร์รี่พาย (Raspberry Pi) ซึ่งเป็นแผงวงจรที่ถูกพัฒนาขึ้นมาในปี 2006 โดย Eben Upton ร่วมกับ Rob Mullins Jack Lang และ Alan Mycroft ใน University of Cambridge's เขาทั้งสี่เล็งเห็นว่าหลักสูตรไอทีเบื้องต้นทุกวันนี้เน้นการใช้งานซอฟต์แวร์สำนักงาน เช่น Microsoft Word หรือ Microsoft Excel มากเกินไป เป้าหมายเพื่อใช้สร้างเป็นคอมพิวเตอร์ราคาถูกลำดับสำหรับเด็กๆ เริ่มใช้ และในขณะเดียวกันก็สามารถจะเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับผู้สนใจในศาสตร์ด้านฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ด้วย Raspberry Pi เริ่มวางขายในราคาประมาณหนึ่งพันบาท เท่านั้นซึ่งคอมพิวเตอร์ดังกล่าวที่เน้นการใช้งานการต่อประสานกับอุปกรณ์ภายนอกอื่น เช่น จอภาพ มัลติมีเดีย เซนเซอร์ เหมาะกับการนำไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) แต่คอมพิวเตอร์เหล่านี้มีการประมวลผลข้อมูลได้ช้า ไม่เหมาะในการนำมาทำงานด้วยซอฟต์แวร์ที่มีการคำนวณหรือประมวลผลข้อมูลในปริมาณมากได้ โดยในงานวิจัยได้ทำการหาขอบภาพโดยวิธีโซเบล (Sobel Edge Detection) เป็นการหาขอบภาพโดยใช้เทมเพลตขนาด 3x3 สองเทมเพลต โดยเทมเพลตแรกจะใช้หาค่าความแตกต่างในแนวนอนและค่าความแตกต่างในแนวตั้งซึ่งสามารถสร้างเทมเพลตโซเบลที่มีขนาดใหญ่กว่า 3x3 เพื่อที่จะให้มีการครอบคลุมพื้นที่ได้มากขึ้น

ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากเราสามารถเพิ่มประสิทธิภาพคอมพิวเตอร์แบบฝังตัวนี้ให้รองรับการประมวลผลข้อมูลที่ดีขึ้นโดยใช้เทคนิคการประมวลผลแบบขนาน เช่นเดียวกับซูเปอร์คอมพิวเตอร์ได้มีทำงาน ผู้พัฒนานวัตกรรมจะสามารถนำเทคนิคนี้ไปประยุกต์เพิ่มเพิ่มขีดความสามารถของซอฟต์แวร์ที่ทำงานบนอุปกรณ์เหล่านี้ได้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้การประมวลผลข้อมูลทดลองไฟล์รูปภาพ โดยใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์ในการหาขอบภาพ (Edge Detection) มาเป็นชุดทดลองเพื่อวัดประสิทธิภาพเวลาในการประมวลผลของระบบบนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายที่ใช้เทคนิคการประมวลผลแบบขนานแบบคลัสเตอร์เทียบกับการประมวลผลแบบเดี่ยวบนคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พาย

การพัฒนาโปรแกรมแบบขนาน (Parallel Programming)

การพัฒนาโปรแกรมแบบขนาน (รศ.ดร.ธีรณี อจลากุลและราชวิชช์ สโรชวิกลิต, 2551) เป็นเทคนิคในการเขียนโปรแกรมโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้โปรแกรมทำงานได้เร็วขึ้น ซึ่งจะทำให้โปรแกรมสามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ โดยทั่วไปแล้วจะใช้วิธีการแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยๆ หลายๆ งาน แล้วส่งงานย่อยไปทำงานยังเครื่องประมวลผลหลายๆ เครื่องหรือหลายโปรเซสพร้อมกัน แล้วจะทำการรวบรวมผลที่ได้จากเครื่องประมวลผลต่างๆ เข้าด้วยกันหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการ

การสื่อสารระหว่างโปรเซส (interprocess communication) มีสองรูปแบบ คือ โมเดลแบบผ่านค่าข้อมูล (message passing model) และ แบบการแบ่งปันหน่วยความจำ (shared-memory model)

การสื่อสารระหว่างแบบโมเดลผ่านค่าข้อมูล (message-passing model) การสื่อสารกันระหว่างโปรเซสกระทำโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ข้อความสามารถถูกแลกเปลี่ยนระหว่างโปรเซส ทั้งแบบทางตรง หรือแบบทางอ้อม ผ่านกล่องข้อความร่วม (common mailbox) ก่อนทำการสื่อสารระหว่างกัน จะต้องทำการเปิดการเชื่อมต่อระหว่างโปรเซสก่อน ต้องทราบถึงชื่อของตัวสื่อสาร (communicator) เพื่อให้โปรเซสอื่นๆ

การสื่อสารระหว่างโปรเซสในรูปแบบการแบ่งปันหน่วยความจำ (shared-memory model) โปรเซสจะใช้วิธีการแบ่งปันหน่วยความจำที่สร้างขึ้นด้วยการเรียกระบบในสร้างและ กำหนดสิทธิ์ในขอบเขตพื้นที่ของหน่วยความจำ ที่โปรเซสนั้นเป็นเจ้าของ การเรียกซ้ำ (Recall) โดยปกติระบบปฏิบัติการจะป้องกันแต่ละโปรเซสจากการเข้าถึงหน่วยความจำของโปรเซสอื่น การแบ่งปันหน่วยความจำจึงจำเป็นสำหรับโปรเซสสองโปรเซสหรือมากกว่า ให้อยอมรับที่จะยกเลิกข้อจำกัดนั้น โปรเซสต่างๆ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันโดยการอ่านและเขียนข้อมูลลงในพื้นที่ที่แบ่งปันหรือใช้งานร่วมกัน รูปแบบของข้อมูลถูกกำหนดโดยโปรเซสซึ่งไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของระบบปฏิบัติการ โปรเซสจึงต้องทำหน้าที่ดูแลและมั่นใจว่าไม่ทำการเขียนข้อมูลลงในพื้นที่ที่ใช้งาน

ร่วมกันการส่งค่าแบบผ่านข้อความ (message-passing model) มีประโยชน์มากในการแลกเปลี่ยนข้อมูลขนาดเล็ก เนื่องจากไม่เกิดการชนกันของข้อมูล และยังสามารถนำไปใช้งานได้ง่าย กว่าวิธีการแบ่งปันหน่วยความจำ ในการสื่อสารข้อมูลระหว่างคอมพิวเตอร์ วิธีการแบ่งปันข้อมูลทำให้ใช้ความเร็วสูงสุด และสะดวกสุดในการสื่อสารข้อมูล โดยขึ้นอยู่กับความเร็วในการส่งผ่านข้อมูลของหน่วยความจำ ในแต่ละคอมพิวเตอร์แต่ละเครื่อง อย่างไรก็ตามอาจเกิดปัญหาขึ้น ในพื้นที่ที่ถูกปกป้อง และการเข้าจังหวะ (protection and synchronization) ระหว่างหน่วยความจำที่แบ่งปันใช้งานร่วมกันระหว่างโปรเซส

ระบบคลัสเตอร์ (Cluster Computing)

ระบบคลัสเตอร์ (Cluster Computing) หรือคลัสเตอร์ริง (นายขอชาลี หีมสุหรี และคณะ, 2553) เป็นการเชื่อมต่อระบบการทำงานของกลุ่มคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกันภายใต้ระบบเครือข่ายความเร็วสูง มีความสามารถในการกระจายงานที่ทำไปยังเครื่อง ภายในระบบเพื่อให้การประมวลผลมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยอาจเทียบเท่าซูเปอร์คอมพิวเตอร์หรือสูงกว่าสำหรับการประมวลผลงานที่มีความซับซ้อนโดยเฉพาะงานด้านวิทยาศาสตร์ เช่น การจำลองโครงสร้างของโมเลกุลทางเคมี การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้น โครงสร้างของระบบคลัส

คอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องในระบบคลัสเตอร์จะถูกเรียกว่า โหนด (Node) มีโหนดที่ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของโหนดอื่น ๆ ในระบบอีกชั้น เรียกว่า Front-end Node ส่วนโหนดอื่นจะทำหน้าที่ประมวลผลเป็นหลัก เรียกว่า Compute Node แต่ละโหนดจะสร้างระบบที่เสมือนเป็นเครื่องเดียว โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้งานระบบ Network Information System (NIS) เพื่อให้ผู้ใช้ (User) สามารถใช้งานร่วมกันได้ทุกโหนด ทำให้ผู้ใช้สามารถล็อกอิน (Login) เพื่อใช้งานในโหนดใด ๆ ภายใต้ระบบคลัสเตอร์เดียวกัน นอกจากนั้นภายในระบบคลัสเตอร์อาจจะมีการใช้งานซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เพื่อการติดตั้งใช้งาน การจัดลำดับงานที่ทำในระบบ การดูแลบริหารระบบ และซอฟต์แวร์เพื่อการประมวลผลแบบขนาน

การพัฒนาโปรแกรมแบบส่งผ่านข้อความ (Message Passing Interface)

การพัฒนาโปรแกรมแบบส่งผ่านข้อความ (รศ.ดร.ธีรณี อจลากุลและราชวิรัช สโรชวิกลิต, 2551) เป็นการสื่อสารและส่งผ่านข้อความระหว่างหน่วยประมวลผล เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกันผ่านเครือข่ายชนิดต่างๆ ซึ่งในปัจจุบันมีไลบรารีที่เป็นมาตรฐาน เช่น MPI4 และ mpiJAVAซึ่งการพัฒนาโปรแกรมด้วยรูปแบบนี้เหมาะกับการพัฒนาในระบบที่เป็นแบบกระจาย (Distributed Memory) ซึ่งจะไม่สามารถประกาศตัวแปรกลาง (Global

Variable) เพื่อใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยประมวลผลได้ การสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลของหน่วยประมวลผลจึงต้องกระทำการส่งข้อความเท่านั้น

โปรแกรมแบบส่งผ่านข้อความใช้หลายโพรเซสทำงานร่วมกัน แต่ละโพรเซสสามารถประมวลผลโปรแกรมที่แตกต่างกันได้ จึงเหมาะกับสถาปัตยกรรมที่ชุดคำสั่งต่างกันบนข้อมูลหลายชุดพร้อมกันได้ นอกจากนี้ยังเหมาะกับเครื่องคอมพิวเตอร์หรือกลุ่มคอมพิวเตอร์ที่มีหน่วยความจำแบบกระจาย ตัวแปรต่างๆ ที่ผู้พัฒนาโปรแกรมประกาศจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในหน่วยความจำเดียวกันทางกายภาพ โพรเซสที่ร่วมกันในการประมวลผลจะไม่สามารถมองเห็นตัวแปรที่ประกาศสำหรับโพรเซสใดโพรเซสหนึ่งได้ ซึ่งผู้พัฒนาต้องมีการแทรกการส่งและรับข้อความที่เหมาะสมลงในชุดคำสั่ง ซึ่งการรับส่งต้องมีการทำงานของโพรเซสต่างๆ ให้เป็นไปอย่างพร้อมเพรียงกัน

การหาขอบภาพ

ขอบภาพ หรือ ขอบเขตภาพ (Burger W & Burge MJ, 2009) คือเส้นที่แบ่งระหว่างวัตถุกับพื้นหลัง หรือ แยกวัตถุสองวัตถุออกจากกัน ทำให้เห็นลักษณะ รูปร่าง และรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจากพื้นหลัง การหาขอบภาพจะเป็นการประมวลผลจากพิกเซลข้างเคียงโดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงความเข้มแสงที่เกิดขึ้น กล่าวคือขอบภาพจะเห็นได้ชัดถ้าค่าการเปลี่ยนแปลงของความเข้มแสง หรือ Intensity มีค่ามาก ในทางตรงกันข้ามหากค่าการเปลี่ยนแปลงของความเข้มแสง หรือ Intensity มีค่าน้อย ขอบภาพก็จะเห็นได้ไม่ชัดเจน ดังอย่างภาพที่ 1 แสดงภาพตั้งต้น (ซ้าย) และภาพที่ผ่านกระบวนการหาขอบภาพ (ขวา)

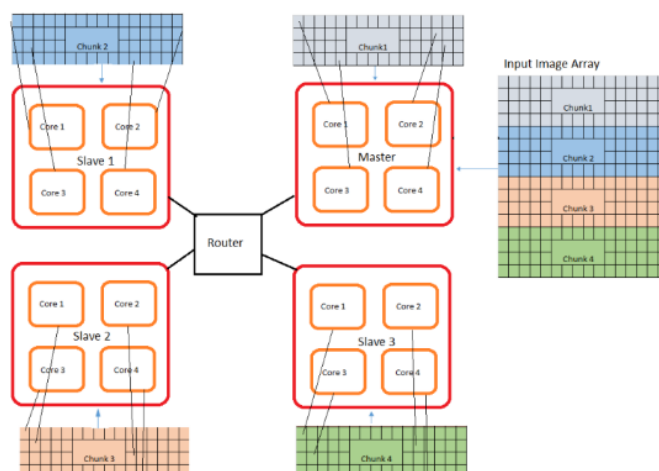
ภาพ 1 แสดงภาพตั้งต้น (ซ้าย) และภาพที่ผ่านกระบวนการหาขอบภาพ (ขวา)

การหาขอบภาพ เราจะใช้หลักการหาความชันของความเข้มสี หรือ intensity เนื่องจากที่ขอบรูปจะเป็นบริเวณมีความแตกต่างของสีมาก ซึ่งหากเราหาความชันของค่า intensity ก็จะได้ความชันมาก แต่หากรูปนั้นไม่มีขอบค่า intensity บริเวณนั้นจะใกล้เคียงกันหรือเท่ากัน ทำให้ไม่มีความชัน โดยเราสามารถหาความชันได้โดยใช้ derivative ในการหาขอบภาพในแนวนอนอย่างง่าย มีวิธีการคือหาผลต่างระหว่างจุดหนึ่งกับจุดที่อยู่ข้างล่าง (หรือข้างบน) ของจุดนั้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาการประมวลผลแบบขนานได้พบว่ามิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานวิจัย การทำการตรวจจับใบหน้า (face Detection) ด้วยเทคนิคการใช้เครือข่ายประสาทเทียมและการประมวลผลแบบ OpenMP (Hadjidoukas et al., 2009) ซึ่งเป็นการประมวลผลแบบขนาน มีผลการปรับปรุงประสิทธิภาพที่ร้อยละ 19 ระบบที่นำเสนอมีความสามารถในการประมวลผลแบบเรียลไทม์ 38 ภาพต่อวินาที โดยใช้หน่วยประมวลผลแบบ Quad Core และร่วมกับไลบรารี OpenMP

งานวิจัยเรื่องการประมวลผลภาพแบบขนานบนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบฝังตัว Raspberry Pi 2 โมเดล B ด้วย openMP และ MPI (Govindaraj, 2016) โดยใช้รูปแบบการเชื่อมต่อแบบ กลุ่มคลัสเตอร์ แบบ SMP ASMP และ Hybrid MP ซึ่งข้อมูลจะถูกแบ่งออกเป็นส่วนย่อยๆ ดังภาพที่ 2 ที่มีการทำงานแบ่งเป็นส่วน Master และ Slave จำนวน 3 โหนด โดยแต่ละโหนดหลักทำการส่งข้อมูลให้โหนดย่อยประมวลผลผ่านระบบเครือข่าย Internet protocol (IP) สำหรับผลการทำงานพบว่าสามารถให้ประสิทธิภาพดีขึ้น 4 และ 10 เท่าตามลำดับเมื่อเทียบกับการประมวลผลแบบลำดับ (sequential programming)

ภาพ2 แสดงโครงสร้างการแบ่งข้อมูลของแต่ละโหนดประมวลผล

งานวิจัยเรื่องการสร้างซูเปอร์คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อการใช้งานในการเรียนการสอน (Turton, 2014) โดยใช้คอมพิวเตอร์ Raspberry Pi ทำการเชื่อมต่อแบบคลัสเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองการทำงานโดยการค้นหาจำนวนเฉพาะ ซึ่งมีการประมวลผลตั้งแต่ 1 แกน จนถึง 8 แกน ให้ความเวลาในการประมวลผลที่ 8 แกนทำงาน เร็วขึ้นประมาณ 9 เท่า เมื่อเทียบกับ 1 แกนการทำงาน สำหรับงานวิจัยนี้ใช้เวลาการสร้างและตั้งค่า 2 อาทิตย์ ด้วยงบประมาณ 500 ดอลลาร์

ตาราง 1 ผลการทำงานของการทำงานค้นหาจำนวนเฉพาะขนาด 10,000,000 ตัวเลข

จำนวนหน่วยประมวลผล	เวลาการประมวลผล (วินาที)
1	174
2	69.25
4	34.63
8	18.71

จากงานวิจัยที่กล่าวนี้ งานวิจัยนี้ได้้นำจุดเด่นและแนวความคิดของนักวิจัยมาผนวกรวมเป็นงานวิจัยในครั้งนี้พร้อมทั้งได้ปรับปรุงการใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พร้อมทั้งทำการทดลองระบบราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์กับการประมวลผลภาพเพื่อวัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบที่พัฒนาขึ้น

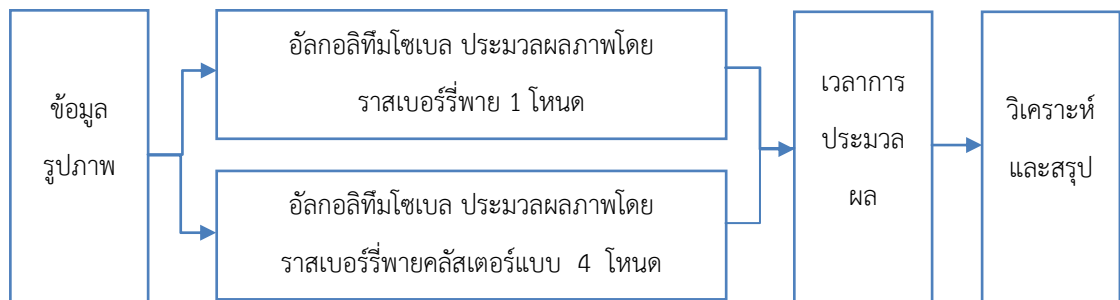
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ออกแบบและพัฒนาคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายทำงานในรูปแบบเครือข่ายระบบคลัสเตอร์
2. ศึกษาและเปรียบเทียบการประมวลผลแบบขนานด้วยเทคนิค MPI ระหว่างคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายในรูปแบบเครือข่ายคลัสเตอร์จำนวน 4 โหนดกับการประมวลผลคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พาย 1 โหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จะทำการเปรียบเทียบการประมวลผลภาพเพื่อหาเส้นขอบแบบโซเบล โดยการเปรียบเทียบการทำงานของราสเบอร์รี่พายจำนวน 1 โหนด เทียบกับการทำงานของราสเบอร์รี่พายที่มีการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบคลัสเตอร์จำนวน 4 โหนด โดยใช้ข้อมูลภาพชุดเดียว และวิธีการคำนวณชุดคำสั่งซอฟต์แวร์เดียวกัน แล้วทำการวัดเวลาการประมวลผล เพื่อวิเคราะห์และสรุปผล

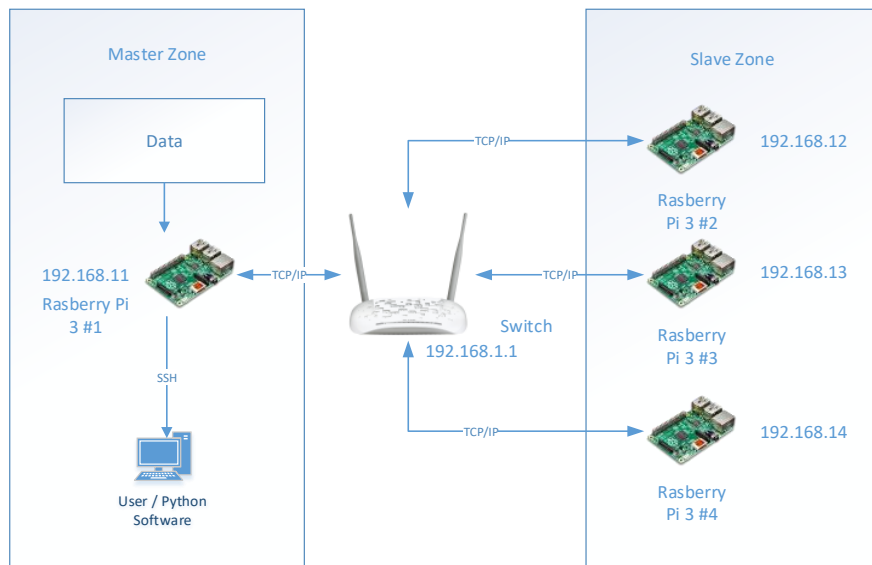
ประสิทธิภาพที่ได้จากทั้ง 2 ระบบ ดังภาพที่ 3 แนวคิดการดำเนินวิจัย จะสร้างระบบประมวลผลแบบขนานจากบอร์ด Raspberry Pi จำนวน 4 ตัว ติดตั้งระบบปฏิบัติการ Raspbian Linux และตั้งค่าให้มีการเชื่อมต่อกันผ่าน ให้สามารถประมวลผลแบบขนานได้ ซึ่งจะมีการทดลองโดยชุดข้อมูลเดียวกันกับ 2 ระบบประมวล

ภาพ 3 แนวคิดการดำเนินงานวิจัย

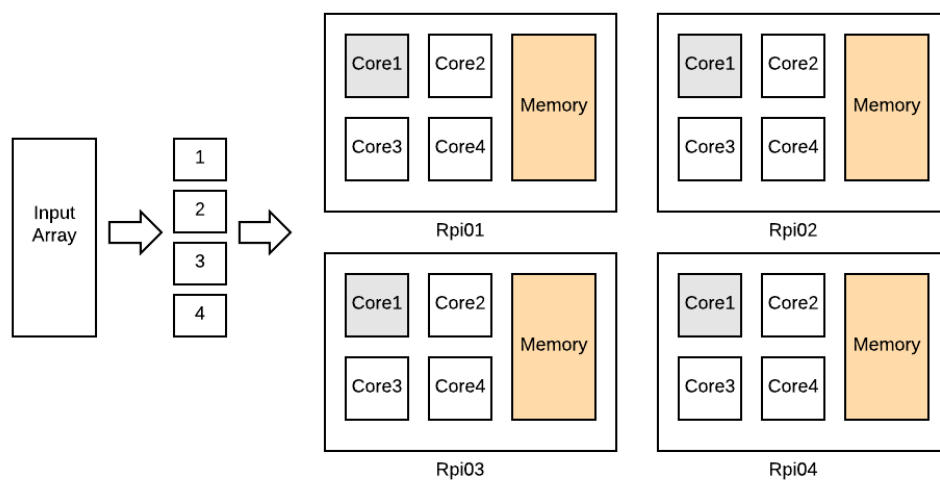
การออกแบบ

การออกแบบการเชื่อมต่อของอุปกรณ์ที่ใช้ในระบบนั้นมีการออกแบบให้มีการเชื่อมต่อกันดังภาพที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยคอมพิวเตอร์จิ๋ว Raspberry Pi ต่อเข้ากับ Router Network ผ่าน TCP/IP Protocol องค์ประกอบการทำงานด้วยกัน 3 ส่วน ดังภาพที่ คือ ส่วนชุดประมวลผลแบบขนานด้วยคอมพิวเตอร์ Raspberry Pi จำนวน 4 บอร์ด อุปกรณ์เชื่อมต่อสัญญาณ Router จำนวน 1 ตัว และชุดระบายความร้อนด้วยอากาศโดยใช้พัดลม ซึ่งตัวบอร์ดประมวลผลกำหนดให้มีหมายเลข IP ประจำตัวของบอร์ดประมวลผลและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อซึ่งกำหนดให้ส่วนอุปกรณ์ประมวลผลมีหมายเลข IP ตั้งแต่ 192.168.1.11- 192.168.1.14 และอุปกรณ์จัดการเครือข่าย Router คือ 192.168.1.1 ส่วนผู้ใช้งานจะมีหมายเลข IP ตั้งแต่ 192.168.1.2 – 192.168.1.10

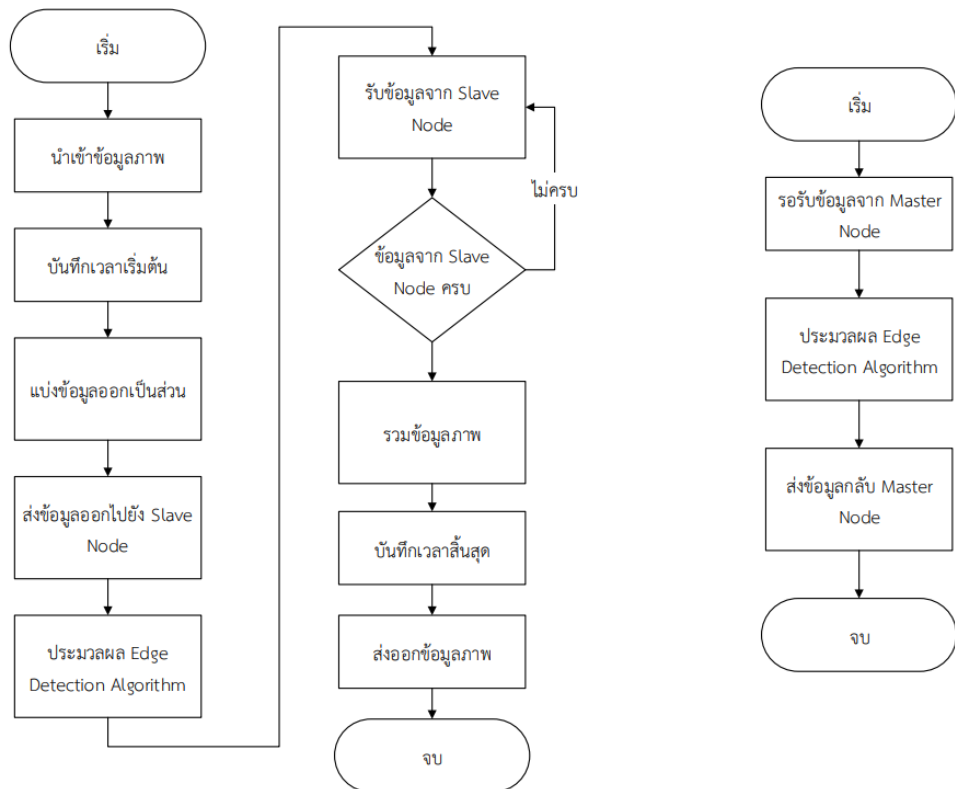

ภาพ 4 แนวคิดการดำเนินงานวิจัย

ในการทำงานของชุดคำสั่งซอฟต์แวร์จะใช้หลักการทำงานแบบ Message passing interface (MPI) ซึ่งใช้ 4 โหนดการทำงาน มีการใช้หน่วยความจำแยกในแต่ละบอร์ดการทำงาน ดังภาพที่ 5 โดยมีการแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วนแล้วแบ่งให้โหนดประมวลผลให้ 1 แกนในแต่ละโหนดในการพัฒนาการทำงานของซอฟต์แวร์แบ่งส่วนของชุดคำสั่งเป็น 2 ส่วน คือ Master และ Slave ซึ่ง Master จะเป็นตัวแบ่งงานให้กับ Slave ประมวลผลและทำการรวมข้อมูลหลังจากการประมวลผลเสร็จเพื่อสร้างภาพผลลัพธ์ ดังภาพที่ 7 กระบวนการทำงานชุดคำสั่งซอฟต์แวร์ของโหนด Master และโหนด Slave

ภาพ 5 ออกแบบการทำงานโครงสร้างของการประมวลผลแบบขนานด้วย MPI

ภาพ 6 กระบวนการทำงานชุดคำสั่งซอฟต์แวร์ของโหนดMaster (ซ้าย) และโหนดSlave (ขวา)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในกระบวนการดำเนินงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวัดเวลาในการประมวลผลข้อมูล (Execution Time) ของข้อมูลที่ประมวลผลระบบขนานเทียบกับระบบการประมวลผลแบบเดี่ยว สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ยเวลาและการเปรียบเทียบค่าอัตราเวลาในการประมวลผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยเวลา (Arithmetic Mean time) สัญลักษณ์ที่ใช้คือ $\bar{t}$

$$\text{สูตร } \bar{t} = \frac{\sum t}{n}$$

เมื่อ

$\bar{t}$

แทน

ค่าเฉลี่ยเวลาในการประมวลผล

$\sum t$

แทน

ผลรวมเวลาในการประมวลผลกลุ่ม

n

แทน

จำนวนครั้ง

การเปรียบเทียบค่าอัตราเวลาในการประมวลผล (Execution Time Rate) สัญลักษณ์ที่ใช้คือ

ETR

สูตร

$$ETR = \frac{SequentialExecutionTime}{ParallelExecutionTime} \times 100$$

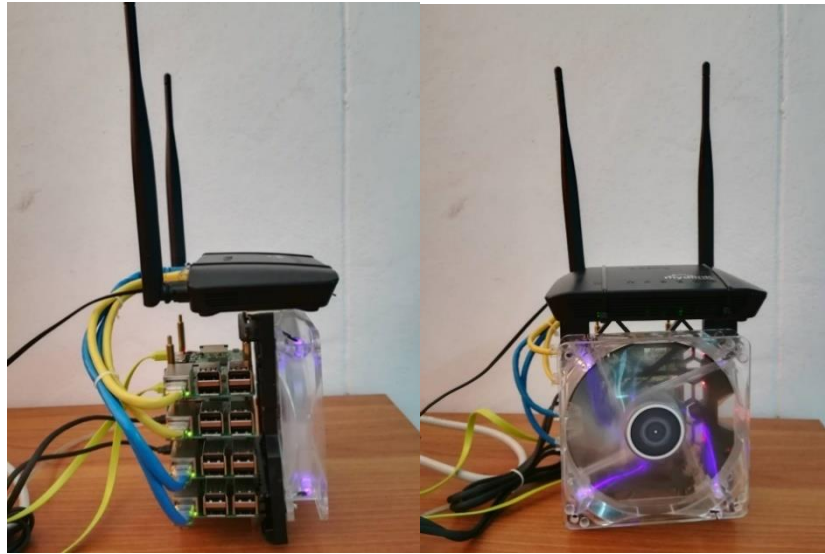
เมื่อ ETR แทน อัตราการเพิ่มของเวลาการตอบสนอง (Execution Time Rate)

$SequentialExecutionTime$ แทน เวลาการประมวลผลแบบลำดับ

$ParallelExecutionTime$ แทน เวลาการประมวลผลแบบขนาน

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาฮาร์ดแวร์การประมวลผลแบบขนาน ดังภาพที่ 7 มีการติดตั้ง Raspberry Pi จำนวน 4 ตัว ในลักษณะชั้นซ้อนกัน ติดตั้งระบบระบายความร้อนด้วยพัดลมขนาด 120 มิลลิเมตร ซึ่งสามารถระบายความร้อนของหน่วยประมวลผลได้ประมาณ 5 ถึง 7 องศาเซลเซียส สำหรับตัวบอร์ดคอมพิวเตอร์ Raspberry Pi ได้ทำการเชื่อมต่อกันผ่านระบบเครือข่ายโดยมีตัวจัดการเครือข่ายยี่ห้อ Dlink Router ติดตั้งไว้ด้านบนสุดของอุปกรณ์ เชื่อมต่อผ่านสาย Ethernet เข้ากับคอมพิวเตอร์ Raspberry Pi ในภาคจ่ายไฟสำหรับคอมพิวเตอร์ Raspberry Pi ใช้สายแบบ Micro-USB โดยการทำงานของซอฟต์แวร์และผลลัพธ์ของภาพที่ได้จากการประมวลผลเป็นไฟล์ขนาดสีเหลี่ยมจัตุรัสมาตรฐาน 256x256 512x512 และ 768x768 พิกเซล โดยเป็นไฟล์รูปภาพชนิด PGM (Portable Gray Map) ซึ่งเป็นภาพสีเทา เป็นข้อมูลนำเข้าสำหรับการประมวลผลดังภาพที่ 8 (ซ้าย) เมื่อผ่านกระบวนการประมวลผลของงานวิจัยผลลัพธ์ที่ได้จะมีการแสดงผลขอบภาพในรูปแบบไฟล์ PGM เช่นเดิมดังภาพที่ 8(ขวา) โดยมีขนาดภาพเท่าเดิมกับต้นฉบับไฟล์

ภาพ 7 โครงสร้างฮาร์ดแวร์ราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์คอมพิวเตอร์

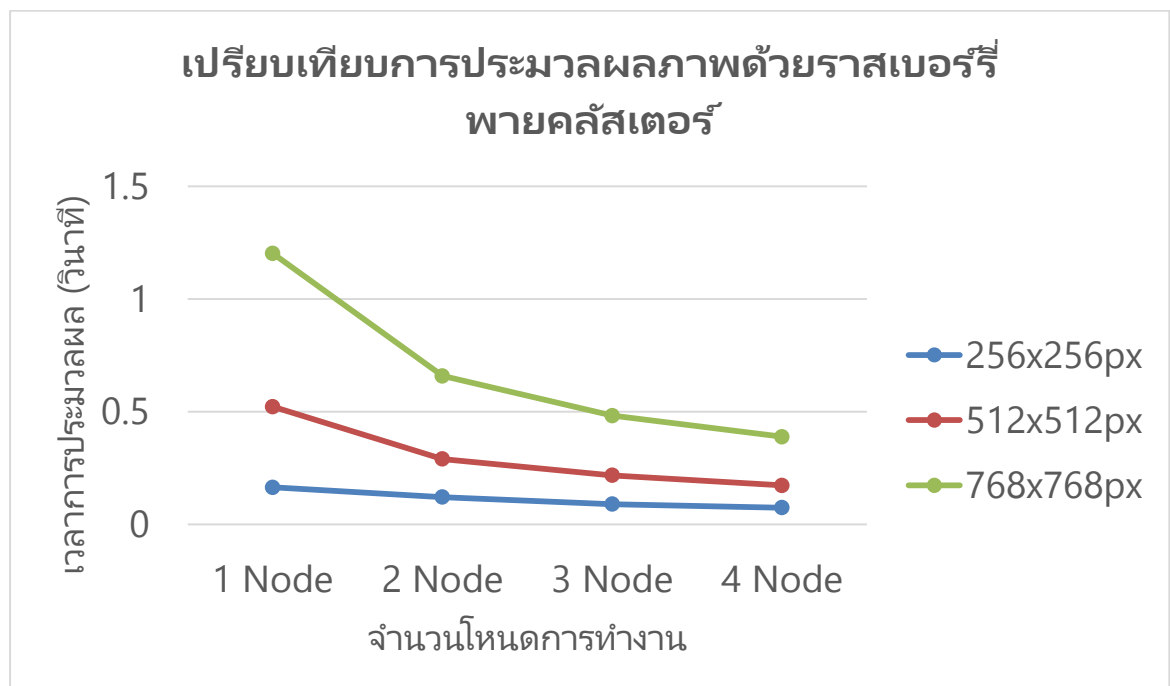

ภาพ 8 แสดงภาพดั้งเดิม (ซ้าย) และภาพที่ผ่านกระบวนการหาขอบภาพ (ขวา)

ผู้วิจัยวัดประสิทธิภาพการประมวลผลจากเวลาที่ใช้โดยมีการทดลองด้วยขนาดรูปภาพ 256x256 พิกเซล 512x512พิกเซล และ 768x768 พิกเซล ซึ่งจะทำให้การประมวลผลแต่ละภาพด้วย โหนดประมวลผลตั้งแต่ 1 โหนด จนถึง 4 โหนด โดยหาค่าเฉลี่ยจากการทำงาน 5 ครั้ง ดังตารางที่ 2 เวลาการประมวลผลเฉลี่ยของราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์ในหน่วยวินาที ซึ่งจะเห็นว่าการประมวลผลที่ ขนาดภาพใหญ่ที่สุดทำงานที่เวลา 0.38 วินาที ในขณะที่การประมวลผลแบบโหนดเดียวจะใช้เวลาถึง 1.20 วินาที ซึ่งให้อัตราเวลาในการประมวลผล (ETR) 309.2 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อดูแนวโน้มการทำงานในภาพที่ 9 แนวโน้มการประมวลผลของราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์ จะมีแนวโน้มลดลง

ตาราง 2 เวลาการประมวลผลเฉลี่ยของราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์ (วินาที)

ขนาดรูปภาพ	1 โหนด	2 โหนด	3 โหนด	4 โหนด
256 x 256 พิกเซล	0.165091	0.121769	0.090089	0.074507
512 x 512 พิกเซล	0.522827	0.290610	0.218186	0.173683
768 x 768 พิกเซล	1.202624	0.658636	0.482963	0.388944

ภาพ 9 แสดงแนวโน้มการประมวลผลของราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้พัฒนาราสเบอร์รี่พายคลัสเตอร์คอมพิวเตอร์ให้สามารถประมวลผลแบบขนานซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้การทำงานของซอฟต์แวร์เร็วขึ้น โดยใช้คอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายจำนวน 4 โหนด เชื่อมต่อกันผ่านเครือข่ายEthernet ซึ่งได้ทดลองการทำงานด้วยวิธีการประมวลผลภาพโดยการหาเส้นขอบภาพด้วยวิธีการโซเบลเพื่อวัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบด้วยเวลาการประมวลผล วิธีการทดลองจะทำการเขียนซอฟต์แวร์ให้รองรับกระบวนการประมวลผลเทคนิคการประมวลผล Message passing interface ซึ่งทำการประมวลผลเทียบกับการทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ราสเบอร์รี่พายจำนวน 1 โหนด ซึ่งผลลัพธ์แสดงให้เห็นประสิทธิภาพการทำงานของคลัสเตอร์ในงานวิจัยให้ประสิทธิภาพที่ดีกว่า 309.2 เปอร์เซ็นต์ ที่การประมวลผลข้อมูลภาพขนาด 768x768พิกเซล และมีแนวโน้มลดลงเมื่อเพิ่มจำนวนโหนดของระบบคลัสเตอร์

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพของการประมวลผลคือการแบ่งข้อมูลและการส่งต่อข้อมูลสำหรับการประมวลผลซึ่งหากมีการจัดสรรข้อมูลที่เหมาะสมในการแบ่งข้อมูลจะสามารถช่วยเวลาในการประมวลผลสั้นลง ซึ่งขนาดข้อมูลแต่ละขนาดจะเหมาะสมกับอัลกอริทึมในการประมวลผลที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการใช้การประมวลผลแบบขนานควรจะใช้กับข้อมูลที่มีขนาดใหญ่แบ่งงานเป็นชิ้นใหญ่แล้วส่งให้โหนดทำการประมวลผลหรือวิเคราะห์เพื่อแบ่งงานภายในกันอีกรอบ หรือใช้วิธีการผสมผสานกันระหว่างการทำงานแบบ OpenMP และ MPI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประมวลผลได้สูงสุดในแต่ละรอบของการทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการให้การสนับสนุนงบประมาณวิจัยจากฝ่ายงานวิจัยและพัฒนา และขอขอบคุณทุนสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยครั้งนี้จากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษทางผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจสำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้มาศึกษา เพื่อประโยชน์ในงานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- รศ.ดร.ธีรณี อจลากุล และราชนวิษ สโรชวิกิต. (2551). เทคโนโลยีการประมวลผลแบบขนานและแบบกระจาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท็อป.
- นายชอชาลี หีมสุหรี และคณะ.(2553).Cluster Computing System. สืบค้น 1 เมษายน 2561, จาก <http://eschool.ipst.ac.th/article-technology/item/375-cluster-computing-system>
- Burger W, Burge MJ. (2009). Principles of Digital Image Processing. London: Springer-Verlag London
- P. E. Hadjidoukas, V. V. Dimakopoulos, M. Delakis, and C. Garcia. (2009). A high-performance face detection system using OpenMP. Concurr. Comput. :Pract. Exper.21,15(October2009),1819-1837.DOI=<http://dx.doi.org/10.1002/cpe.v21:15>
- Vishnu Govindaraj. (2016). Parallel Programming in Raspberry Pi Cluster. Retrieved fromhttps://courses.cit.cornell.edu/ece6930/ECE6930_Spring16_Final_MEng_Reports/RPi_Cluster/RPi_Cluster.pdf.

P. Turton and T. F. Turton.(2014). "PiBrain — A cost-effective supercomputer for educational use," 5th Brunei International Conference on Engineering and Technology (BICET 2014), Bandar Seri Begawan, 2014, pp. 1-4.